A

472

III

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

MIKROFILMTÁR

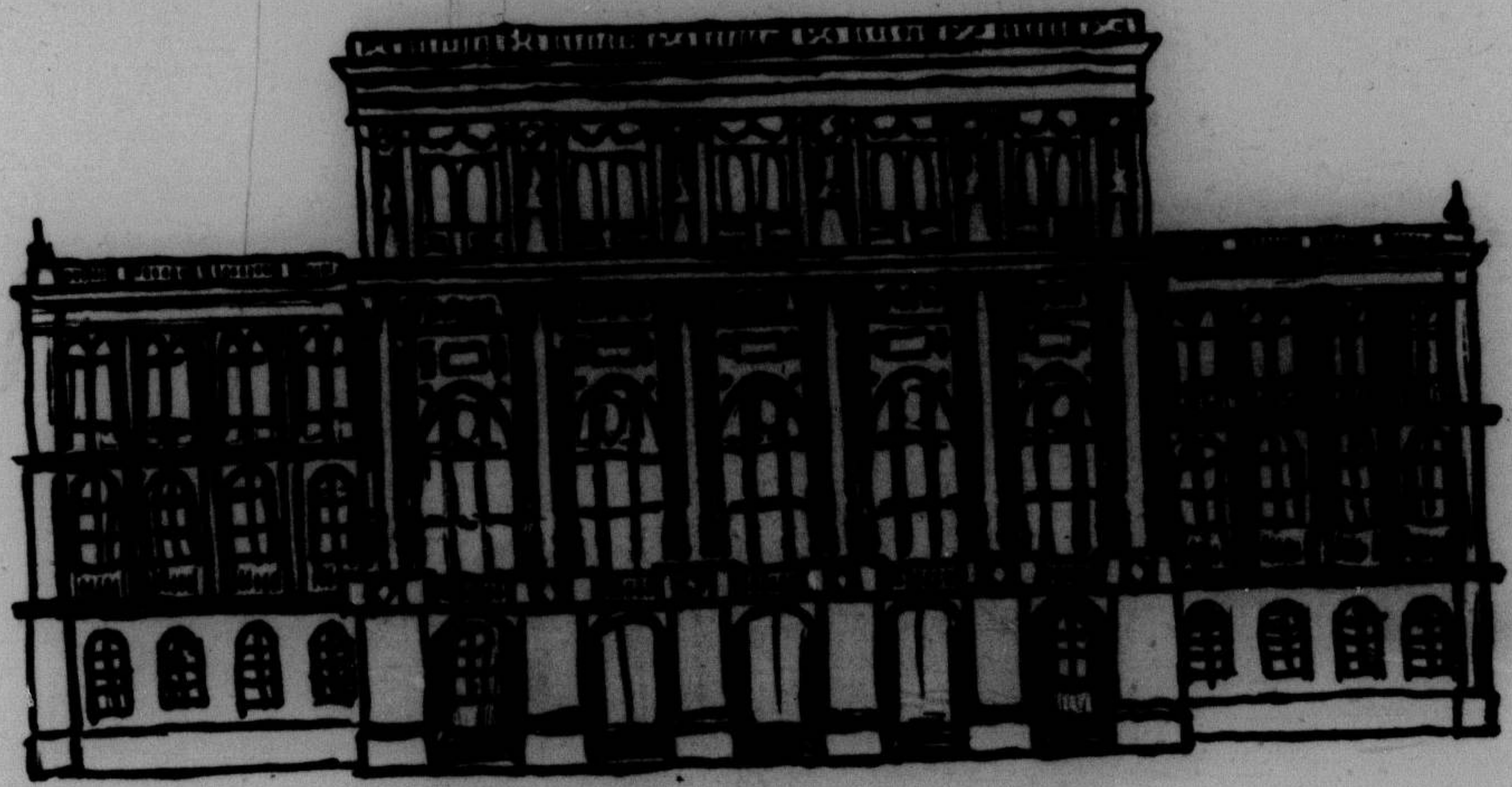

BUDAPEST

* BIBLIOTHECA ACADEMIAE SCIENTIARUM HUNGARICAE *

1959

FOTO
Sz. T.

2 1

MTAK - KÉZIRATTÁR

MAGYAR IRODALOM
LEVELEZÉS

4° 97.

TOLDY FERENC LEVÉLTÁRCÁJA

XLII. „SZ"

1 2

M. Irod.
[Levelezés.]
4rét
97. Szám.

4 rét

97.

M. Irodalom.

[I–LIX. köt.]

Toldy F. levéltára.

[Levelezés.]

XLII. kötet.

Szontágh Gusztáv	65 levele
Szőnyi Pál	5 〃
Sztrókai Katalin	7 〃
Szuborics Antal	8 〃
Szűcs Ignácz	1 〃
〃 Zoltán	3 〃
Szvorényi József	34 〃

7 levélírótól 119 levél.

Régi jelzés: 207. Szám.

623

624

Hosszú mentőlevelet szándékoztam hoz-
zád küldeni minapi cserben hagyáso-
mért – s szinte feldesültem Meren-
rodat látván. Ez kiment. Ma
este úgy is Budán mulatok, hová
ígérkeztem. Ott is maradok éjszaká-
ra, vagy Kissnél, ha othon van, vagy
Procopiusnál, hol most az öreg úgy
elég, családja Zugligetbe mulat-
ván. Holnap tehát alkalmasint
elég jókor toppanok nálad; mert
előbb csak az ujságokat szándéko-
zom elolvasni, szabómat kifizetni,
egy pár pipát venni, aztán –
nyisd fel kegyességed minden zsilip-
jeit. Clementint tisztelem százszor.

barátod Gusztáv

szab

Tekintetes Schedel Ferencz Táblabiró urnak

Pesten.

Rozsnyó Mart 27kén

675

Édes Ferim! Örvendek hogy levelkéjével ismét folyamatba jött, alig tudtam volna magamat, elhatározni.

Atyámat folyó hó 19kén temettük el. Kelmeczyt kérem hogy barátságból vagy pénzért a legujabb Jeulenkorba e gyászjelentést iktassa be:

Mart. 19kén temetteték el Dobsánán Gömör vármegyében, Szontagh Ádám élte 82dik évében, a megye s az ágost. hitv. seniorátus egykori neves szolgabirája s inspectora, Kazinczy Ferencz iskolabeli társa, atya Szontagh Gusztávnak, ki „Pályakép" czimzetü elbeszélésében „boldogultnak képét s életphilosophiáját igyekszék fenntartani. Hantja e nemest nem nyomja; de vajha keblé magas gondolkodásmódja, mely életben s halálban a próbát kiállá, ifjainkra szálva, kortünk örökülne!

Tegnapelőtt Csetneköl jöttem, orvosi ezt ...

ségemet, az utolsó batkáig, öcsém árváinak hagyám.

Most mindjárt Pestre rándulhatnék, de kissek írni elfelejtem, hogy a hónapi nyugdíjpénzemet ide ne küldje; ezt tehát itt be kell várnom s így April első napjaiban Pestre rándulok. Légy olly jó Toth Lőrincz szállásán rendeléseket tenni, hogy elérkeztetésemkor ki ne dobjanak.

Az Avizkönyvet ide ne küldj.

Tanulmányaimat be nem végezhettem – tömérdek munka vár rám Budapesten, mert akármibe kerül, jól előre megfontolt szándékomnak teljesülni kell. Körtetek többet tehetek, mert itt az egész világ atyafiam s kötelességének tartja meglátogatni akár mint szabadkőrat.

Viszontlátásra! Tisztelem anyádat, nődet, ölelem minden barátimat.

Hű barátod

Szontagh Gusztáv

Szontagh Gusztáv m. acad. rend. tag.
ROSENAU
Tekintetes Schedel Ferencz
úrnak, a magyar tudós társaság
Titoknokának
Pesten.
hivatalból.
Kigyó utcza 403 szám

Miskolcz April 4én

Édes barátom!

Kiss Károly utolsó levelében írá
hogy a dinnyészeti munkámhoz va-
ló kőrajzokat megrendelended
s azzal nyugtatott meg, miszerint
azokat Martius végéig bizo-
nyosan kezemhez veszem. E raj-
zok azonban máig sem érkeztek
ide, munkám nyomtatását pe-
dig bevégzém s az íveket egyen
könyvkötőhöz vitetem. Igen
igen kérlek tehát, sürgesd e
könyomatok ideérkezését; mert

munkámnak sebes eladhatós-
ától függ, hogy még a dinny-
termesztés idege előtt lássa
napvilágot s így az idén is
már használható legyen.

Leveledre nem sokára
felelek, és úttal és még tek-
tetben; s akkor némi teged ér-
dekelhető gömöri ujságokkal
is kedveskedek. Most kérlek
az istenért, értem azt a
pogány istent, kinek most a-
dózod napjaidat, a könyomat-
kat küld el!

Tisztelem anyádat s jövendő-
södet

hű barátod

Sz. G.

Miskolcz Nov. 13kán

Édes barátom!

Megdöbbentem tudósításodon, hogy a pálya-
munkák véleménye a munkákkal együtt
még kezedhez nem ért. Én ezt a gyors-
kocsi által Augustus 17kén expediáltam
Utazási szám 203. Folyó szám: 3351. Sponso
4 fort. Vitel bér 28 4/5 pengő. A munkák
s a vélemény együtt viaszvászonba takarvák.
Az expeditor azzal biztatott, hogy a nyaláb
el nem veszhet. Hát tán czímlapja ledörzsö-
lődött s nem tudták kinek s hová küldeni.
Értelmes embert a hivatalhoz kell küldened,
mert ott kell nézni keresni. Ha elveszne, nem
tudom, mit tenne az academia. Én azonban

Tekintetes Schedel Ferencz
úrnak, a m. tud. társaság t.
titoknokának
Pesten

legitimálhatom magamat, ha szükség, hogy feladtam.

A Kisfaludy munkáiból nekem tartozol 2 füzettel a 4dik füzetből, 6tal az ötödikből, s hattal a 7dikből. Küldesd mind egyszerre.

Gaal ha kertet eddig nem talált ne is keressen már, egy évig itt marad még, s kínzolkodnék illy rossz időben.

A nagygyűlésre nehezen mehetek fel, mert szemgyuladásban sínlődöm; azonban ez ismét egy pár nap múlva hivatalos, az elnöknek átadandó tudósítást küldök fel.

Tisztelem anyádat maradván

szerető barátod

628

Korsnyó Nov. 15kén

Alkalmam találkozott s minden példány a mellyet még ezekhez kaphattam holnap elmegy hozzád Pestre, könyveiddel együtt; a pakolóshoz mindjárt hozzá fogok s utóbb megirom a példányok számát.

Számolásod nem oszlat el minden kétkedéseimet. A 100 fr. melly papirosért jár, benne van-e a 206 f 14 kr.ba? Ha igen úgy a kifizetett dohány után csak 20 f ep. tartozik, ha nem, még 120 f. ep. Ez iránt oszlasd el kétkedéseimet. Azonban legyen akármennyi, szeretném ha azt a pesti könyvárosoktól felszedendő pénzből huznád le, mert én két kölcsöni nyugpénzemet Pesten hagytam s a novemberit szeretném ezekhez kapni; mivel a kiosztott példányok fizetése bizonytalan. Biztos kézre van bizva, de tudod hogy Magyarországban a pontosság ismeretlen erény, kivált pénz dolgában.

Kölcsey és Czakó recensióját küldöm; az ...n többi kivált nagyon rövid; de ez úgy szerencse.

[illegible] Nov. 13 [illegible]

Vitatkozásunk tárgyára térve, miután a az általam birtok még ezeket hozátehetem:

Ellenmondásb fagyt ebbe találni hogy a törvényhozás s positiva vallás tekintetben alapuljék s még is a haladó kor szükségei szerint javítható legyen. De különböztessük meg a formát nagy még csekély nem emancipált nagy tömeget s a nemzet értelmességét. Amaz csak tekintetre támaszkodhat, ez más tekintetet az észnek fát tekintetre támaszkodhat, ez más tekintetet az észnek nem ismer. Régi törvényhozók azért a törvényhozást és isteni tekintetre alapitották, így Mózes, Lykurg, Solon, Numa. Azonban tedd fel hogy a positiv törvény és vallás örökké az legyen, megsemmisítené az emberiség haladását, mert a státus és egyház az emberiség legnagyobb nevelő intézetei. Azonban ez lehetetlen, mert célját minden dolog eléri egészben, s így az emberiség haladván, az elavult formák tekintetet vesztenek, nem hatnak s végre mint szükségtelenek el morzsoltatnak s mások által pótoltatnak. A régi görög és római vallás az emberiséget kielégítette míg

az érzékiség stadiumában élt, szellemileg haladván ezen vallás a keresztény által buktatott meg. Ennek első formája az érzemény és képzelődés alakjában jelenik meg: ez a catholicismus. Az ész fejlődvén ki, formái az észszerű emberiséget többé ki nem elégítették s mivel nem akart javulni, az emberiség hatalommal tört keresztül; a reformatio következett, mely a keresztény vallás ész formája. Mint forradalmon keresztül ment egyház a protestantismus szabad gondolkodást s sajtót enged, mint a forradalmat ... haladó státusok politicai tekintetben, mint Anglia Francziaország; mert csak így haladhat az emberiség igazban s jóban, egyházban és státusban. De te azt kívánod, ne gondolkodjék, ne írjon, hanem vakon kövesse dogmáit. Ezt a Sultan, a czár és a pápa is kívánják, de én Angliával Francziaországgal és a protestantismussal tartok, mivel ez az emberi természetével és rendeltetésével megegyezik; az ellen-

kező út tökéletlen és revolutiókba csaptat. Hogy ez által olykor anarchia támad, igaz; de a régi rend veszedelmesebb. Az emberiség legnagyobb problémája valósítása nem lehet könnyű.

Egyébiránt én ezeket nem írnám, ha nem vélnék meggyőződni, hogy velem együtt a kijelentés lehetetlenségéről meg vagy győződve. Így elutasíthatatlanul következmény egyszersmind lett. Minden lény változatlan, örökös, tüneményei formái ellenben örökké változnak s változniok kell. A vallási képzetek is idő, helyek s műveltség különbsége szerint változnak mint minden egyéb képzeteink, mint a tudományiak és aesthetikaiak s velök együtt a positiv törvények és vallások; mert csak a szükség tartja azokat fel s ez elenyészvén, ezek is vele együtt elenyésznek. Ez nézetem mellyben, mint már mondám, rád nézve különbséget nem teszek, ha a vallás eszmei igazságát tagadod is. Ezt ugyan eddig egy nagy philosophus sem tevé, érezvén hogy ez által egy alapot dönt le, mellyen az igazság szépség, jog és erény eszmei alapszanak; mert vallásban születtünk, kiirthatatlanul

mint igazban szépben és jóban, ez olly régi lettdolog mint a világ maga; s midőn e szerint reményed nem lehet hogy ~~a~~ a jövendő kor e tekintetben lényegre nézve változást tehessen s magad a vallás eszméi szükségét hiszed: elméletem lehetőségét előterjesztésed szerint sem tagadhatod. Elég ez egyszer s írásban mindenkorra; ha egyszer kibeszélem magamat, nyugodtan hallgatok az ellenfél ellenvetéseire.

Hogy e télen valami fontosabb munkához hozzáfogjak kétlem; czélom most olvasni, tanulni. A Sétáló társaság mellett egy olvasó társaságot is alakítottam, a tanárok professzorokból s egyébb tagokból. Estve 6–7 közt összejövünk, olvasunk, most a Leithauf az Arvéz könyv III. kötetében, Dessewffy Aurél értekezésit vagy keveset elvégezzük. Ha elunjuk az olvasást, whistezünk. Ez 10 tart. Deray is tagja.

Mit csinál a Kemény(?) Almanach? Hány előfizetők voltak e nyáron át az Athenaeumra nézve. Hány előfizetőkkel bírnak a Rajzolatok?

Végzem mindenható levelemet s a csókolással fogok.

barátod Sz G.

Vertatur

Ötvenkét példányt küldök. Losoncra küldhetnél még; de én restellem, jobb a könyvárusoknál vannak. Czaczlót és Theisst is küldöm. A fuvarost kifizettem.

Baden Május 5-én 1886.

629/b

Édes Barátom!

Vinnettem legjobb angol papirosomat hogy leggyedet írjak, s ezt tenni feltevém magamban hangsúlyosan nem annyira a tudós, mint inkább – a mi úgy hiszem több – a zugligeti vidéki társaságnak egyik tagjához levelet küldeni szándékozok. Mert én Tiszteletet az Akadémia versészének, valódi Okonelli-tárnak tartom.

Mentünk a birodalom székesvárosába, a mint a legszebb időtől volt kisérve, úgy vígan s barátságosan ment végbe. Senki egy szempillantásig sem ült szekeren, mindig együtt, tréfásan s jókedvűen ballagtunk előre, az állomásokból kirándulván a közelfekvő nevezetesebb helyekre, Tatára, Bábolnára, Komáromba, Pannonhalmára.

Bécsbe ugyan megszemléltük ám mindent! Előbb a Várváros, azután az ospitályt, ezt a kommandírozó könyve, utána a főhaditanács elölülője jött, utoljára pedig Ferdinánd Főherczeg. Azt csak azután tudtuk meg, hogy Lajos az országló főherczeg incognito civilbe volt jelen s eszerint a megzavarott magyarok mező figurásol.

vált

szálltak-le. Késremről a ledielről képet soha sem fo-
gom elfelejteni: az életunalmat valódiabban megtestesít-
ve soha sem láttam mint arcában. Hardeg lovassági tá-
bornagy uram másképp szenvedelmes lovagló és vadász, min-
dig legjobb színben és kedvben jelent-meg; de most a fol-
ülés, szoba levegő, és udvari hajlongás, annyira megtörte
egészségét és kedvét, hogy szinte mint egy rémalak jelent-meg
előttem, komolyan intvén hogy a főhadiélnökség nyomorúsá-
gától óvakodjak.

Bécs valóban majd elkapott volna, míg a szere-
lem is kétegatni kezde elkapaszkodott fejemet. Oly nyugtalan
voltam mint Lujzan kápolnába vagy Rómában: kiszöktem
a lakszárnyából és a belvárost eligazodás végett a bástyán
körülsétáltam. A Jesuus templomában a népkertben
egy öngyarat szólítám meg, ki tovább kísért, és kifogyhatat-
beszédével magyarországra, Széchenyire és — magam is
csudálám — Balásházira vitt, mindenek felett ennek
németre fordított könyvét az „adóról” magasztalván. Mi-
dőn megvallám, hogy a szerzőt azzal igen, de könyvé-
nem ösmerem, előadá in nuce egész foglalatját, elő-

adó

keveken még megállvám. Kövez szél fút és én még valék
melegedve, azért tovább mászfre nógattam az embert, de fi-
ker nélkül, és míg elvégze [illegible] megelégültettem magamat és Balás-
házy akadémiai társam könyveivel derekas kaszmerékkel
tisztítá-ki köleimet. Mind lettem kívánesit valamit egy-
más nevét végre megtudni és igen rosszul elegyedént-meg
megértvén, hogy mint kettő kapitány — vezetőm nyug-
pénzben, szüleiére nézve francia. Jó hogy eljöttem ide
Bádenbe mert Bécs kikapott volna ideál világomból.

Itt Bádenben vélemény nézve kedvezőbb kör-
nyülmények közt élek. A katonai fürdő, hol lakok, egy
ragyogó épület és belsejében sehol sem tapasztalt tisz-
taság és csín uralkodik. Külön szobám van nem csak
nekem hanem legényemnek is, ellátva a szükséges bú-
torokkal, a fürdőt ingyen használom. Ablakaim a
Helena völgybe és Károly főherceg felsége nyári palo-
tájára néznek. Itt időmet fürdés, szemlélődés és
sétálás közt osztom fel. Jelen vagyunk eddig 22 tisz-
tek és 300 közlegények és altisztek. Óvakodom minden
részvevő melegebb társalkodástól, nehogy valamely fegy-
vertársamat nyakamra vonjam és ö egyelme barátságo-

san

drága időmet prédálja el. Ma holnapot rendelém el,
a tájat tekintém meg, s leveleket irok, holnap hozzá
fogok a szándéklott munkához s a remény kecsegtet hogy
feltételeim sikerülendenek.

Egésségem lassan helyre áll, s kedvemet, melly szeg
nertársim s Beck elhagyása által komolyra fordult volt,
a szép tájék, a Jelenkor s a Szegedi születésü házi mester
talán felderítik. Az utolsót illetve nem fog Kegyed
félreérteni: mint a Jelenkor, úgy egy Szegedi asszony is Ba
denbe egészen másképen hatnak az emberre mint ez ha
zánkban történne, szeretek vele magyarúl csacsogni: de
ha ö szabómestersége is felreért s jóvastagsága za
pálczájával hazatársa látás hazafiui érzésim kezét
tagatja-ki: akkor csak ugyan inkább szeretném hogy Ke
gyed ~~mint ö~~ értsen félre mint ö.

Köszöntöm, csókolom, tisztelem a Zugliget
társaság minden tagjait szerenként s egyetemben.
Igen Kegyed ha módját s kedvet hozzá találhatja, kivált
az Akadémiáról, s a haza egyéb dolgairól, ezzel negy
kenül lefoggja köteleni.

tisztelő barátját.

Szontagh Gusztávot

Baden Jun. 9én 836.

650

Tisztelt Barátom!

Igért munkám elnem készül s Kegyednek nem lesz baja vele.
Tartalma ugyan papiroson van, s csak elöadás tekin-
tetében javitást kiván; de ehez, minél mélyebben bele-
ereszkedtem a dologba mint eleve akaratom volt, nincs
többé időm, sőt ha az igazat megkell vallanom, tartot-
tam egy kissé illy rögtön készült munkával a közönség
elibe lépni, s sajnáltam olly felette fontos tárgyakat
ponyvaliba iszak inditani. Ez tehát az egyszer el-
marad minden következményeivel.

Bajza kritikai lapjainak uj kötetét ki adá.
Az egyik birálatom benne van, de miért nem a másik?
A legközelebbi kötethez melléteti-e, vagy más okoknál fog-
va, egészen elmarad? Ha felel Kegyed, irja meg szándé-
kát?

Fördésre most időm ~~jött~~ járt; de betegségemre ez nem
nagy befolyással volt, s a fürdő a mint vártam s hivém
bajomtól megmentett. Dolgozásra azonban lelki nyugal-
mam hibázik; én szabadulni akarnék, környülményim

pedig

feszültebb munkásságot az eddiginél kivánnak. Bécsbe
gránátosaimnak díszesebben kell felruháztatniok 's fegyver-
kezniek mint Budán, ez pénzbe, munkába kerül, 's olly
időmbe esik, mellybe válfele hátrálásomat kezdem. Hogy
vergődök-e ezen ellenkezésekből, magam sem tudom meg
's ez nyugtalanít itt Badenben; Bécsbe, munkásságom
színén, már rég kitapogattam volna helyzetem valód-
környülállásait, 's elhatározhattam volna magamat.

Tegnap több fegyvertársaimmal a Brühlbe voltun-
's onnan Gádenen 's Sz. Kereszten keresztül jöttünk vissza
Reggelére emlékeztem, a mi ugyan elég gyakran történik,
mert több magyar tisztek vannak itt velem, egy dízel ma-
gyar papunk is van; sőt egy ide eltért czigány band-
a kávéház előtt magyar nótákat húz.

Ha körülményeimet tekintem, legjobb lesz itt materia-
lékat gyűjteni 's a nyelv gramatikáját tanulnom, hogy ne-
kem többé bajotok ne legyen. Majd ha visszakerülök, ak-
kor lelkemnek nyugalma 's kedve nem fog hibázni a kidolgo-
zásra. Itt a legzajosabb házban, fejemből négy irán-

tárgyaimat; hagy érjenek-meg tárczámban!

Tisztelem Fay Andrást, Vörösmartyt, Bajzát
Bugátot, Kálayt, Antalt. Kegyednek pedig nemes lel-
kű ajánlatát érzékeny szívvel meghálálván benső
forró érzéssel maradok

szeretve tisztelő barátja

Szontagh Gusztáv

Sr. Hochwohlgeboren Herrn Franz v. Schedel, Dr. der Medicin, Professor der Aesthetik und Literatur der ungr. National Akademie zu Pesth.

Baden
BAADEN

Tisztelt barátom!

Június 12kéről költ levele felháborított – sértett. Nem hiheti Kegyed, melly igen hajlandó vagyok kívánságai beteljesítésére, 's minő nyugtalanságomba kerül, miután a körülmények által rabmódra lekötve, adott szavamat be nem válthatom. Az ember akaratja szabad, de a teljesülés a sorsé. Eltökélett akaratomról kétség sincs: de fájdalmamra azt általjában kivihetetlennek látom. Míkor az ember hosszú fog valamelly munkához, minden részleteit váltakép még nem tekintheti által, 's én ez esetben csak a dolgozás közt tapasztalám, melly fontos és terjedékeny tárgyhoz fogtam. Philosophiai meggyőződésim egészét akarám a közönség eleibe terjeszteni – hogy annál eredetibb legyen, csupán fejemből, minden külső segítsége nélkül igyekezém azt leírni: de rövid ideig folytatám munkámat, hogy észrevenni kezdém szándékom lehetetlenségét; a fejlegetésekhez nem szükség más fejemnél; de az adatokban hányszor hibázhatnék pusztán önmagamra hagyatva? A mellett munkámnak gyakorlati oldala is van. Miért szenvedünk? Hogy magunkat gondolkodva 's cselekvőleg függetle-

nít

határozhassuk! Hogy bebizonyosodjanak az iránt mi elmé-
leti munkásságunkban igaz és a gyakorlatiban jó: eredeti tör-
vényeink és szokásaink kimutatása és könnyebb egészben rendelkezésére
előadása a philosophiának középpontja, és én ezt nem egye-
dül száraz systematicussal, hanem életre valóképp a historiából
is felakarom világosítani. Az emberiség kifejlése pedig
társaságban történik, és ennek két főintézetei az ország és egy-
ház a főpontok mellyek iránt elveimet megkellett állapítanom
s a világhistoriában bebizonyítanom. Mennyi figyelmet kel-
lett a censurára fordítanom, hogy egyrészről kormányközt kímé-
lessem, másról pedig az igazságot mind a mellett az olvasóval
éreztessem, sőt teljesen egyedül maradnom. És olly fárad-
ságos munkát futó pennával olly időben kellene készí-
tenem, midőn tekintet a Bécsből mindennap közlött hírek
untalan háborgatják. Bécsben az első félesztendőben min-
den újosztállyal nem elégszenek meg. Most tehát mind kapitá-
lisan egyedül a gyakorlati életre fordíthatom figyelmemet, míg
elöljáróim kívánságait beteljesítem. Parázstüzen ülök itt
lelkem Bécsbe van, nincs a szükséges nyugalmam és egyedül
előkészítésekkel foglalatoskodhatok. A ~~???~~ tudósí írve tegyük
elő

Baden Jun. 18án 836.

munka kéziratba elvan temetve és most a magyar gramatikát
nyomtatom. Ha utóbb kivergődök különféle kormányközti fog-
lalatjaimtól mindenkor kevés fogtok találni. Akkor majd
kiadják munkámat, mellyel, ha szerencse segít, becsületet aratandok
hatok, és azután jövend az idő rendes tagnak választani.
Megüresült hely mindég találkozik, mert a rendes tagjaink
többnyire öregek. Kisebb is vagyok, hogy a hiba reám szo-
rulhatna.

Hogy elbeszélésemen a censura fennakadhasson, azt
sem is álmodtam! Mire jutottunk! Már csak ugyan Vörös-
martynak igaza van, elhúlásáról, onaniáról kell írnunk.
Tán balgatag kéréseim szúrta a kapráto censor szemét? Haj-
ta ugyan seregünk egy tisztje sem fog fennakadni, annyit Baj-
za barátom a censor urakról mondhat; a közönségtől pedig
legfölebb a tökéletesség fintorgatással reá orrokat.

Fejér György feleletét recensiójára olvastam. Valami
kellemetlenebb mégiscsak került kezembe. Már látom őt sem kerülheti
a kritikai lapok rostáját, mint Horvath Istvan; úgy is fog-
lalatosságai vannak.

Tisztelem barátinkat. Kegyed pedig maradjon jóakaróm,
barátom, pártfogóm, ha nem is fölnek el ohajtásait a mint az akar-
nók.

állandó híve
Szontagh Gusztáv

Bées Aug 25én 836.

672

Tisztelt Barátom!

Gróf Teleky Joseph ö Méltósága olly kegyes a hozzám útasított kéziratokat véleményeik-kel együtt átnezni. Minekelötte kegyed az elöbbieket a gyülés elött felolvasná kegyes olly kegyes azokat átnezni és a netalán a határozot és határozatlan névbad ejtett hibákat penna vonásával kijobbitani.

Sorsom most Septemberben vagy Octoberben fog megválni. Ha nyugalmaz(ás)om-mat kivánom, e telet itt Bécsben szándékom kitölteni hogy a császári könyvtárt használ-hassam, tudniillik ha látom hogy ittmaradásomat megérdemli; mert Gévayval agyan váltam, és szünnapok levén a könyvtárt September elött használni nem kutatnátam. Egésségem jó, de elszéledésem nyugtalan, a nárm mellyet

Dem Wohlgebornen Herrn Professor Franz Schedel Doctor der Arzneykunde

Baden

Pesth.

belsőleg meg akarom ösmérni, a contractiv tulajdonságunk jelenléte, nyugalmazásom körülötti haradozásom, a végre kijött új adjustírozás, mind ezek nem engednek nyugalmat és kéziratom jobb napoktól várja szabadulását.

A miket teszed az új törvénykönyvhöz írásba mellékelt, azokat most meg nem felelhetek. Sorsomnak előbb el kell válni.

Köszöntöm Bajzát, Vörösmartyt Fay Andrást, Bugátot és Kálayt. A magyarok Istene hozzon nem sokára jó egészségben össze.

barátja

Szontagh Gusztáv

Bécs Nov. 21én 836

677

Tisztelt Barátom!

Gróf Bethlen Kapitány egy levelével
járul hozzám mellynek valósítását kérte-
kérésemet kegyedre bízni: az idezárt Előterjesz-
tést tudniillik tüstént nyomtatni kívánja,
veres papiroson, díszesen, valami 30 pél-
dányban, egész, az az folio rétben. Ki-
nek talán általvenné e bizományt, a
költséget mindjárt megküldeném mihelyest
az iránt tudósítva leszek, a correctornak já-
ró díjjal együtt, ha ez új különösen kívántat-
nék, melly esetben az Akademia valamellyik
írójának e bérét kezére lehetne juttatni.
Tizennégy nap után mind a 30 példánynak
kezemnél kellene lenni. Lakásom: Innern
Stadt, Dalgyrind: Kaffnrun 2ter Stock.
A példányokat cura celeberrimi a Brit-
tel diligencén, gyorsszekér vagy posta ál-
tal

kezembe kell juttatnom; s minél az ellenfe-
ügyvéde Pesten tartózkodik, az egész
dolognak szinte ott kell valósulni s véghez
menni. Ha Károlyi olly rögtön ki nem
tudná állítani a példányokat, más nyomta-
tó intézetet kellene megbízni.

Ezerszer bocsánatot kérek hogy kö-
rödet fontos foglalatosságai mellett illyes-
mivel háborítani merészlem, ha, mindki-
szem nem sokára tisztelt körtökben megje-
lenek, kész leszek viszontszolgálatokkal élni; kesze-
gemet kifáradhatatlannak találandja.

Kegyed s Bajza véglegesül becsü-
lésétökre, Bajzához utasított feleletemben
válaszoltam. Mihelyest Brikkel által,
már, tisztességes de nem pompás szállást
talál, ~~[illegible]~~ s kegyetek azt approbáljáék:
kérem egypár sor által azt velem tudtom-
ra adni, mert legényemet bútoraimmal
előre a Duna hátán leakarom úsztatni,
magam pedig más úton rándulandok le.

Sorsom fordultával igen igen meg-
vagyok elégedve, minden legszerencsésebben
ment, s új pályámba kevesen bele fogok
rázkódni. Azért az Athenaeumnak új nagyon
örülök, s engedelmet kérek hogy mindenben
egyedül kegyetekhez folyamodok, ambár
Pestbudán bárt elég barátom s ösmerősöm
van, én veletek szövetkezve életre halálra
s ha eleinte mindenben segítsek, utóbb hasz-
nomat vehettek.

Tisztelem mind egyjobbat, örvendve
a viszontlátással barátja

Szontagh Gusztáv

Széplakiszné Ap. 20kán

674

Kérlek édes Terim, küld ki számomra Krug Aesthetikáját; töröm fejemet a sok philosophiai problémákon 's szinte elbúsulok. Studiumaimnak vége, látom, a lesz, hogy senkire sem hallgatva, magam fejem után járok.

Szállásainkat tévedés történt: számomra a te szobádat készíték el, 's mivel a többi be vala omolva 's a kules az átkozott Tolvajfalvinál, be is kelle költöznöm. Az ablakok össze töredezvék, nagy repedés az ajtón; mintha sátor alatt laknék, de légvonzam nincs, hazam a legfrissebb levegő.

Tegnap Budakeszin voltam

naggyműset hallgatandó, melly most feh-
ének s fegyvernyugásból tört ment
vigbe: de erről bővebben szóval

Tisztelem valódi

barátod

Szg.

naggyniséget hallgatandó, melly mindfele-
inek i fegyverropogással tört ment
végbe: de erről közelebben szóval.

Tisztelem valódi

barátod

Szg.

Tekintetes Schedel
Ferencz úrnak
Pesten

Pesth Jul. 18kán 839.

Édes Ferim! Holnap délután elutazom Gömörbe. Ne haragudjál, tudom, hogy munkám végig itt kellet vól-na maradnom; de nyugtalanságom hajt. E körülmé-nyek között barátságodra hivatkozom. Sok bajod lesz mun-kámmal, de bizom benned, hogy mindent szerencsésen el-intézed. Részemről rám számolhatsz. Miként letelepedem, tudtodra adom hová intézd leveleidet s a Figyelmezőt. Legközelebb az Árvízkönyv drámai s regényei birálatát irandom, azután [illegible] munkáit és a Tud. Gyűj. phi-losophiai értekezéseit, miket e végből magammal viszem.

Munkám befejezését Kecskemétinek átadám, így in-tézem a dolgot hogy kezedbe szolgáltassék s azután küld a censorhoz. A kézpéldányok szétküldetése végett irásban értekezzünk. Az átküldött kezedbe levő ivek-kört végin a legujabb philosophia összehasonlító cri-ticája találtatik; ebbe még egyet mást változtatni óhajtottam vólna; mert egy kissé felületesebben tetszet. Tévedésből az ivekek a többiek közzé tétettek

s így

a dolgon többé nem lehet változtatni. A franczia
philosophia czikkelye elején pedig a kútfőket szeret„
nem megnevezni; írd tehát sub asterisco oda: „Lásd
~~Cousin~~, Royer-Collard, Cousin s Jouffroy irásait, ki„
vált pedig: Ph. Damiron Essai sur l'histoire de
la philosophie en France, au XIX siècle. Paris 1834.
2 kötet. harmadik kiadás." —

Tisztelem anyád s nőd kezeit! Isten veled!
Mihelyt állandóul megállapodol valahol, azonnal tudó„
sítást veendesz tőlem, most többet nem tudok annál
Rozsnyóra megyek, de onnan azonnal Dobsinára
Szontagh Vilmoshoz, a többit a jó istenre bízom.
Balogh velem megy s ha ott találnék folyáig ma„
radni s ő gyermekeit látni akarja vissza küldöm Pestre

Élj boldogul

barátod

Szontagh Gusztáv

Tekintetes Schedel Ferencz
Úrnak a magyar tudós Társa-
ság Titoknokának
a
[illegible]

Rozsnyó Jul. 1839.

Édes Ferim! Kebrendbeli hozzám a Szép Pálháztól intézett írásaidra nem felelhettem, mert épen in-dulóba voltam. Ma vesszőlött tartok, kötelességem a kért felvilágosításokat adni, a mennyire azokat illy távolyságból s munkám nem lévén kezemnél, ad-hatom. Az arosság rendszer eszme jól áll a mint van. Hagy kellessék ennek állani: „a lénytelen vál-tozó ismeretének" magam sem mondhatok. Annyit tudok hogy ezen helyet többször változtam, Plato eszméjét a maga valóságában, törekedvén visszaadni. Ha még is homályos — Plato az oka. Hagyd úgy a mint van.

Gyakorlati rendszereim fatalismusát illetve, meglehet egy kissé nagyon tüntetem ki a sors hatalmát. Óvakodtam azon kiedelmet gerjeszteni mint ha a phi-losophia a boldogságra csalhatatlan útmutatást adhatna, s a mint látom ellenkező hibába estem. Az eszme azonban magában áll. Véges lények, a legidőseb többet sem előre nem láthatják, sem

sem ki nem vihetik s így külföre nézve a sors hatalma
alá esék; mi által azonban értelmeinket illetve
így a szabad akarat eszméje nincs feldöntve csak kor-
látolva. Mi általános szabadsággal ~~bölcs~~ szintúgy
nem birnak, mint nem általános belátással és
ismerettel. Gyakorlati philosophiám nézetei
így teljesen megegyeznek az elméletiekkel.

A homályos értelmű helyeket hagyd úgy
a mint vannak, ne változtass ~~azt~~ ott, hol nem vagy
bizonyos. Illyen helyek nem lehetnek sokak, mert kéz-
iratomat ismételve mentem végig.

Munkám befejezését eddig megkaptad. Az
plaibásszal írtakat téntával vond be. Ha a Szép-
irodalmi ... vándorlok fel, munkám kéziratból nyer,
de elvégzed te azt úgy is.

Az ... hőség és por ellenére,
egészségemre inkább jó mint rossz befolyású volt
holnap elmeggyek Dobsinára. Ha munkám elhagyja
a sajtót, ide 50. példányt küldj, vagy ha a
kiosztással feladnál 60.

Hogy így nyakra főre elhagytalak minden munkám-
mal annyi a baj, gyöngédtelenség, sőt némileg
háladatlanság, nem titkolom el előttem: de ba-
rátom nem birtam nyugtalanságomnál, nem csak
egészségem, idegeim kívánták azt, financiáim-
hanem egy más körülmény is, mellyről nem akarok
szóllani s melly ha nem fő legalább egyike a
lelkiesebb ~~okoknak~~ érdektárgy szomorú ~~nak~~ ~~kat~~ körül, mellyek
indulásra határoztak. A mint a dolog most
áll, barátságodra igen igen szorulok s ha első
literaturai mozgalom sikerül, azt nagyobb részint
neked köszönhetem.

Mi további szándékom? Én most
még többet nem tudok annál: itt akarnék maradni
jövő tavaszig, ha lehet, magyar helyen, tehát
vagy Rozsnyón vagy tán Miskolczon – elsőbb-
jelesen kedélyemet igyekszem rendbe hozni s csak
akkor fogok, míg kedvet érzek literaturai mun-
kássággra s akkor az ... könyv bírálóhoz

Sem ki nem vihetik s így külsőre nézve a sors hatalma
alá esnek; mi által azonban érzelmeimet illetve
is a szabadakarat eszméje nincs feldöntve csak kor-
látolva. Mi általános szabadsággal ~~bulfa~~ szintúgy
nem birnak, mint nem általános belátással és
ismerettel. Gyakorlati philosophiám nézetei
így teljesen megegyeznek az elméletiekkel.

A homályos értelmű helyeket hagyd úgy
a mint vannak, ne változtass ~~azokon~~ ott, hol nem vagy
bizonyos. Illyen helyek nem lehetnek sokak, mert kéz-
iratomat ismételve mentem végig.

Munkám befejezését eddig megkaptad. A
pleibásszal írtakat téntával vond be. Ha a Szép-
Szahásziékhoz rándúlnál fel, munkám kész(ség) kivül nye-
de elvégzed te azt így is.

Az ítaborkupsztó kirésség és por ellenére,
egészségemre inkább jó mint rossz befolyású volt.
Holnap elmegyek Dobschinára. Ha munkám elhagyja
a sajtót, ide 50. példányt küldj, vagy ha a
kiosztással feladnád 60.

Hogy így gyakran föl elhagytalak, mindön munkám-
mal annyi a baj, gyöngédtelenség, sőt némileg
hálátlanság, nem titkolom el előttem: de ba-
rátom nem birtam nyugtalanságommal, nem csak
egészségem, idegeim kivánták azt, financziáim-
hanem egy más körülmény is, mellyről nem akarok
szóllani s melly ha nem fő legalább egyike a
tetemesebb ~~okoknak~~ érdeklárgó szigyóknak ~~nak~~ ~~kat~~ közzül, mellyek
indulásra határoztak. A mint a dolog most
áll, barátságodra igen igen szorulok s ha első
literaturai merengem sikerül, azt nagyobb részint
neked köszönhetem.

Mi további szándékom? Én most
még többet nem tudok annál. Ott akarnék maradni
jövő tavaszig, ha lehet, magyar helyen, tehát
vagy Korsayón vagy tán Miskolczon — elsőbb
Jelenen lüdélgemet igyekszem rendbe hozni s csak
utánai fogok, míg kedvet érzek literaturai mun-
kásságra s akkor az ... könyv bírálósághoz

sem ki nem vihetik s így külföre nézve a sors hatalma
alá esik; mi által azonban ezelekedeteinket illetve
így a szabad akarat eszméje nincs feldöntve csak kor-
látolva. Mi általános szabadsággal ~~bulfo~~ szintúgy
nem bírunk, mint nem általános belátással és
ismérettel. Gyakorlati philosophiám részeti
így teljesen megegyeznek az elméletiekkel.

A homályos értelmű helyeket hagyd úgy
a mint vannak, ne változtass ~~azon~~ ott, hol nem vagy
bizonyos. Illyen helyek nem lehetnek sokak, mert kéz-
iratomat ismételve mentem végig.

Munkám befejezését eddig megkaptad. A
szeplőbásszal írtakat téntával vond be. Ha a Szép-
irodalmi társaság sajtóhoz ránduloz fel, munkám kézség kívül nye-
[illegible]
de elvégzed te azt úgy is.

Az iszaborkusztó kirsség és por ellenére
egészségemre inkább jó mint rossz befolyású vala
tolnap elmegyek Dobschinára. Ha munkám elhagyja
a sajtót, ide 50. példányt küldj, vagy ha a
kiosztással felakadnál 60.

Hogy úgy nyakra főre elhagytalak, minden munkám-
mal annyi a baj, gyöngédtelenség, sőt némileg
háladatlanság, nem titkolom el előtted: de ba-
~~rátom~~ nem bírtam nyugtalanságommal, nem csak
egészségem, idegeim kívánták azt, financziáim-
hanem egy más körülmény is, mellyről nem akarok
szóllani s melly ha nem fő legalább egyike a
jelenlegi ~~atyalmat~~ édes tárgyaimat ~~kat~~ körül, mellyek
indulásra határoztak. A mint a dolog most
áll, barátságodra igen igen szorulok s ha első
literaturai merengem sikerül, azt nagyobb részint
neked köszönhetem.

Mi további szándékom? Én most
még többet nem tudok annál. A karácsi-maradni
jövő tavaszig, ha lehet, magyar helyen, tehát
vagy Rozsnyón vagy tán Miskolczon – előállít-
hatom lételemet ügyelsem rendbe hozni s csak
ritkán fogok, míg kedvet érzek literaturai mun-
kássága s akkor az itteni könyv bírálására

fogok. A gyorskocsi

Eső itt elég esik. Nem irhatom le minő kü-
lönbség mutatkozik a pesti mezők és fák és a göm-
mörick közt. A mezők itt olly élénk szinűek, ~~a~~
a lombok olly buják, a vizek olly dúsak 's tiszták
a levegő olly könnyü. Azok a vizszegény budai he-
gyek a gömörickhez képest ollyanok mint a meddő
író a termékenyhez hasonlítva.

Munkám kiirére és a példányok sebes
eladhatására eldöntő dolog a recensio sebes megjele-
nése. Én nem dicsérhetem munkámat, de ha helyben-
hagyhatod, a literatura 's tudomány érdekében ajánl-
hatom.

Senkitől nem búcsúztam — a ki kérdez
üdvözlöm, tisztelem minden barátinkat 's munkám
pártfogására ~~ajan~~ felszollitom. Még most ne irj
mert nem tudod hol találtat a levél, vagy ha
irsz, irj Rozsnyóra, Jurik leveleim átvételére
felhatalmazom. Nem jókára többet.

Tisztelem anyádat 's nődet.

barátod

Szontagh Gusztáv

Igló Aug. 3kán 839.

677

Édes Ferim! Próbát teszek a gyorskocsival, ta-
lán megkapod levelemet. Rozsnyóról irtam az elsőt,
mellyen tán mosolyogtál mert kibárotti költye 's ze-
nelly más szavak, mikket naptárból 's Szontagh Gu-
sztávtól akartam megtudni, de egyhez sem férhettem ha-
marjában.

Rozsnyóról Dobsinára rándultam, onnan egy
pár nap mulva Baltzmann Gyurihoz maffságába. Az én ad
vidék! A völgy olly magosan fekszik, hogy semmiféle kerti
gyümölcs többé meg nem terem. Vargyárok, pisztrang folyo-
fenyvesek óriási szikláikkal, gyönyörü zöld hegyü rétek — ez itt
minden, 's minden a mit olly kissitól 's portól elgyötört lé-
lek ~~ta~~ mint én keresheteti. Egy hétig e vidéket el nem
hagyhattam 's bejártam minden zegezugjait.

Most Iglón vagyok Baltzmann Gyurinál
ki anyámtól unokaöcsém, 's valami tiz évvel öregebb lévén
nálamnál, müvelődésemre atyám után a legnagyobb be-
folyással volt. Jól érzem magamat társaságában, szép
könyvtára van 's — tán a legbővebb magyar 's szepesi

gen, ambar magyarul tán csak 30 évében tanult. Va-
lóban furcsa ország ez, ez a Szepesség! Az országgyűlési
irott újságokat horzatalja az ide való kaszinó, s — né-
metre fordítatja!! Szegy nem tartozik Magyarországhoz
Gyuri ki nem tudta eszközleni hogy a Jelenkor és Athe-
naeumot tarthak s kaszinóba szábolnak összeszidta őket

Trangus kapitány e napokban Gräfenberg-
ből érkezett. Veselényi egyik szeme eddig tökéletesen ép
s a másikra látni kezd, megkarcsusodott, mert mást
nem eszik kenyérnél és tejnél s nappjában Gräfenbergbe
és vissza szállására egy német mértföldet tesz. A hydro-
patikát általjában itt felső Magyarországon nagyon
megszaporodtak. Korongyon s Iglón mesterséges zuhata-
gok készültek kől az egész világ fürdik; Smeghen nyil
vanyos fürdő Priesznitz módszere szerint készült s
már több betegeket számlál. A válalkozó Bohevitz a
szepesi 16 városnak orvosa, s Gräfenbergbe tanult. Ker
főn tán magam is oda rándulok s tán pokrócba begöngyöl-
tatom magamat, tapasztalás végett.

Az Árvízkönyvet olvasom de — korrende
negligentér. Ha egy kissé kipihentem magamat s megálla-
podom, annál többet fogok dolgozni. Ez tudnivalólag csak
Harkácról visszaérkeztemkor Korongyon vagy Miskolcz
ra történhet; az Árvízkönyv recensióját azonban már
itt eladarálva készíteni.

Hogy vagy munkámmal? Példányokat ide
Szepesbe is küldök, hadd magyarosodjanak! Küldj minden
esetre 60at; majd megirom hova.

Meddig mulatok még itt, magam sem tudom. Es
most az eset embere vagyok, ez s kedvem határoz. Az ifj.
kalatársaim s atyafiaim vagynak, Gyurival szeretek mulatni;
charactere igen nemes s encyclopaediai ismeretei roppantak.

Barátom, munkáimmal sorsom kezedbe van. Bizod
barátságodba, hogy kiállítására semmit el nem mulasztod.

Tisztelem anyádat, nődet, csókolom gyerme-
keidet. Élj boldogul

Barátod
Szontagh Gusztáv

gen, ámbár magyarul tán csak 30 évében tanult. Va-
lóban furcsa ország ez, ez a Szepesség! Az országgyűlési
irott ujságokat hozatatja az ide való kasinó, s — ne-
metre fordítatja!! Szepes nem tartozik Magyarországhoz;
Gyuri ki nem tudta eszközleni hogy a Jelenkor és Athe-
naeumot tarthak s kasinóba szóbólnak összeszidta őket
Trangus kapitány e napokban Gräfenberg-
ből érkezett. Vesselényi egyik szeme eddig tökéletesen ép
s a másikra látni kezd, megkaresnisodott(?), mert mást
nem eszik kenyérnél és tejnél s napjában Gräfenbergbe
és vissza szállására egy német mértföldet tesz. A hydro-
pathiát általjában itt felső Magyarországon nagyon
megszaporodtak. Rozsnyón s Iglón mesterséges zuhata-
jok készültek tól az egész világ fürdik; Smeghen nyil-
vános fürdő Priesznitz módszere szerint készült s
már több betegeket számlál. A választó(?) Pohevits a
Szepesi 16 vármegyei orvosa, ki Gräfenbergbe tanult. Ker-
főn tán magam is oda rándulok s tán polrácrba(?) bepólyáz-
tatom magamat, tapasztalás végett.
Az Árvízkönyvet olvasom de — korrende
negligentes. Ha egy kissé kipotlohom(?) magamat s megálla-
podom, annál többet fogok dolgozni. Ez tudnivalólag csak
Harkócról(?) visszaérkeztemkor Rozsnyóra vagy Miskolcz-
ra történhet; az Árvízkönyv recensióját azonban már
itt elkezdem készíteni.
Hogy vagy munkámmal? Példányokat ide
Szepesbe is küldök, hadd magyarosodjanak! Küldj minden
estére 60-at; majd megírom hova.
Meddig mulatok még itt, magam sem tudom. És
most az eset embere vagyok, ez is kedvem határoz. It [illegible]
kalatársaim s atyafiaim vagynak, Gyurival szeretek mulatni;
charactere igen nemes s encyclopaediai ismeretei roppantak.
Barátom, munkámmal sorsom kezedbe van. Bízom
barátságodba, hogy kiállítására semmit el nem mulasztod.
Tisztelem anyádat, nőidet, csókolom gyerme-
keidet. Élj boldogul

Barátod
Szontagh Gusztáv

Rosnyó Aug. 18-án 849.

Édes Terim! Végre kalandozásimat bevégeztem. Men-
tem Dobsinán, Iglón, Smeksen keresztül a Kárpátok
ormáig; tovább nem mehetem, ha csak hazámból ki
nem akartam kóborolni. Most Rosnyón ülepedtem
meg s egy ideig itt maradni óhajtásom. Ha eltalál-
nék innen menni, ismét ide vissza jövök, s így kérlek,
ha írni vagy valamit küldeni akarsz, utasítsd ide.
Lakásom: váraljai utcza, Schymmel ház. Az Athenaeumot
és Figyelmezőt minden estve elvárom, de csak a folyószá-
mokat; a ~~többit~~ az előbbieket itt megkaphatom.

Holnap már valahára írni szándékozom, és pedig
A a Smeksi hidegvíz gyógyintézetet és kirándulásomat
a Kárpátokra az Athenaeum számára le akarom írni,
azután az Arvits könyvnek esek neki, utóbb Kossuthé-
nak. A gyorsfeleletet tekintsd közösülésünket.

Munkám sorsa aggódtat. Meg nem akad-
tál-e? Nyugtalanul várom leveledet; mert eddig
az utolsó ív elhagyhatta a sajtót. Így azonnal
hogy segíthetelek, ha bajod akad. Ide minden

cséhre 60 példányt küldj. Szabónak vagy 20at.

Meddig leszek itt, meddig nem, nem tudom. Három
dolgozatokat itt előbb elakarnék végezni s időközben
Szontagh Imre feltalálható zuhanyját használni, mert
igen jótevő hatását érzem; minekelőtte tovább hal
tagnék. Ha Gömört meg nem unom, itt töltöm a
telet, ha igen, Miskolczon. Jövő nyarat Smek,
sen, használva, ha szükség, a hideg víz intézetet. Ta,
dom ki si elgöttöl Smeksre; 30 pengő forintal béér
az ember havonként s a Karpath alján pompá
san él.

Mátl kamarájában nem tudok semmit. Mar
kum kijövetele s recensiója érdekel most kivált; aért
új minél előbb. Ha utóbb munkákat küldesz, küldj
Thierry históriáját is. Pálkmártól egy rakást mun
kát várok, miket könyvtárából kijegyzem. Ha bele
jövök az olvasásba, borzasztó tudósan érkezendek

Bessre. Tisztelem anyádat, nődet. Élj boldogul

barátod

Szontagh Gusztáv

Csernyánszkit kértem hogy hozzád küldjem,
s bohó legényem a Gömöryvel hatrama-
radt bútoraim közé pakolta.

10

ban je

esetre 60 példányt küldj. Szeberenek vagy 20at.

Meddig leszek itt, meddig nem, nem tudom. Három dolgozatokat itt előbb elakarnék végezni s időközben Szontagh Imre feltalálta zuhanyját használni, mert igen jótevő hatását érzem, minekelőtte tovább halad-nék. Ha Gömört meg nem unom, itt töltöm a tavaszt. Ha Gömört meg nem unom, itt töltöm a telet, ha igen, Miskolczon. Jövő nyarat Smeksen töltöm, használva, ha szükség, a hideg víz intézetet. Ja, ...dom ki ez előttök Smeksre; 30 pengő forinttal beérem, az ember holnaponként s a Karpath alján pompá-san él.

Mást hamarjában nem tudok semmit. Munkám kijövetele s recensiója érdekel most kivált; azért írj minél előbb. Ha utóbb munkákat küldesz, küldj Thiers históriáját is. Pálkovicstól egy rakást munkát vártok, miket könyvtárából kijegyzem. Ha belekerül, jöjjön az olvasóba, borzasztó tudósan érkezendek.

Bessze. Tiszteld anyádat, nődet. Élj boldogul

barátod

Szontagh Gusztáv

Cserngödet kértem hogy hozzád küldjem, s bohó legényem a Gömöryéknél hatrama-radt bútoraim közé pakolta.

10
ban Je

estre 60 példányt küldj. Szekeresnek vagy 20at.

Meddig leszek itt, meddig nem, nem tudom. Három
dolgozatokat itt előbb akarnék végezni s időközben
Szontagh Imre feltalálta zuhanyát használni, mert
igen jótevő hatását érzem; minekelőtte tovább dol-
gozok. Ha Gömört meg nem unom, itt töltöm a
telet, ha igen, Miskolczon. Jövő nyarat Smek-
sen, használva, ha szükség, a hideg víz intézetet. Ta-
dom ki is eljöttök Smeksre; 30 pengő forinttal beéri
az ember holnaponként s a Karpath alján pompá-
san él.

Most hamarjában nem ~~tudok~~ semmit. Mar-
kum kijövetele s recensiója érdekel most leginkább; azon
úgy minél előbb. Ha utóbb munkákat küldesz, küldj
Thiers historiáját is. Paltmaroktól egy rakást mun-
kát várok, miket könyvtárából kijegyzem. Ha belel-
jövök az olvasásba, borzasztó tudósan érkezendek.

Bessze. Tiszteld anyádat, nődet. Élj boldogul

barátod

Szontagh Gusztáv

Csernyádet kértem hogy hozzád küldjön,
s bohó legényem a Jánioryak hatrama-
radt bútoraim közé pakolta.

10 ján Je

estre 60 példányt küldj. Szétszernek vagy 20at.

Meddig leszek itt, meddig nem, nem tudom. Három dolgozatokat itt előbb elakarnék végezni s időközben Szontagh Imre feláll(í)tott zuhanyját használni, mert igen jótevő hatását érzem, minekelőtte tovább bal-lagnék. Ha Gömört meg nem unom, itt töltöm a telet, ha igen, Miskolczon. Jövő nyarat Smek-sen, használva, ha szükség, a hideg víz intézetet. Ta-dom ti is eljöttök Smeksre; 30 pengő forinttal beéri az ember hónaponként s a Karpath alján pompá-san él.

Mást hamarjában nem ~~tudok~~ küldök semmit. Mun-kám kijövetele s recensiója érdekel most leginkább; azon-ugy minél előbb. Ha utóbb munkákat küldesz, küldj Thiers históriáját s Paltkmartól egy rakást mu-kát várok, miket könyvtárából kijegyzem. Ha bel-jövök az olvasóba, borzasztó tudósan érkezendek.

Besser. Tisztelem anyádat, nődet. Élj boldogul

barátod

Szontagh Gusztáv

Esernyődet kérlek hogy hozzád küldjem, s bohó legényem a Gömörynél hatrama-radt bútoraim közé pakolta.

10

ban Je

Tekintetes Schedel Ferencz úr-
nak, a magyar tudós Társaság
titoknokának

bérmentes.

Pesten

Kígyó utcza Gamperl ház.

Vettem sept 3. délután.

Rozsnyó Sept. 1én 839.

Édes Ferim! Két leveledet egyenkint vettem 's nyu-
godtabb vagyok. Engedj meg hogy sorban feleljek.

Munkám árát te szabd meg. Én nem értek az illyesmihez 's egész kívánságom csak az hogy lehetsé-
gig olcsón adassék el. Ha 250 példány kell, 5 huszas-
sal számolva, a költség fedezésére, nekem egy pár
évig ugyan nem jut semmi; de hogyan, philosophiai
munkát még most nálunk nyereségre írni úgy is már
magában képtelenség. Az előfizetőknél már drágáb-
ban semmi esetre a munkát oda nem lehet adni.

A tett javításokért köszönettel — de
ezért majd az első példány átvételekor különösen egy
érzékeny beszédet kell írnom.

Örvendek hogy munkámat czélszerűnek tar-
tod. A mi a philosophia kidolgozását illeti; ez forgott
már eszemben, de ehhez külsőbb függetlenség 's a társa-
ság jutalmazása ingerelhetne csak engemet. A magyar phil. lite-
ratura critikai kidolgozása nem vala olly bajos dolog,
de annál csiklandósabb élő íróinkra nézve.

Hogy a Széphalomnál derekasan dolgozál, a Figyel-
mezőből láttam.

A rendes tagok felosztása helybeli- és vidékiekre he-
lyes; de mindkettőök számát különösen meghatározni, való-
ban olly képtelenség melly meg nem állhat. Ez az Alaprajz
javítást kíván. De úm legyen; a telet tehát másutt töl-
töm nem Pesten; hol? azt eddig nem tudom. Rozsnyó nem
rossz hely- magyar, casinója s magyar olvasó társasága
van. Azonban Czakót és Hazafijot megjárván,
meglátogatom Miskolczot is, s akkor mondhatom majd
bizonyosan hol tartózkodok.

Külső körülmény, szerencse — ez épen a
sors; ne akadjunk meg ezen; munkám lehető tökélyét
azonban csak második kiadásban nyerheti, mellyet
tán csak valaha érend. 500 példányt nyomattal
-e?

Hogy hirdetéseiről gondoskodni szíves vagy, kö-
szönöm. példányokat adj: Vörösmarty + Bajza. Vásár-
helyi - Székácsnak s persze Neked. Pro captatione
benevolentiae pedig a kinek jónak ítéled, azt te job-
ban tudod. Eladni való példányokat Bajzára is küld-
Szettnerek 15 vagy 20at s ezt egyet ajándékul. A
két előbbinek szinte, mi végett a kimásolt leveleket

azonnal közzé mellékeltem. Többi javaslatidat mind elfogadom.

Az olvasásba bele fogtam s e percben nem
sok kedvem van az íráshoz, mi okból most rögtön a re-
censiót nem küldhetem. Majd elő jön ennek is ideje
a kedvel együtt, ha egy kissé az olvasásba belefáradok.

Kötelez és Mocsi munkáit majd eligazítom.

Az Ath. és Figy. hátra maradt példányait
ne küldjetek. Olvastam; csak a jövőket.

Vigjátékomat Szalaynak átadám; az Árvíz-
könyv jövő kötetében majd kinyomtatják, nem tudom
mellyikben.

Hogy a mezei lakás egész valódodnak olly kere-
sen használt, örvendek; szinte mondhatok én magamról s
a hideg víz használatáról. Jól érzem magamat.

Hogy a patvarba jöttél te Kallóg leányával
össze? Nekem vele semmi közöm, én kívül is ignorálom. Sze-
gény Kallóg most beteg, lába megdagad, kőszvényes; de
az orvos bíztat hogy nem tartand sokáig.

Czakó czikkelyeit olvastam. Palit előbb utóbb
megint egyszer meg kell korbácsolnunk.

—

Czakót és Hazafijot még nem láttam; munkám iránt
~~A~~ Debreczenbe és S. Patakra is kellene példányokat
küldeni

ebb tudósításokat vártam, mostanáig hallgattál, elunt… art az örökös ütközést s magános szívül léleket. Ha Eret… nehéz s Katonára meggyet, egy pár hetig magyar literaturán… ról s könyvről szó sem lehet. Előbb kisebb levelés… ről s könyvről szó sem lehet. Előbb kissé levelé… s az Augustusi nyugpénzemet itt beváltom várni. Ha elmenének majd teszek itt rendeléseket hogy munkám ne… talán eveendő példányai azonnal szétosztassanak. Szepesre s Sárosra 10 példányt küldök s ebből ta… lán több is.

Általjában a ki 10 példányt elád, egyet aja… dékul kap. Kalligaink a Hírlapok szerkesztőinek s.a.t. nem báran ha küldesz; ezt te tudod legjobban mi szükséges. Do… bi Gábornak küldesz-e? Kiss Károlynak el ne felejtsd. A mi szükséges el ne maradjon; de fecsérlés nélkül. Ne bánjanak úgy vele mint dibdábsággal.

Tisztelem anyádat, nődet, csókolom gyermekidet. Székács barátságos buzgóságát különösen köszönöm. Élj boldogul, s köszöntsd minden barátinkat.

tisztelő barátod

Szontagh Gusztáv

U.I. E pontban veszem munkám átküldött példányát. A gyorsszekér talán drága s Gömörbe találkozik mindig elegendő alkalom. A neghálaló Epistolát utóbb; itt nincs már hely.

Rozsnyó Sept. 13kán 839.

640

Édes Ferim! Utasításod szerint Mihály Sámuel prof. úrhoz küldöm e sorokat, tőled… hez szolgáltatások végett.

Munkám 37 példányát is megkaptam; öröm elfogadott látásokra! Valóban barátom ha ezen munkával a haza előtt becsületet aratok, ezt neked köszönhetem. Illy csinos philosophiai könyv nem lett… rik literaturánkban; minden betű, ki… bátlanság s borítéka, jeles ízlésed bizonyság… sága. Hálám határtalan. A Jelenkori hirdetésben ugyan egy kissé módfelett megdicsérél, a mint olvasám, elrontottam a Casinóból; de egyébiránt az egész igen czélszerű s úgy hiszem tetemesen előségítendi munkám eladását.

Most mindenek felett azon kell lennünk, hogy követségtek beérkezzen. Sept. 3ától költ leveled szerint Pesten munkám meglehetősen kél; itt Gömörben kapják

supra expectationem. Múlt postával
Bajzának írtam küldjön 100 példányt
Bárczal mennél elébb teljesítené kíván-
ságomat, mert én itt Rozsnyón főleg azért
vesztegelek, hogy munkám eladatását s
következésképen költségek bekeríté-
sét elősegíthem; azután azonnal Har-
kácsra megyek s ott maradok. Küffnek
írtam, hogy Septemberre szolgáló 50 frt
nyugpénzemet Bajzának adja át; ez a-
helyette az eladott példányokból tar-
tom e summát hátra. Ezentúl annyi
philosophus lesz Gömörbe mint a gomba
meleg eső után. Részemről már nem
kétlem, hogy 250 példányt nem fogán
eladhatunk s így a merész vállalat sike-
rül.

Clementinnel, s fiait ide Rozs-
nyóra hozá, két izben együtt voltam Ma-
riássy Zsigmondénál Berzétén. Tisztel

Tehát ne menjek Pestre? Jól
van e télen tehát költöző madár le-
szek, itt, Harkácson és Pesten tartóz-
kodom. El nem únom magamat tudom,
csak egy pár recensiót October feléig
tudnék írni, mert azután szünetre me-
gyek. Az Athenaeumnak hány előfi-
zetője gyűlt Juliusi félévkor? Mennyi-
vel bír a Tervnek s a Rajzolatok?
Érkeztek-e már dolgozatok az Almanach
számára?

És e nyáron át Smetszen István
s itt a hideg vizet s hideg fürdőket hasz-
náltam, nagy inkább a zuhanyt, azonban erem
telemes jobbulásával. Thierschet már át-
olvastam; lángeszű egy ember. Szabad
elmű szónokainak jól tennék ha e mun-
kát figyelemmel olvasnának. Sokat, felette
sokat tanulhatnának belőle.

Cetneken is voltam már. de

crek recognoscirozva; azonban látom
hogy halálos aprehensio nélkül az egy
idei otthalást el nem kerülhetem; ill
gyalázatot lehetetlen új szülővárosomra
ra vonni.

Ha írni találnál, leveledet min-
den esetre Harkácsra utasítsd. Óhajtom
hogy Erdélyben szélvédat elérjed 's ha tör-
ténetből Szebenre randálnál a Bruken-
thali könyvtár megtekintése végett, el
ne mulaszd Gróf Kemény Józsefet meglátogatni
gatni ha ott mulat 's nevemben üdvez-
leni. Turay 's a Rozsnyai professorok
philosophiai kis könyveket kívánnak
tőlem oktatásra. Az eszme úgy hiszem
lassan lassan kifejlődik 's akkor teljesül
is. Még egyszer forró köszönet ba-
rátságodért! Ölellek, 's leveledet el-
várom.

Szentagh Gusztáv

641

Rozsnyó Oct. 9kén 839.

Édes Ferim! Végre feleletet kapok levelemre 's meg-
tudom hogy — beteg vagy. Szomorkodom rád! nem
tehetsz írtad a részbül hogy baj ne érne. Én soha sem
vagyok egészségesebb mint útban, hol mozgást 's friss
levegőt találok, 's te, a diaetetica professora, mindig
megbetegszel! Engedj meg, de ki kell mondanom: nem
tudsz magadra vigyázni; szükség volna hogy felesé-
ged mindenüvé elkísérjen.

Az erratákkal nagyon meg vagyok elégedve;
erdélyiség illy munkára nézve; fogadd még egyszer barátsá-
gos köszönetemet fáradságodért!

Hogy a kritikusoknak munkám nem fog tet-
szeni, tudtam, 's ha ellene írnak — annál jobb, ez elő-
segíti tervemet, mint Szécsenyi eszméit a minimum
iránt, a sok ellen felszólalkozások. Sajnálom, hogy
V. a recensiót mindjárt el nem készítheti. Hogy munkám
olvastatik, eddig két dolgozatokból tapasztaltam. Fo-
garassy idézi egy helyütt 's a Társalkodóban H. E.
a pataki iskola ellen, részint eszméimet tet ki. Én

ezen két betük alatt Erdélyit lappangani gyanítom.
A 160 példányt megkaptam. Eddig 110
kiosztogattam. Bajza 40 példánnyal többet küldött
mint kértem 's azért eddig hamarjában nem tudom
hova küldjem a még kezemnél levő 50et; de azért
még sem szándékom hogy valamódra Pestre vissza men-
jenek. Majd gondolok valamit. Kassa, Eger,
még ellátva; ha valamelly barátomnak ott biz-
tos ismerőse van, küldök oda is. A mi azonban
minden esetre szükséges, tudnom kell, a kifizetés-
sel meg nem akadtok-e, 's szükség e hogy pénzt
még küldjek 's mennyit? E pontról kérlek tudó-
sítsd [illegible].
Thiers historiai munkáját nagy gyönyörűséggel
végig olvastam, szerencsétlenségünkre azonban philosophiá-
hoz 's criticához most egy általjában nincs kedvem. Tu-
lajdona az szellememnek, hogy ha tartósan egy bizonyos kör-
ben forog 's bizonyos eredményt kíván, egy időre örömest
más térekre megy által. Az erőltetés itt hiábavaló.
Olvastam Damiront, Kantot — betűket látok, nem ébresz-
tik fel gondolataimat. Historiával 's országtudomány-

nyal kellene most foglalatoskodnom. Saltzmann Gyuri-
nál kijegyzém magamnak az illető könyveket, de eddig
kezemhez nem értek. A miben új kedvet találok 's ma hol-
nap bevégzem; ez a Zsebszótár magyar német részének kivona-
ta.
Utazási rajzomat derekasan kijavítottátok, nem
tudom te-e vagy Bajza. Többi közt felszólíttatok a Kar-
path [illegible] méréseinek közlésére. Ezt Greiner maga
tevé, ha nem csalódom a Gemeinnützige Blätterben 's kony-
vé-[illegible] módra differálá e felette szükségtelen tehát hogy
én is szóljak, vagy ha azt csak nagyon jónak találná-
tok, Greiner után ~~nevemben~~ egy kurta efféle czikkelyt
nevemben mutatok készíthetnétek a magyar olvasó kö-
zönség számára, a kútfők kezetekben vannak.
Harkácsról egy pár napok előtt ide érkeztem.
Nem mehettem előbb, [illegible] 110 példányt csak nagyon
szét nem küldök 's 14 nap múlva viszont ide kellett
sietnem az újonnan érkezettek eligazítására. Szüret-
re Szontagh Wilmoshoz megyek Szőllőhegyre, onnan
ismét Harkácsra 's tovább ~~megint~~ Csetnekre, hol már
eddig kétszer voltam. Clementinával felségesen mu-

ezen két betűk alatt Erdélyit tapasztani gyanítom.

A 160 példányt megkaptam. Eddig 110
kiosztogattam. Bajza 40 példánnyal többet küldött
mint kértem s azért eddig hamarjában nem tudom
hova küldjem a még kezemnél levő 50et; de azért
még sem szeretném hogy rákmódra Pestre vissza men-
jenek. Majd gondolok valamit. Kassa, Eger,
nincs még ellátva; ha valamelly barátomnak ott biz-
tos ismerőse van, küldök oda is. A mi azonban
minden esetre szükséges, tudnom kell, a kifizetés-
sel még nem akartok-e, s szükség e hogy pénzt
még küldjek s mennyit? E pontról kérlek tudó-
sítsd [illegible].

Thiers historiai munkáját nagy gyönyörűséggel
végig olvastam, szerencsétlenségünkre azonban philosophi-
ához s criticához most egy általjában nincs kedvem. Tu-
lajdona az szellemnek, hogy ha tartósan egy bizonyos kör-
ben forog s bizonyos eredményt kíván, egy időre örömest
más körre megy által. Az erőltetés itt hiábavaló.
Olvastam Damirot, Kantot – betűket látok, nem ébresz-
tik fel gondolatimat. Historiával s országtudomány-

nyal kellene most foglalatoskodnom. Galtermann Gyuri-
nál kijegyzem magamnak az illető könyveket, de eddig
kezemhez nem értek. A miben új kedvet találok s ma hol-
nap bevégzem; az a Zsebszótár magyar német részének kivona-
ta.

Utazási rajzomat derekasan kijavítottátok, nem
tudom te-e vagy Bajza. Többi közt felszólíttok a Kar-
path csúcsai méréseinek közlésére. Ezt Greiner magam
téve, ha nem csalódom a Gemeinnützige Blätterben s [illegible]
véleményem szerint e felette szükségtelen tehát hogy
és is szólhak, vagy ha azt csak nyers jónak találná-
tok, Greiner után ~~nevemben~~ egy kurta efféle értekezést
nevemben mutatok készíthetnétek a magyar olvasó kö-
zönség számára; a külföldiek kezeikben vannak.

Harkácsról egy pár napok előtt ide érkeztem.
Nem mehettem elébb, másfél 110 példányt csak nyugva
szét nem küldök s 14 nap múlva visszaút ide kellett
sietnem az nyomban érkezettek eligazítására. Szüret-
re Szontagh Wilmoshoz megyek Szőgligetre, onnan
ismét Harkácsra s onnét ~~megint~~ Csetnekre, hol már
eddig kétszer voltam. Clementinával felségesen em-

láttam. Kassán bentartanak gazdaságai egy részét a
gazdaságot megtekintendők. Különben pompás lakjok
van, sokkal szebb mint Karlócán, gyönyörű angol
kerttel. A fő ürése az volt, hogy tisztviselőinél nagy
ntartó gazdának adott ki, mi okánál fogva a gazdaság
ról tett kérdéseimre igen óvakodva s tudással érte
kezével.

Itt a Casino rendes fizetéses tagjává váltam
s sétáló társaságot alkotván, előbb művelt magyar
tagokból. A gymnasium professorai látogatnak, kettő
közöttök művelt teljes magyar.

Atyám sokkal jobb színben van mint két
év előtt, szelleme teljes épségű, munkámat végig olvasta
s egyet ért eredményemmel. Az ítélete szerint, annyira az
emberi természetre s józan észre alapszik, hogy diadalmáról
kételkedni nem lehet.

Betegséged nem magadra hanem a Figyelmezőre
nézve aggódtat. Ha nem dolgozhatsz s megakadni fél-
nél, írd meg s összeszedem végső erőmet hogy ígéretei-
nek megfeleljek, mi annál inkább kitelhető, mivel egész-
ségem jó. Tisztelem anyádat, nődet, csókolom gyer-
mekeidet s barátnékat.

Ölel

barátod

Szontagh Gusztáv

Rozsnyó Octob. 25 839.

Vettem nov. 8. 839

Édes Barátom! Bátorkodom a Vásárhelyinek és
Pelykónak szánt ½ mázsa dohányt hozzád szálli-
tatni, mivel Pelyko Pesten létéről bizonytalan va-
gyok, Vásárhelyi pedig messze a várban lakik. A dohány
fuvarbérrel együtt ki van fizetve s neked csak át kell
venned s Vásárhelyinek tudtára adnod, hogy vitesse el;
a felét az az ¼ mázsát magának, másik felét pedig
Pelykónak. Ára 1 f. váltó fontért, tehát összesen 20 f.
pengő, melly summát munkám költségei fedezésére vedd
Vásárhelyi barátodtól át, mivel azt a dohányért itt le-
fizettem. Bizonyossá teheted Vásárhelyit hogy pro more
s kedve egész szülővárosomban [illegible] jobb do-
hány nem létezik.

Kuss már eddig telelt bcedimre; de nem.
Bizony talán a Figyelmező szerkesztője bosszankodik
rám! Méltán, de én szégyenkezve megvallom, hogy olly
szegény legyen, mint mi emberek vagyunk, a sors ural-
kodik — elvesztem a recensiókat és philosophiát s

várnom kell még ehhez megint kedvem támad. Ha mint elnöke az Almanach társaságnak egy philosophiai elbeszélést parancsolsz, jobbat mint az Aurorában napvilágot látott — ezzel azonnal szolgálhatnék, legalább kedvem volna írásához fogni.

A 20 f. pengő átadása után, kell e még pénzt munkám nyomtatása kifizetésére küldenem? Add tudtomra.

Az ítéleteket munkám felett, közöld továbbis velem, mert itt kiki hallgat, ambár a gömöri közönséget, mint Kisfaludy Károly egyik víg elbeszélésében tészta a libát, philosophiámal agyon tömém. Fabriczius és Kiringi, kik nyilatkozni fognak, addig az első hivatala, a másik podagrája által hátratartattak.

Taubner Warga és Vecsey criticáit nyugalmával várom.

A többi közt: járul e azon philosophiai rendes tagsággal, mellyel megajándékoztok tisztelni, valami fizetés? Ezt írd meg, mert aszerint intézem levelemet.

A 41 számú Figyelmezőben az a „Válasz az igazság ügyében tett szózatra" igen boszantott. Ha a censura nem határoztatná, hatalmasan felelnék neki. Először meg jól: én nem tagadom hogy a czikkely jól, igen jól van írva, szerzője okos ember, de alapelvében nincs igazsága; s azután ez a czikkely a protestánsokat azon helyzetbe szorítja, mint az Allg. Zeitung Magyarország ellen intézett czikkelyei, az országgyűlést. Nem felelhetünk a censura végett azokra. Az alapkérdés e vitában a catholicismus és protestantismus elve általjában: Tehetné vesse e magát alá az ember vallás dolgában, vagy gondolkozzék szabadon s kövesse meggyőződését? Lehet e itt szabad erkölcsi tengerre nézve a felelet kétséges? De hagyjuk el, könyvet kellene írnom.

Tegnap szüretről jövék haza. Összejártam Gömört és Borsodot; tíz napig voltam oda, végre elúnván a bolyongást és henyélést

A mint mondám: elbeszélés írásához támadt kedvem, ambár szándékom nem volt az Almanachba írni; de csak úgy adom ki, ha igen jónak találom.

utóbb alkalmasint szerzőjéhez is megjön kedvem.
Az 50 hátra maradt példány munkám-
ból még mindig nálam hever, de ez nem tesz semmit
majd gondolok valamit; s azután a szerző kezénél
is kell valamivel lenni. Mennyi kelhetett el eddig
írásaidból?

Többet nem tudok írni. Isten ve..
Tisztelem anyádat, nődet

barátod

Szontagh Gusztáv

Kőrösy Nov. 9én 839. 647

Édes barátom! Két leveled van előttem mellyre sorba
felelek. Számadásod szerint a munka 206 f. 14 kr kerül. Be-
vételed eddig 166 f. 20 kr. Lefizetni való marad 40 f. ep. Erre
való nézve egy pár nap előtt kocsiád utasíték egy fél mázsa
szentesi dohányt, Vásárhelyi Pál fizet érte 20 f. ep. marad
lefizetni való még 20 f. ep. Ezt novemberi nyugpénzemből
Kiss kifizetheti ha Kropfregre el nem rándult; majd teszek
ez iránt utasítást.
A Danielisz(?) s a bírálatra átküldött munkákat
megkaptam. Sokáig az igaz nem volt kedvem dolgozásra, ré-
szint mivel a nyugalom szükséges volt, részint pedig mivel
érdekemet az atyafiak s munkám eladása elfoglalák; de most
megint visszatért. Köteles anthropologiája bírálatát már
bevégzém, s több átmegyek az Elvtanra. Nem tudom mond-
hatok e róla valami kedvezőt. Kivonatnak látszik Krug
alapphilosophiájából mellyet én szerencsétlenségére el-
vetett munkának tartok. Ha Krugot itt kaphatok,
majd összehasonlítom mindkettőt s akkor mondhatok bizo-
nyost. Bajzának s Szilasyval munkáikért köszönöm

temet – Jozsa minden esetre operai csetepatéba bonyo-
lódik, mi őt azonban nem fogja elmozdítani; neki
teljesen igaza van. Hogy a választmányi ülésünket egé-
szen természet szerint s olly eleven színekkel festette – kö-
szönet érette. Illyesmit csak nyilvánosság által lehet
orvosolni s kell, mert kétségtelen bizonysága műveltségünk
alacsony az álatiságba elfogult mivoltának.

Fáynak, Balogh Pálnak s a cs. kir. könyv-
tárnak Becsbe egy egy példányt kell küldeni

Greiner mérései a Gen. Blätter múltholnapi lap-
jaiban vannak s Kuny dissertatiója felettek ugyhiszem
a Tagblattban; de ha fel nem tudnád találni s fontosok-
nak vélnéd, mivel Greiner itt Joltván lakik s a Directo
itt helyben van, mindennap kaphatok tőle a kívántakat.

Hogy munkámnak olly jó kelete van, mint Nor-
vég. kelt leveled bizonyítja, felséges dolog. Negyven
példányt minden esetre küldeni fogok, de nem a gyorssze-
kér által, hanem külön alkalommal, a költségek megkímé-
lése végett, hogy Thierrt s a többi könyveket is visszaküldhe-
sed. Hozzátoldott magasztalásod ez egyszer szívemre ha-
tott! Nem tréfa a csillagokhoz felemelkedni! Egy kis po-
liticát kiskagylók ugyan a tőmegéből, de erre nem akarok

ügyelni, hogy a per annál jobban hasson, mert most egykissé
Bajza előkorát maradványától tartok. Egészséges vagyok
s visszavágyulnék, mert itt literaturai baráthöz nincs, mire
szükségem van.

Clementine kiszöntett-e? Hogy kérdezheted. Ezt
felelet tenned, ha nem írom is. Kazinczy 2dik kötetét ma-
gam is szerettem bírni, s Chalibaeus historische Entwick-
lung der Philosophie von Kant bis auf Hegel. Ha
az öregbik Kilian boltja előtt eltalálnál menni, beszélj
az öreg Kakerlakkal, kifizette-e kiszadásaim nagyobb
részét, mint kérem Octoberi nyugpénzemből s ha igen
hozasd ezen munkát számomra, ha nála nem volna
kapható.

Tavaszra igen is a szegény háznéhoz felmegyünk
lakni. Ezt kérésse kell tennünk. Szállásom iránt minden esetre
a tulajdonossal beszélhetsz s hate egy új szándékozok ki
menni – egész nyárra.

Múltkori levelemben kérdésed írnád meg: akon
rendes tagi helyét, mellyre ültetni akartok, fizetéssel van
e összekötetésben vagy nem. Ez határozandja további lépé-
seimet. A philosophusok ex professo a véleményadással
végre még prostituálják magokat, mint ezt Balogh Pál
egykor előttem az academiai szállásban előre kimondá:

Én azt akkor válok fel nem tehetem és ha most belőve
kezdik, szerintem Balogh Pál gúnyos savanyú képét
látni. Miért nem küldted Mocsy munkáját pro
recensione? Azt hiszed igazságtalanul kemény volnék
iránta? Sőt épen ellenkezőleg ha jó alkalmam adatnék
jogosságom kitüntetésére.

Az Arvizkönyv 2 kötetét olvastam. Bírálatá-
hoz semmi kedvem mert igen kicsinységes dolgokat mondhat-
nék. A 3 kötet megjelent e már? Ha vígjátékom benn
van, küld el adandó alkalommal.

Harkácsra most nem megyek míg igazán kidol-
gozom magamat és pihenésre szükségem lesz, mert ott
csak ugyan nem lehetek olly háborítatlanul munkás
mint itt.

Micsoda munkák vannak ez idei jutalomra
kitűzve?

Tisztelem anyádat, nődet; csókolom gyerme-
keidet maradván

tisztelő barátod

Szontagh Gusztáv

Balog

Rozsnyó Nov. 11kén 839.

644

Édes Ferim! Két leveleidet megkaptam. Mind-
kettőben erősen sürgeted vagy 40 példányok átküldését.
Vásárra már úgy sem küldhetem, kár volna tehát
a gyorsszekeren vagy 3 f. e. p. értek fizetni és így elha-
tároztam hogy adandó alkalommal az az vasat vivő
szekerrel küldöm át – a mennyi példányom van.

Második kiadásról szólsz? Ho! ho! Igen
jó ugyan hogy a viszonyok úgy állanak hogy róla szól-
hatsz; de valósággal csak akkor lehet ahhoz fogni,
mikor a dolog megérik s nyereséget igér. E napokban
kezdettem egy külön ívre, az olvasás közt a javításra hasz-
nálható ötleteimet összeírni; egy év után megszaporo-
dik gyűjteményem, s akkor fölséges második kiadással
tesszük meg a kicsinységet. A jövő nagy gyűlésig min-
den esetre be kell várnunk. Ha munkám valamikép a
nagy jutalmat nyerhetné, akkor lehetne ám azt jutal-
masan eszközleni. Várakoznunk minden esetre tanácsos
lesz. S addig – ? Írnak valami mást. Restellem hogy

munkáim a nagy tömegnek nem való 's nem tudom magámat
elhitetni hogy a nagy publicumnak való munkát nem
tudnék irni. Ez ingerli most hiúságomat. A nemzeti
Almanach számára egy elbeszélésre való tárgyat kigon-
doltam volt; de ez kicsinységnek tetszik, valami tárgy-
ra 's formára meglepő regényen töröm fejemet – bárcsak
elhitethetném magammal hogy tehetetlen vagyok rá. Győz-
félét nem tudok irni, azt tudom; de ollyat nem is akar-
nék. Kiváncsi vagyok tudni, lesz e belőle valami; mert
a kivánság 's akarat nem távozik tőlem.

Az a rendes tagság csak terhemre lesz; füg-
getlenségemet gátolja. Azonban tegyetek mit akar-
tok, én is azt teszem mi nekem tetszik. Ha Vállay hely-
beli tag létére vidéken lakik 's a gyülésekben meg nem
jelenik: úgy én mint vidéki tag a fortiori helyben
lakhatok.

Az egyházat 's státust illetve, mindkettőnek
tekinteten kell alapulnia, mert az emberiség nagyobb ré-
sze kisdedkori, melly vezetést kiván. De ki akarod e az egy-
házból 's státusból a perfectibilitás elvét zárni? Az
emberiség társaságban csak úgy javulhat, ha mind kettő

a korszellemmel karöltve formáiban javul. De a stabi-
litás elve mellett állsz. Mindkettő maradjon örökre ép-
pen ugyan az. Ez chinai philosophia 's szerencsétlenséged-
re tekintetlen; mert minden a mi létezik a változandóság
törvényeinek alá van vetve. ha nem haladnak, hátra
fognak menni. Ha pedig haladnak 's az elavult for-
mákon nem segitünk, a forradalom ajtónk előtt. Ez
a reformationak históriája 's minden politicai forrada-
lomé. A haladó ész ideálja politikában a tiszta res-
publica, egyházban a tiszta észvallás, positiv formák-
ban. Ez utolsó, mondod, puszta képzelmény. Legyen,
az nem segit rajtad. Nem tagadhatod hogy a világ kez-
detétől napjainkig vallás az emberiség közt létezett, nem
lehet tehát legkisebb reményed, hogy ezentúl is azt el
lehessen törleni; ha tehát üres de természetünktől el nem
válható egyszülemény is, szükség, hogy formáiban a
durva előitélet alakjából mind inkább kitisztul-
jék. Az észt sem vallásban sem politicában soha
sem zárhatod ki, sőt a szabad sajtót sem, mert csak
szabad gondolkozás 's észmeterjesztés által világosod-

hatik fel az ember 's javithatja társasági formáit
csak ész által érheti el rendeltetését. De úgy a keresz-
tény vallásnak végre meg kellene halni. Sine questione
Minden vallás végre elavúl 's másnak enged helyet,
mert a formák örökké változnak 's csak a lény ál-
landó, örökös. Ez volt eddig minden vallások histo-
riája 's lesz in secula seculorum. Amen! Ezen
tárgyak mint látod nyilványos vitatkozásra nem valók
's Luther igen is elborzadna eretnekségemen: de az
óta 3 századdal öregebbek vagyunk 's most Krisztusnak istensé-
gét 's az ördögeket úgy hisszük, mint ti imaculatam
virginitatem Mariae! A különbség csak az, hogy
mi ezt vallásunk elve szerint mondhatjuk, ti nem. Sat.

Kölcsey recensiója kész. Az elotaat nem bírál-
hatom meg mert csak ugyan Kraus munkájának puszta
kivonata. Tar most Cracklót veszem elő, mert ma
most megy az írás és olvasás.

A dohányt majd itt fizetem ki fuvarostól
együtt. Coborokkal 's vallási háborút ne kezd el a pro-
testánsokkal, eleget verekedtünk már

barátod

Sz G.

Rozsnyó Jan 6án 840.

Vett. 10. 645

Édes Barátom!

Harkácsról jöttem midőn leveledet kezemhez adák; bús
napjaim voltak ott: atyámat másodszor a szélütötte, az
orvosnak nem vala reménysége, két napig eszméletet nélkül
feküdt, harmadik nap fel kel, pipára gyujt, a szélütésnek
legkisebb maradványa sem mutatkozik. Az orvos ez orvosi
életerőn elbámult. Most úgy szólván semmi baja. Az egész
dolog csoda. A Drázkóczy család magaviselete e gyászos tör-
ténetnél, az öreg Drázkóczyé, de kivált Clementinaé, felül
van minden dicséreten 's legmélyebb hálámat 's tiszteletemet
gerjesztette fel.

Munkám recensiója gonosz helyzetben van;
ha Fogarasy Elöszmeit a jogphilosophiához az Athenaeum-
ban neked nem ajánlja, neki adom át. Várjunk még egy
kissé 's ha azután Vecsey csak ugyan nem ír, Hetényinek
küld el.

Állhatatlansággal vádoltok; ezen szemrehányást
életemben már többször kelle hallanom; de titeket talán
csak a külső csal. Egy philosophiai munkát irtam volt 's

részet küldöd majd ide; ha ezelőtt, akkor az egész meny-
séget kezemhez veszem 's inkább a több nyugpénzemből
rovom le adósságomat. Ez határozza meg korábbi vagy ké-
sőbbi felrándulásomat ide Pestre. Ha adósságomat le tudo-
[illegible] 's pénzem lesz, talán Februariuskor fogadok szállást
Budán a Krisztinavárosban; ott Hugót nyári háza mell[illegible]
[illegible] talán várost 's mezőt összebékítve kötni, ambár te e ter-
vet ellene fogsz mondani. Pesten barátom nyáron át ki-
pusztít a por.

Ez egyszer hivatalból kell czímezni levelemet; ür-
es 's kisebb papiroson nincs ennél, mert tán nagyobb érte-
ket tönének fel.

Kapod-e 1840ki Névkönyvet? Én ezt naptárnál
[illegible] [illegible] 's szükségem van rá.

Tisztelem anyádat, nődet, csókolom gyerme-
keidet. Ha Bartfayékhoz elmégy, köszöntsd az egész
családot nevemben. Ég boldogít[illegible]

szerető barátod

Szontagh Gusztáv

Miskolcz Jan 9én 841.

646

Édes Ferim!

Hivatalos kérelmem mellett, a felső Magyarországi
bányabirtokosok nevében, mellynek minél előbbi vég-
re járását barátságodtól annál biztosabban várni
kénteleníttetem, minél késöbb érkezett Szanyos kapi-
tány Pásztásom levele kezembe; mert Pestre volt
küldve 's onnan utasíttatott hozzám ide Miskolcz-
ra — kérelmem mellett magam tégedet egy pár barátságos
sorokkal meg látogatni el nem mulaszthatám.

Az akadémiai [illegible] már régen elkészült
volna, ha a tollháborúba be nem bonyolódom, mellyet
régibb összebeszélés következésében Kramaretik (Szatócs)
kezdett. Erős dolgozat szerzett fel mérsékelt nyelven, én
még erősebbet, 's független állásom szerint, hatalmasabban
felszólalva. Egy pár nap mulva majd olvashatod a Tár-
salkodóban. Előbb Tós superintendensre került a sor

most a professorokra. – Az elsőkről hallom már lemonda-
ról Erdélyt beszélni s dolog rájok s az egyházra néz-
ve is jobb volna, mint a lőcse mindig rosszabbra s rossz-
ra fordul.

Olvastad-e a pesti követek nyomtatott ~~jele~~
országgyűlési jelentését? Én összehasonlítám vele a bo-
ssit, Balovrytól. Az volna valami recensióra! Már
a tárgyról mennyit mondhatna az ember? Ha lehetne, fe-
leled. Valamit még is csak lehetne bevezetésként, fő ered-
ten azonban a hivatalbeli nyelv ostálgatása volna.
Ha hallgatunk, elválik a literaturaitól mind a nem-
Nézd Balóvry elváradását; bántom szemeidnek nem
kivánél! Az az ember sem orthographiával sem stylus-
sal nem bír, sőt interpunctióval még fogalma sincs.
S ez országgyűlési főjegyző s szerkeszti a törvényeket.
Nézd a dolog hihetetlennek fog tetszeni; én sem hittem.
A fiatalság itt szidja, mint az öregek magasztalják. Ne-
mo ~~[illegible]~~ propheta in patria gondoltam; de a fiatalak vé-

Szemere adál jelentését s – elhallgatá. A dolgot ügye-
sen lehetne elintézni, mintha a bírálat Pesten készült vol-
na, igen messzelebb, kímélő, de elhatározott hangon.
Legjobb volna, ha valami független ismeretes nevet ír-
hatnánk alá, mert ő itt viceispány, s ezen recensió
után, az országos jegyzőségről többé alkalmasint szó
sem lehetne. Illyes valami történt az academiánál is.
Hogy lehetett e nyelvművelő társaságnál a veszpr. alcai-
cy és Alfieri biographiája szerzője titokban? Mert
kritikának akkor még gyenge lábon állott. Neki le-
hat. Három fejünk, ülhetek össze s határozzátok el, ír-
jak-e vagy nem.

Szemere a recensiót kivesztette. Előre tudtam.
Karácsony ünnepét Vátán és Salyon töltém Nagy Gida
főbíróval, az itteni oppositio fejénél és Ötvös Józsi-
nál. Ezzel teste barátok láttam. Kért Carthaus-
ját recenseálhatnám végig. Igértem, s ő az első nyomtatott
példányt hozzám utasítandja; de az elébb nyomatandó

Szemere

húga vagy nénje (nem tudom) parentatioját, bírald
meg tenmagad, mert illyesmiről kevés jót mondhat
nék. Szemere annyira elzárkózott jellem. Most mind
ig, nem látogatja a gyülekezet, de legjobb barátjai
sem tudják miért.

Ha székfoglaló beszédemet nyomtatnátok
töröld el a czímen „a magyar philosophiát"; adj
neki nevet, mellyet akarsz. csak ne álljon a magya
phil.-ott, mert én csak előcsarnokát építem.

Számadásaimat ajánlom barátságodba. Fi
zesd ki Kiliant. S ha irsz, olvasd el előbb levelem
Én fűről fáról kérdezősködöm s te higgadtan le
kéről felelsz.

Köszöntsd Bajzát, Vörösmartyt, Vásárhely
Székácsot. Nekem úgy tetszik, mintha ti azt hinnét
hogy némileg elidegenülve váltam el tőletek. Balgat
ság! Nekem soha se a legkisebb panaszom nincs s én olly ba
rátotok vagyok mint mindig. Tisztelem anyádat s nődet

híved Sz. G.

Korsnyó Jan. 13án 840.

647

Édes Ferim!

Balog éppen most átadá leveledet s én – azonnal
felelek.

A gyorsszekérrel megkaptam a két kéziratot, Wach-
ler első kötetét s Karinczynak egy példányát. A nyaláb-
ért fizettem 56 kr. pengőben ámbár franco állott rajta.
Hogy van az? Nem fizetett tagokat hivatalos küldemények-
nél az academia e fizetéstől megkímélhetné. Karinczy
2dik kötetének ez úttal harmadik példányát kapom. Első
izben kettőt küldöttél. Azt hittem, a másik példány Cle-
mentinnéé s átaj adtam neki.

A véleményeket az előszabott időre elkészítem.
Tarczalyra az emlékbeszédet elfogadom; a Themis leg-
ujabb füzetére elkészítem a bírálatot s igen meg va-
gyok elégedve hogy az Elvtantól dispensáltattam. Fel-
olvasásra szántam azt s úgy hiszem nem sokára fog el-
készülni. Ha az egyesületnek valamelly tagja felolvasás-
kört valamelly érdekes recensióját különösen magára
akarna vállalni, nem ellenzeném.

Várjuk meg tehát Vecsey válaszát!

A philosophiát valóban el nem hagytam; ha látnád mily erőlködéssel törekedem előrehaladni, melly türedelemmel foglal-tatom stadiumaimat, és kinek ez nem éppen elöleges érinte- 's mellyet csak tellyesedés által teszem tulajdonommá: állhatatlansággal nem vádolnál. De milly fárasztó, melly ichez itt minden lépés előre, ha az igazságot kezdettal- ni nem akarunk! Ez okúlfogva régi szokásom ebbe- tanulmányimat más valamivel, az emlékezetet, érze- ményt, vagy képzelődést foglalatoskodóval öszvekötni.

Hogy a Figyelmező szükséges és fontos, igaz; 's hogy az más kézben (kivészem B.) nem olly biz-tosan nyugodnék, arról meggyőződve vagyok; a lite-ratura sokat nyer általa; de te bizonyosan nem, leg-alább nem in continuatione; mert a ki literaturánk tör-ténetét akarja írni, egy ideig nagy haszonnal folytat-hatja egy critikai folyóirat szerkesztését; nézete így szük-ség lép valóvá válik.

Csató Kuthyval critikai folyóirat szerkesztésére éppen nem valók, hisz az a nyugodt észrevés helyett, az in-dulat és szenvedelem organumává válnék.

Mihály munkái szaporodásával 's Zrinyi képe rajzának örvendek.

Kalendáriumot venned kell, ezt látom, pedig hozzá szoktam volt a Nevkönyvekhez.

<u>Mihént a könyvárosoktól megkapod a pénzt, küld el azt azonnal a gyorsszekérrel.</u>

Clementinnek küldj meg a levelet, mert ö azt hiszi, hogy levele hozzád elveszett 's meghagyta írjak neked ez iránt. Kazinczy egy példányát húzd le pénzeimből, a har-madikat adandó alkalommal visszaküldöm, ha történetesen itt el nem adnám.

A többi közt a 4dik pályairat plágiuma, nem <u>Päschke</u> a [illegible] Metö munkájával történt-e?

Szállásom végett még most korán tartom ren-delkezni. Minden esetre elébb tudnom is kellene, hogy jövő nyáron kirándulsz-e bizonyosan a [illegible]?

Atyámnak az óta, szélütés miatt, egy kis vál-tozása történt, de most megint épülésben van. Clemen-tin minden alkalommal tudakozik. Mind a mellet nyugtalan vagyok, 's ez is egyik oka, hogy az életből nagyon elvonulva magamat 's inkább csak tanulmányimnak élek.

Tisztelem anyádat, nődet, barátidat. Ölellek!

Szontagh Gusztáv

Vett jan 31.

Rozsnyó Jan 25én 840.

648

Édes Ferim! Leveledet 's a benfoglalt 30 fr. pen-
gőt szerencsésen vettem. Végre adósságom le van
tisztázva 's itt újonnan kell köszönetet mondanom
a te 's társaid barátságáért; mert nálatok nélkül
munkám nehezen jöhetett volna a napvilágra. Hála
nagylelküségteknek! — Ha a többi könyvárosok, a két
Kilián 's Müller, lefizetik tartozásokat, légy oly szíves
azt szintazon az úton átküldeni, a mellyen az előbbi men-
nyiséget kaptam.

A Századunkbani expectoratiót olvastam.
Az Kathy Lajos egész természeti nagyságban; miért
nem neveztétek ki levelező tagnak! Egyébbiránt ezen
irásban inkább az academia érdemelheti mint én 's
legmélyebb hálámat gerjesztené fel, ha maga az El-
nök ö Excellentiája, olly hegyes tone rá felelni.

Kiváncsi vagyok hallani mit felelsz a jövő
Figyzbe. Ha T. új ír, ledolgozzák őket hogy azt sem

tadják majd mellyik lábon állyanak. Részemről Szab-
ner iratát bevárom s akkor összesen megmosom feje-
ket. Schlesserrel a kiszer fizetett 56 fr. miatt szólok.

A mit a projektumok ellen írsz, csak nyom-
tasd haboruj nélkül, majd felelek rá.

A Themistoklesz kezeim fogtam s a Vélemény-
t is. Mindkettőt egyszerre küldöm fel, talán Mo-
csi recensióját is, csak atyám lábadna már fel egé-
szen s fennyaladásom szűnnék. Ez megakaszthatja szán-
dékomat. Egyébbiránt most egészen benne vagyok ta-
nulmányimban, írásra ugyan nem sok kedvem, de
valamit csak küldök; recensióim röviden lesznek.
Hiszen voltak idők, midőn te azokat előlegesen kedvel-
ted. Mihelyest szemem állapotja engedi Harkácsra kell
mennem. Clementin unszol, atyám állapotja meghívá-
ja. De te azért mindent csak ide küldj s én igazítani
ni fogok ott írni. Ha csak atyám meg nem hal, bizonyo-
san írok. Mayerrel furcsán jártam; 30 fr. pengőt

kelle érte fizetnem s bosszankodtam. De belé pillantván
azonnal megengesztelődtem. Eredeti egy fiúról (ta-
nult, elmés, mulatságos, de fején jár s borzasztó
phrasisokban hordja mind azok együgyűségeit s fonákságá-
git ke, kik lábaikon sétálnak. Az átküldött kötetet
már bevégeztem s szándékom volt azt tenni, mit egy-
kor Napoleon memoirjaival, csak más modorban
Mulatságos egy dolgozat lesz s alkalmat nyujtand
nézeteim további kifejtésére. Hanem a második kö-
tetet azért ne küldj el. Balemann elküldte a tőlem
kiválogatott könyveket s annyi van most kezemnél,
hogy egy fél év alatt nehezen olvashatom át. Majd ha
Pestre jövök s ezen dolgozatot kiszándéklom adni
átmegyek a 2dik kötetben.

Lakásomra nézve elhatároztam magamat, hogy
ez évi tavaszt s nyarat a nagygyülésig Budán a
Krisztinavárosban töltöm, ott valahol Mayerét há-
za körül; azután átköltözködöm minden butorostól
Miskolczra s nyugszékemet is oda assignáltatom. Ezt

bírálást megnyerhetted ö Excellentiáinak az elmúlt.
Nekem tehát minden esetre rendelj szállást e helyet, két vagy három szobájút; ha szobám elég tágas, két szoba is elég, adj bizonyost ez iránt valakinek s fogadd ki már most Februariusba, mert a beköltözködési idő, úgy hiszem Februariusba esik, ambár magam előbb nem szándékozom Pestre jönni mint Martiusban midőn remélhetek, hogy a híd be lesz állítva. Uj szállásolat a Krisztinavárosban György napja előtt úgy sem veszek fel senki s úgy tán úgy lehetne alkudni, hogy József előtt költözhetek el ha üres s azon naptól fizethetnék, a mellyben beköltözködöm. De ez ha megyen. Felséges volna az, ha te is György után oda is költözködnél irántunk s csatárnak sine fine!

Tisztelem anyádat s nődet, csókolom gyermekeidet s minden barátinkat. Élj boldogul!

barátod

Szontagh Gusztáv

Rozsnyó febr. 6án 840

649

Kedves barátom!

Köszönet levelem azonnali feleletéért! Részemről egy kissé várakoznom kellett, míg szemem az írást megengedte. Ezen sorok is kissé bajjal az elsők, miket 10 nap óta írok. Bajom végre majd egészen megszűnt, de egy pár napig, tanácsodat követve, még nem olvasok. Halálig unatkoztam, mert szobámat el nem hagyhattam, végre regényeket kezdék composálni, s ez valamennyire mulattatott. Ha időm lesz, „Történeti képek" czím alatt vagy az Athenaeumban, vagy, ha terjedelmök nagyobb talál lenni, az Almanachban adom azokat ki.

Felszólamlásodat úgyszintén nagyon, igen nagyon köszönöm. E tekintetben magam bajosan szólhattam vol-

na

na s barátságod annál jobban esett
mearél diadalmasabban fogadtad je-
ádat. Legalább még a Hírnök em-
rei is, a fehér papok ügyemet igazolva
ismérik el. Vörösmartynak új köszö-
nöm, hogy polemiai értekezésében rólam
megemlékezett.

Mihelyest fejemen teljesen meg-
gyógyul, Horácra rándulok atyám-
hoz, ki még mindig gyönge s lassan la-
bad fel; Clementinnek írtam, készítessen
egy nagyobb szobát számomra, hogy dol-
gozhassak, s ettől s atyám egészségétől
függ majd, mikor s mennyit dolgozha-
tok. A hozzámellékelt levélben k-
ij szólítom fel, randiljon ki velünk
a szabadba. Ő Zugligetbe készül
Tagadj minden esetre szállást, most te
barátimban, hogy valahogy ki ne sz[e]-

rülják. Ked bírom jobb lesz-e a kir-
tinavárosban vagy másutt; ha a szép-
jahasztalag ki ne győz, elkísérlek.

Vecsemetit ajándékozzam
meg Propyläumim egy példányával.
Tedd azt nevemben.

A Eitperfizetett gyorsszekér bért
vissza kapom. A 30 frt már visszafizet-
ték, de megnyerem az 56 frt-ig. Ők a
hordozót garsággal vádolják, de úgy
hiszem az expeditor az oka. Ha mat-
szan, megbüntetem. Schlosser minden
esetre figyelmeztetve van.

Ha a pesti könyvárusoktól
a pénzt kikaphatod, sajtold ki belő-
lük s küld el azt tüstént ide; mert
kénytelen vagyok atyámról gondosko-
dni s pénzt szereznék számára hagyni.

Clementinnek kérlek írj, mert
várja leveledet.

Józsefi vásár előtt csak beál-
lítják az idén a hidat s akkor én
Pesten akarok lenni.

Szemem int hogy végezzek. Tisz-
telem családodat maradván

[illegible] hű barátod

Szontagh Gusztáv

Harkács febr. 15én 840.

Édes barátom!

A mint látod Harkácson vagyok s nem tudom meddig:
atyám nagyon rosszul van, két hét óta nem evett úgy
szólván semmit, s lehetetlen tudni él-e vagy hal-e? Ily
körülmények közt, nem birhatok elég belső nyugalmat
hogy valamit írhassak. A két kézirat véleményét vá-
zolatban elkészítém, a Thewrewk criticájához is hozzá-
fogtam vólt; de mind ez elmaradt s nekem lehetetlen
azt most folytatni. Ezt azértan írám, mert szükség
tudnod hogy most sem az academia sem te rám számot
nem tarthattok; ha mindeneken túl leszek, megkettőztetem
iparomat.

Köteles Samuel criticája kijövetelét talán
azon észrevétel hátráltatja, hol az általános felcserélé-
sét az egyetemivel róvom meg. Hadd meg a dolog vele-
jét s változtasd az előadást tetszésed szerint, az a
dolgon úgy sem ront semmit.

Szemem gyuladása elmúlt, egészséges vagyok de jó kedvem elhagyott; örvendeni fogok, ha végre menekedve Pesten teremhetek. Szállást ha fogadsz, írd meg, ha nem kapnál Miskolczra vinném sátorfámat. A vicispány s Clementine ma Kosznyóra mentek hol az ev. deákok bált adnak; én atyámnál maradtam. Czímet ha a kátramandt könyvárusoltól küldesz, köszönettel fogadom

Mint nem tudok írni s hogy soraim silányságát némileg helyrehozzam, bérmentesen küldöm e levelemet. Tisztelem anyádat s nődet

hű barátod

Szontagh Gusztáv

Tekintetes Schedel Ferencz úrnak, a magyar tudós társaság Titoknokának

Kezeihez

Pesten, kígyó utcza 403 szám

6

Miskolcz Oct. 6kán 840.

Vett oct. 9.

Édes Ferim!

Levelemhez hozzá mellékelve küldöm Szemere Bertalan munkája recensióját, olly jól írva, mint azt egy régi almáriomon írhattam; mert asztalaim még el nem készültek.

Hogy el ne felejtsem, mint azt előbbi [illegible] intézett levelemben tettem: az Athenaeumot szüntelen ide küldjétek, miután tagja vagyok a Cassinónak évi 6 pengő ftért s ez tartja.

Szállásom a Nagy hunyad utczában van, özvegy Kun Jánosné házában, numerusról itt a városban szó sincs, mi úgy élünk itt mint a paradicsomban.

Viszonyim itt ugyan még ki nem fejlődtek, s azért bizonyost még semmit nem írhatok; de sejdíteni kezdem, ez olly város mint óhajtom s valószínű hogy legalább egy pár évre, itt fogom sátorfámat felütni. Aprilben felvándorlok Pestre s elhozom minden butoraimat.

Emlékezem, egykor írtál, hogy [illegible] munkáját olvasásra ajál, ha aesthetikai székfoglaló beszédet dolgozok; most szaván fogom, ha olly jó akarsz

tenni öt e barátságra novemberben felszólítanám. Jó

bepakolva a könyveket a gyorsszekérrel hozzám

juthatnak, a mi elvesz vagy elromlik azt fizeti

s uj példányt hozatok. Küldjön a mit ő az ásth

ticára, mint tudományra nézve, nevezetesnek tar

Gyorsan vissza küldöm.

Kiliannál pedig számomra ezt ho

zasd, ha megszerezheti: Theologisch-philoso

phische Oppositionsschrift. Herausg. von

Fries, Schmid und Schröter. 1ter u. 2ter

Band. Hol jött ki nem tudom.

Luczenbachernek mond meg, hogy a

közlések végének irásához azonnal hozzá fo

gok, hogy még ez évben elvégeztessenek. Ha a

már kinyomtatottakért pénzt az academiától kapott

küld azt el nekem a gyorskocsi által, mint

szinte Propylaeumaim 5 példányáért, ha értök

Eggenberger megfizetett. A mihálczi gyorskocsi

intézet a Nádor vendégfogadóban van.

Bábolyt, hova Draskóvicsék szüredelm

jártak, ide, mint hallom, csak egy órajárás

s így minden esetre hozzájok kirándulok. Sávoly

sem messze van, hol most Eötvös József tartóz

kodik; szent látogassam meg; de úgy hiszem

most ott szülei is vannak s így meglehet

késöbben oda is kirándulok.

Nem ötlik semmi más eszembe, mit írhat

nék. Tisztelem anyádat s nödet. maradván

hiv barátod

Szontagh Gusztáv

☞ Engedélyt a gyorskocsi intézetében

még nem fizettem.

Miskolcz Oct. 16kán 840.

652

Próbát akarok tenni, édes Ferim,
a gyorsírással; talán ez úton
a levelezés gyorsabb és olcsóbb.

Minap átküldött recensiómban
az érvény szó, eredmény helyett áll,
mi hibás; töröld ki tehát mind a
kettőt. Az érvény benne van már
Fogarasy szókönyvében, és én azt
szerint philosophiában „Gültig"
kit értelemben fogom használni.

Ha zavart nem okoz az
Athenaeumot még is szeretném járat-
ni, de csak azon esetre, ha zavart
nem okoz. Semi esetre nem fogom ma-
gamat megsértve tartani, ha azt

nem küldítek/

A recensio ajándék, min
minden a mit innen Miskólczró
ne talantán küldenék. Jöletek e
várom hogy bizományimat pontos
teljesíteni fogjátok

Ha recensiomelletti beszédemet
nem szereted – töröld ki, vagy add ho
zá: Abiaitio. „ Átolvastam sorai
mat s mosolyognom kell. Nőnemünk
hibája az, hogy feledte német s Fay
megúj minapi tellhez értekezésiben e
nyelv tanulása szükségét e ~~nemre~~
~~nézve ajánlá~~. német illetve nem
győzé eléggé bizonyitani. Valóban
igen telhiszmeretesek vagyunk —

Ha Hegel Phänomenologiáját
Philosophiának historiáját és
a historiáját philosophiáját Szilasy
tól vagy mástól kaphatsz, küld
el nekem. Többel alig foglak boly-
gatni.

Csókollak s barátidat

Sz. G.

Tekintetes Schedel Ferencz urnak, a magyar tudós társaság Titok-nokának

Pesten

uraság utczája, Libasinszky ház 2dik emelet.

MISKOLCZ

21 10 PESTH

Miskolcz Oct. 30dikán 840.

Édes Ferim!

A recensiót olvastam, nem rosz, csak az „örvény"
kimaradhatott volna; de levelem késő érkezett. –
Az Athenaeumot elvárom, de csak a folyó számokat
vándorló életem mellett úgy sem gyüjthetném öszve
az egészet. – Bizományimat tetszésedre bízom, el-
ne hányd leveleimet, csak azért hogy valamit ki-
ne felejtsd, azután szükségedre használhatod.
Viliamnál megrendelted az Oppositionalis [illegible]?
Vasváriék pedig Lucenbachertől küldd el a pénzt,
ha megkapod, minél elébb; én itt letelepedtem, s
ez pénzbe kerül; a vándorló élet már magában
igen drága, a mellett Kiss Szegeden van, s
Lisztóczé nem küldi nyugpénzemet; én pedig itt
ismeretlen vagyok s úgy koplalhatok a fűtetlen
szobában. A Tudománytár azon kötetei, hol Magert
illető dolgozatom nyomtatva van, engem illetnek,
s egy egy példányt szeretnék kezemhez venni. E
munkát bevégzém már s most tisztázom. Ha
az mit már Mager ellen mondtam, szerzem előtt

ill, ez utolsó küldeményben terjedelmesebb lett
vólna, de nem mertem belé ereszkedni, félelem-
ből, hogy ne talántán ismételjem magamat.

Mi a patvart beszéltek ti házasodásom-
ról? Úgy hiszem, ez tőled tréfa; mert becsületem-
re megvallom, azon körülmény; hogy itt a gyógytár-
ba jó tinta találtató, sokkal jobban érdekel, mint
a mennyi házasitandó lány és özvegy az egész
városban.

Diósgyőrött a szüreten igen jól mulattam 's e-
vált Bábolyon Drathovicsékkal. A fiuk 's az öreg
úr is jelen voltak

Birományaid végett futkároztam tegnap az
egész délelőtt. Typographiáit bankrotirozott 's ta-
vaszkor állítatik fel újra, a vállalkozó pedig most
Debreczenben van, azért pontban kérdéseidre fe-
leletet nem küldhetek. Tomka úr levelét nevét pe-
dig felírni elfelejtéd. Itt négy Tomka lakik, de
közülök csak egy van most jelen, 's az nem az, ki
Gelei életírásához adatokat gyűjt. Azonban lak[ik]
itt Gelei tulajdon leánya, mint hallom, igen

mivelt asszony. Meglátogatom 's a kivántakat
feljegyzem 's mind együtt a gyorsszekérrel majd
akkorra szolgáltatom kezedhez, ha Lucsemba[?] „
neked kéziratomat megküldöm. De pénzt külds
minél elébb, mert félek hogy kaszinói nyugpénzemet
kezemhez nem utasítja.

Tisztelem anyádat, nődet 's barátindat. Jö-
vö levelemel többet, irált Miskolczról.

barátod

Szg.

Miskolcz Nov. 13kán 840.

Edes Ferim!

Küldök többrendbeli iratokat.

Először 8 ívet a Tudománytár számára, Luczenbacher kezébe szolgáltatandót.

Másodszor nyugpénzbeli nyugtatványomat October és November holnapokra. Ezt kérlek biztos ember által adasd Kiss Károly kezébe, hogy a pénzt e hó nap 25kén kivehesse és nekem azonnal általküldje. Mond meg neki, hogy az Octoberi nyugpénzemet meg nem kaptam s rendkivüli zavarba jöttem. Csak tőle tudósítást várok, mi történt pénzemmel s azonnal áttétele végett folyamodandok a főhadi kormányhoz. De tudósítását ne halassza, másképp Decemberi nyugpénzemet itt a hadi pénztárból ki nem kaphatom. Nyugalmazási ívem átküldése végett majd irok neki.

Harmadszor küldöm a Gelley életiratát illető adatokat. Nem írád, mi csoda Domka ur igéré azokat, s itt most csak egy van s az nem ismer. Elmentem tehát Gelley leányához, de az akkurata hölgy semmit sem akart közleni, mivel állítása szerint atyja nem kivánt hogy halála után felőle szó legyen.

Tekintetes Schedel Ferencz urnak, a magyar tudós társaság titoknokának
Pesten.

Elmentem azután Korponay rector professor, régi bará-
tához 's a mit tőle hallottam feljegyzém.

Negyedszer: az idevaló sajtót illetőleg szin-
olly keveset tudhattam meg, mert a typographia most
nem dolgozik. Előbbi tulajdonosnéja bankrotirozott
's mostani tulajdonosa Debreczenben lakik. Jövő
tavaszkor, hallom, ismét felállana. A mit Balo-
vicsjanytól tudhattam meg (mert ő itt a legrégi-
a hozzá mellékelt lapon küldöm.

Hogy el ne felejtsem, átküldött pénzemet
megkaptam 's érte nagyon köszönöm, mert nélküle it
most nem élhetnék.

Mi a patvart firkált az a szerencsétlen [illegible]
nemzy össze? ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~

Az Athenaeumot máig nem kaptam.

Wachlert küldjem-e. A kért könyveket, legalább
gyorskocsi által e holnapban ne küldd, mert ki nem
tudom fizetni.

Tisztelem anyádat, nődet és barátinkat

hived Sz-G.

* Karinczy Gábor mint népszónok híres
lerd kapsi; mint Missionarius la Mennais-t
bibliai nyelven beszél. Cortesekhez szól.

Miskolcz Nov. 27ikén 840

Édes Ferim!

Ide mellékelve küldöm az idevaló typographiát illető ada-
tokat. Az előállító adat hivatalos kivonat a bor-
sodmegyei levéltárból, a többi Vadnay fiscalis úr
pennájából folyt.

A Gellei József életirásához való adatokat
egyik barátja jegyzette meg életében. Borzasztó firka
de hiteles. Ez után kell előbbi adataimat kijavitnod,
mikben születése helyén kívül az is hamis, hogy Halle
boldog atyai Hallertól valós. Szintén szerző jók.
A hátramaradt kézirat nem a franczia forradalom his-
toriája, hanem XVI. Lajosé. Leánya ezt az academiá-
nak ajándékozá, adandó alkalommal kezedhez szolgálta-
tom, Wachlerrel és Mayer utolsó kötetével együtt.

Nem lehetne-e Besser könyvkereskedő munkáit eladni?
Novum ac magnum theatrum urbium Belgicae liberae ac
foederatae. Ad praesentis temporis faciem expressum a
Joanne Blaeu Amstelodamensi. Folio. 1662. A mun-
ka felette pompás 's a példány jól conservált.

Könyvet már küldhetsz. de tán jobb volna

valami kereskedő által Halbauerer vagy Liedemann
idevaló kereskedő Ujváry vagy Juhmanhoz.

Ha valami uj érdekes magyar könyved va[n]
azt uj elküldheted bírálásra; most olvasok s köz
ollykor firkálhatok.

A kisörlött hely minapi levelemben a Jelen
kor azon czikkelyét illette, melly miatt Pesten annyi za[j]
támadt. Széchenyi philippicáját igen helyeslem.

Most itt Megyery és Lendvay vendégszerepe
ket adnak. Nagy energiával játszanak.

Szemere Bertalan a recensiót leveszi. Előre
tudtam. Eötvössel is úgy jártam vagy inkább barátival.
Jövő hónapban meglátogatom Sályban, azt ott addig
megvárnál; Szemerét is oda viszem, mert Vattán át kell
menni.

Csak gondold: itt a megye gyűléseit látogatom
s a vármegyei tisztviselőkkel társalkodom, miktől eddig
irtózni szerettem, ambár köztök születtem, vagy talán é
pen azért, mert bennem olly makacs önállóság s függetlenség
vagy él, hogy mindig Ahasverust csináltam magamból,
mint a mit születés, nevelés s helyzetek akartak belőlem
csinálni.

Tisztelem övéidet s barátinkat maradván

szerető barátod

Sz. G.

658

Miskolcz Jan. 13. 1841.

Fogd Kovách László statisztika recensióját.
[...]ltak helyfoglaló mint a munka maga,
de talán tömve nem rossz észrevételekkel.

A többi munkával eddig magam
[se]m tudom mit tegyek; majd megírom.

Az országgyűlési jelentések bírá-
latát skiczíroztam. Gyönyörű recen-
sio lehetne belőle; de jól meggondol-
va helyzetemben nem lehetséges, vagy in-
kább oktalanság volna tőlem azt írni:
a közönség egy része engem pasquillans-
nak, Herostratusnak tekintene; s azu-
tán — a vicispány! — —

Nem féltek-e árvíztől?

Múltkori levelem kérelmeit ismételve
maradok barátod

Sz. G.

Miskolcz Jan. 27ken 841.

644

Édes Ferim!

Te, úgy hiszem, az academiai munkával el vagy foglalva
hogy rólad nem hallani. Időt csak annyi talán lesz, hogy
egy pár sort írhatsz.

Én némi studiumok után elhatároztam időmet
nem veszteni, hanem azonnal propylaeumaim folytatá-
sához fogok. Tegnap már a tárgyalat skizzirozá-
sán kezdém s a dolog, nem hittem, oly haboruim mellett is, gyor-
san haladand. Ennélfogva most az aestheticai mun-
kákat ne küld el. Ezen tárgy úgy is jutalomra van
kitűzve s nem nagy okosság volna a közönséget egyszerre
annyi szintazon tartalmu munkákkal elárasztani. Már
pénzbeli tekintetekből sem.

Megrendelted-e Wiliánál az Oppositioná-
latot? s mi sikere volt? Ki van-e adósságom nála

firetre? Gyöngy fiu felelj!

S az erdélyi példányokból gyüjtöttél-e
már pénzt számomra? Mit tettél e tekintetben?

Átküldött recensiomat tán megkapt-
tok úgy mint a Tárczába való bevezető philipp-
icamat. Mit mondasz a tót háborúhoz? Hallasd m
egyszer bölcsességedet. Úgy hiszem velem megegyezte
hogy végre eljött az idő, azt az öreg hypochondriást
a Styxen keresztül hajtani.

Késmárkról mindig jobban átlátom, hogy kely-
sen cselekvém ide jönni. Nyelvtekintetben ez elm-
ulaszthatlan volt s két évet itt kell töltenem. Cra
bútoraim és könyveim volnának itt. April vége fe
Pesten leszek.

Az Athenaeum mostani alakját nagyon
helyeslem. A mi érzésit, az nyomatik, semmi aggodalom
baj. A Tárcza itt nagyon kedves.

A Pesti hirlap haladj — nem hiszem hogy a
Pelenkor nélküle nem veszítene, míg tán többet mint a Hér-
röl. A Sürgönynyel valami machinatio történt. Mi-
ben áll ez?

Tisztelem s csókolom családodat s barátiakat!

Sz. G.

Tekintetes Schedel Ferencz
urnak, a magyar tudós társaság
titoknokának
Pesten.
franco

PESTH 30-1

Mişkolcz Mart. 3kán 841

658

Édes Ferim!

Cassinóok igazgatója Kun József
r olly kegyes soraim átadását ma„
ára vállalni; élek tehát a jó al„
kalommal.

Te bele merültél academiai mun„
káiba hogy nem írsz. Egy pár sort
meg is felelhetsz.

Munkámba bele fogtam. Szán„
dékom szerint rövidnek s népszerü„
nek kell lennie, hogy azt nem csak
mindenki vegye, de olvassa is, a mi
Propylaeumaimal nem mindenkinél
történt.

Czaplovics nem felel. Ugy hiszem
Orossal összeveszett. Nehéz is ettöl

Kívánni hogy lapjaiban olly i[illegible]
tával nyisson tért, melly m[illegible]
gyöződése s érdeke ellen van[illegible]
Akár mint történt, Csaplo[illegible]
nevetségessé tette magát. Oro[illegible]
általában félénk szerd lenni, [illegible]
jobb karczosa s Csaplovics fi[illegible]
ferdítója kidült s ő a csatatér[illegible]
kívül. De nem kell tágítani.

Engem itt táblabírónak [illegible]
verseket ír s Palóczi azonnal [illegible]
vényszékbe rendel. De ezt me[illegible]
most magamtól elhárítám. [illegible]
van az ha az ember a gyűlések[illegible]
s Viceispányokat látogatja.

Fizették e már az erdélyi

[illegible]skongvarosok valamint? Írj
[illegible]eg miben áll a dolog, vagy
küldj pénzt.

Tisztelem családat s csókol-
[illegible], barátaiddal együtt.

Szontagh Gusztáv

11. 9. Vörösmartynak kedveskedik
palócz ujsággal. Szerzője Szatmá-
y, az első viceispány, saját keze-
vel van írva, s az előadottak, vagy
valóságos történetek, vagy a palóczok-
ra tekintettek s itt ismeretesek. De
valahogy ki se nyomtassátok.

Sietsen írt levelemet, kérlek, küld
hozzá!

Miskolcz April 4ᵉⁿ 841.

659

Tisztelt barátom!

Nyomtatott hivatalos titoknoki felszólitásodra, az 1840 évben készült dolgozataimra nézve, köve-tkezendőket kivánok beiktatni:

„Magyar és a franczia literatura. Tudomány-tár &c. — „Emlékbeszéd Szanárky Sándor felett" „A magyar philosophia elöcsarnokának alaprajza" (~~szerkesztő~~ ~~beszéde~~) „Erdélyi" &c — „~~Több rendbeli általán~~ Recensiók ~~és dol-gozatok~~ az 1840ⁱᵏⁱ Figyelmezőben.

„Kéziratban: „Eligazodások a társasági philosophia körében" —

Eddig a titoknokhoz, most Ferencz barátomhoz.

Repliád a Literaturai mozgalmakban megdöbbentett, mert felingerlett hangodból gyanithatám, hogy sértve érzed magadat. Ezt nem akartam

s az által elkerülve gondolám, hogy meg nem s
verteled. Ha szóba nem hozod, senki ember t
volna a házban, ki tudja kiről van szó. Me
egyszer tehát, ez nem vala szándékom s saj
nálom hogy történt. Egyebb iránt tromfot tr
fal viszonoztad s így quittek vagyunk. Ha
egykor országos könyvtárnokról szó lenne, seg
ajánlanám e helyre, még pedig teljes meggy
ződésem szerint. Ebből láthatod, hogy tud
mányodat méltányolni tudom. Úgy hiszem teh
ezen kis kardvillogtatás viszonyainkban változ
nem okozand. Azonban illy összeütközésekhöz, h
nem csalódom köztünk ~~egy~~ ez alkalomkor negyed
ízben ismétlik magokat. Ezt restelni kezdem, s
foghatom, egyenlő irányú emberek, miért berzenke
nek egy más ellen nyilvános helyen. Jobb less
ezentúl csak privatim veszekednünk.

A mint e sorokat elvégzem, belép Szalog
szerembe azza leveledet. Örvendek rajta, hogy rá-
lad is hasonló érzelmeket találok s így e dolog el
van végezve. —

Hadd beszéljem el elébb mondani valóimat s
azután felelek soraidra.

E holnap utólsó napjaiban Pesten leszek
s ott 4—6 hétig a Szép Juhásznál tartózkodom.
Légy tehát olly szíves s szólj Dobozhágyval, kérd el
ki a mult évi probáimat Magusra s nyomtasd ki.
Munkám közepén vagyok s azt ott bevárom végez-
ni, addig el nem hagyom. Nem hiheted mint örültem
Toqueville fordítása megengedésén — első kötet mun-
kám is kijön, s e boldogító remény élesztendi minden
tehetségeimet. Szavatom ez kelni fog, tárgyai igen
érdekesek.

Székfoglaló beszédem úgy tett ki mint
megjegyzem.

A miskolczi typographia privilegiumát Tóth
Lajos megkapta repablicálva s van már 3 ígéri

hogy új, érdekesebb betűkkel ellátandja azt.
Ha munkámat bevégzem, majd nyomtatás sze-
ügyre veszem az Akademiat. Könyveidet elkül-
döttem volna, de be nem pakolhatom jól s így ma-
gammal hozom ládámba. — Az országgyűlési jelene-
recensióját nem merem elkészíteni. Dáloczy itt úgy
fog ellened küzd s ambár ótestamentomi kálvinizmu-
nedvetermészet s az egyházi javak kezelésében, mi-
curator, minden gyanútól ment úgy, mind a mel-
igen munkás s geniális ember.
Az érintett eszmét nem vetetted-e fel sza-
szer úgy? Ez Mihálynak szerencsétlen gondolatja le-
het. Ez egyetlen lépés által a beszélgetés nagyobbára
színházi dolgok körül forgand, mi úgy is inkább t-
gja a társalgásnak, mint a dolog fontossága, ítél-
tem szerint, érdemli.
papirosom fogy. Köszönet a bő tudósítá-
sért! Hogy nem mindent írhatál? — annál job-
lesz tárgyunk a beszélgetésre. Tisztelem anyád-
zödet, csókolom gyermekeidet. barátod
Sz G.

Miskolcz Január 23kán 841.

660

Édes Ferim!
Végre még is visszaküldöm nálam levő könyveidet
Gelley hátramaradt az academiának hagyott
irományával s a Propylaeumok számadásait
úgy a mint magad beküldötted. Ez utolsót
illetve, szándékom csak az, hogy feledékenység-
ből valami hátra ne maradjon. Nézd át,
meglehet valamit még találsz. A tőlem át-
küldött 7 példány Mecenast számára
Tolnay kézbesítésével rendelt, a Király ut-
czában, de eddig tán megkaptad.
Egyébiránt munkácskámat folytatom
s teremtem dinnyéimet. A mióta kapálok s
ások, aranyérem nem igen háborgat. Ez tehát

jobb a puszta sétálásnál, már annál fog
i, mivel anyagi productióval van össze
ve s szép más bibelődéssel együtt, mit pe
nészt engednek, több órákon át kifárada
nélkül folytatható. Jövő évre nagy ke
tet bérlek ki. A mit e tekintetben kapta
tok, elolvasom. Tegnapelőtt Edelénybe v
tam Koburg herczeg kertészénél s azt terribili
elkatechizáltam.

Csaplovicsali vitámat illetve, ig
szentaim, ha a Dunába ellenem írna. Na
kedvem volna egy német broschürt írni
hol csupa magyar elem vesz körül, néme
bátran írhatok; Pesten alig mertem volna
magamat rá határozni. S hogy szükség, fö
elkerülhetetlen az Allgem. Zeitungot s Tagbl

bani czikkelyek bizonyítják, de azon pasquillet
számba sem veszszük, melly Zay ellen iratott.
Az Allg. Zeitungbani czikkelyt úgy hiszem
Balássy megfogja czáfolni, miképp kötelessé-
get érzenek magamban, magamat a Redac-
tióval összeköttetésbe hozni. A Jelenkornak
sem lehet hallgatni.

Tisztelem anyádat, nődet, csókolom
gyermekeidet

tisztelő barátod

Szontagh Gusztáv

Miskolcz 26 Oct. 841

Édes Ferim!

Leveledet 's a két nyomtatott ívet megkaptam. Az elsőn elcsudálkoztam – a tárgyak egészen idegeneknek tetszettek, tanusága annak, hogy ezen eszme körből egészen kiestem. Ha Pesttől még sokáig elmaradok, tudja isten hová csapong lelkem. Drangus pajtásom mondá egyszer hozzám, miként az ember nem tudhatja mi válik végre belőle. Ez nekem akkor balgatagságnak tetszett; de most látom nem az, 's nekem megjoslá, hogy pusztán az íróságnál nem maradok.

Nagyon elszigeteltem magamat 's magamba vonultam. E nyáron dinnyetermesztő voltam, az leszek jövő tavaszkor is, e tekintetben nagy terveket forralok fejemben 's kivált utóbb Budán, hol egy dinnye mustra iskolát állitok fel. Most politicai munkámat tisztázom; nagyobbára már le van; Decemberben minden esetre készen leszek vele. Addig tán pénzt kapok, úgy hogy a papirost 's a nyomtatás előleges

előleges költségeit befizethetem, a többit az első el-
dott példányokból; mert munkám úgy hiszem kel-
fog, minekutána semmit sem mulasztám el, mi
az ezen fennforgó politicai szükségek kielégí-
tésére szolgálhat.

Hanem programmád — édes barátom
mit csinálják én vele? minekutána most munká-
nál s a dinnyetermesztéssel más nincs fejembe
nem is fér. Minden bolcseségem dinnyetermesztők
van intézve, sőt e tekintetben utazást is tettem
s minden gondolat, szó, cantalupok, levesi má-
maggú görög dinnyék, földkészités, trágya stb.
körül forog. Hidd el míg e roham tart s magát ki
nem dühödi, használhatatlan vagyok egyébre. Egy ú-
nyi programa ugyan nem nagy dolog, de kiestem
az eszmék sodrából; nekem véletlen kellene lenni egy
kétig legalább; itt politica és dinnye, dinnye és
politica a bűvös kör mellyből ki nem szabadulok.

Családod remélt szaporodása meglepett. Adjon
isten sokat! De majd költőt töredel belőle csinálni,
s ő tán végre mathematicus lesz.

Ha Kackovics Lajossal összejősz, mond meg
neki: levelére most nem felelek, ne lévén alkalmat
találhatnám; de magvait elvárom, különösen Le-
graditól is. El ne felejtse: Legráditól!

Ma reggel igen jókor keltem fel s dolgoz-
tam munkámban, délután pedig sok földet ás-
tam. Nem vagyok képes többet írni. Azért tisztelés
anyádat s nődet s szeress

tisztelő barátodat
Szontagh Gusztáv

Tekintetes Schedel Ferencz úrnak, a magyar tudós társaság titoknokának

Pesten.

Uri utczába 455 szám.

bérmentve.

66r

Miskolcz Dec. 10kén 841.

Vétetett 16 dec.

Édes barátom!

Könyveidet megkaptam i köszönet Péterfyért és Weberért. Előfizetőm eddig 6 van; nyolcz példányt minden esetre küldhetsz. Ha itt helyben könyvárus nem volna, sokat szerezhetnék. De részvényesek alig fognak akadni; ez iránt a közönség igen idegenkedni látszik. Judrivány indítványra következik, abba jelessedünk, de sikere nincs, ezt látja a magyar és nem messzi az idő, a hol a közönség reagálni fog. A pénzt akár mikor elküldhetem. Ha valamit magamra vállalok, a pontosság nem hibázik nálam.

Péterfyt alkalmasint recensálni fogom, sőt B. Eötvös Karthausiját is, mert

ezt megigértem neki; de ő a példány átkül-
dését válalta magára s eddig kezemhez nem
kaptam, nem is sürgettem, mert előbb mun-
káimat szivesen végzem be, ha nincs elené

A pályamunkák birálása igen alk-
matlan időben nehezedik rám. Munkám utó-
só fejezetét irom s kivált itt kiadásom m-
gamat tüntetni; ez pedig zavarni fog; d-
megteszek mi csak kitelhető, s úgy kiszem-
menni fog; az estvéket forditandom ra

A programából nem láthatom át
hogy lehetne valami.

Leveleimen elbusultatok? — — I-
ezemet félreértetek. A mit teszek, s már E-
lyaképemben kimondtam. Olly annyesz e

bernek mint én kettős szüksége van a mozgás-
ra s ez annál jobb, ha valami hasznos lesz
vele. ~~[illegible]~~ E télen még az asztalosságot
is megtanulom, mert télen nem lehet kertész-
kedni; de hogy azért irodalomban el nem mara-
dok, azt néhtek tettel meg fogom bizonyitani,
munkámmal, melly nem sokára kész lesz s már
volna, ha magam nem tisztáznám s elvem nem
volna, olly kényelmesen dolgozni, mint csak
lehet. Ez, meglátod, hatni fog; czíme: „Pro-
pylaumok a társasági philosophiához, te-
kintettel hazánk viszonyaira." Nyomtatására,
reméllem, lesz pénzem; de a censurától egy
kissé félek. Itt te tán segithetsz. Azután sze-
retném, ha előbb átolvasnád, utóbb úgy is
kénytelen lennél vele; mert olly annyira eper

szemfogó politicai súlyhegyünkes érdekl-
hogy magyar literator előtt nem lehet isme-
retlen. Mikent elvégzem, Kassára rándu-
lok, fejem kiszeletése végett. De erről majd
többet, ha ~~mind~~ a munkát küldöm. Dinny-
termesztésemről pedig rosszat ne szólgatok, mer
épen tik játok leggyobban vele; annyi dinny
lesz, hogy meg nem eszitek s mind felséges.
Erről pedig jövő télen egy monographiát
rok. Munkám correcturája alkalmasint nyel-
kedon marad. Így viszont nekem valamivel
kedvesebbnek lettene. Ha erek valami program
mának való ötlene eszembe; de az most egy-
szen máshott jár. Ifjúkoromban ne kételke
de nem hihetem hogy valami lehetne belőle
Tisztelem anyádat, nődet s barátinkat
kis barátod
Szontagh

Miskolcz Febr. 15én 842.

663

Édes Ferim!

Tegnap estve érkeztem Kassáról ha-
za s leveledet asztalomon találtam.
A gyorskocsi által küldötte-
ket megkaptam s azonnal Szemere Berta-
lannak el is küldém. Kisfaludy mun-
káiból ezek öt példányt küldöttél
pedig elkelne több is.
Szemere tehát a 4dik számú pá-
lyairatnak itélé a koszorút! Isten
világosítson fel benneteket! Egyébiránt
nyelvésznek a részemről kijelelttet jem tar-
tám, de valakinek csak oda kellett ítél-
ni a jutalmat.
Ajánlásodat munkám közre-
bocsátása iránt, igen igen tudom
méltányolni. Kassára rándultam
volt részint fejemet kiszeletőleg, részint
hogy elmémet felmelegítsem. Samut

is otthon találtam, mi szükség
hogy magunkat megint egyszer kibe
lesszük, mert ő igazán józan pol
ticailag mindig helyesen orientált
Visszajövén, most utolsó kezet tesze
munkámra; az tehát e hónapban
bizonyosan s teljesen kézen lesz. K
dendom pedig azt azonnal hozzád kül
dem, azon kéréssel, hogy általa, javí
ki a hol azt elkerülhetetlenül szüks
gesnek látnád s add at a censornak
De okosan intézd e lépést; nem csak
politicáról, egyházról s vallásról
is szólok benne, s szándékom s czélo
minden helybehagyható — sőt javallóság
mellett, féltem egyes helyeit s ha pe
a censura azt úgy megcsonkítaná, hogy
közrebocsátást nem érdemlene, opus

posthumumot csinálnék belőle s lehet
ügy elkedvetlenednék hogy szentül csak
dinnyéket termesztenék. Azért előre lá
tólag is kötezem! De jobban ismered a vi
szonyokat s többet tehetsz mint én —
egyszerűn arangokat a mellett szívesen
fizetnék. Ha egyszer a censurán túlesik,
akkor tán magam rándulnék Pestre
a nyomtatást s eladást intézendő. Ne
ked pedig minden esetre szabadságodat az
első példányokból egy bizonyos menny
iséggel kedveskedel, miket eladni vé
get Székácsnak vagy Vásárhelyinek
odaadhatod, mert kapósak lesznek.

Harkácson rajtalanul ugyan, de
igen vígan voltunk. Jegedet emleget
jük s Clementint azon hír hogy
atyai örömeket üldelmi reményed van

igen kedvesen lepett meg. Alkalmas
írói fog. Ujházy Paulize Kiraszo-
batban frisen lépett fel Sirb
nem tudom melly darabjában s freng
mindennek közt legjobban s mondjá
valóban jelesen adá. Drahóczy a
akar többé Vucsping lenni, amb
árra erőltetik, hihetőleg Pesten lak
sát előre látva, mint, gondolom, gye
mekei végett kiváltt ohajt, másként a
kat alkalmasint már eddig Pestre
küldte volna.

Dessewffy Aurel halálát f
ralom! Ő a maga nemében igen fér
fiagos, igen hasznos, sőt kipótolh
tan polgárja volt hazánknak. Ne
vak a Világ, hanem Kris is érzé
vesztit.

Tisztelem anyádat, ködet
barátod
Szontagh Gusz

Miskolcz April 11ken 842.

(Vetten Apr. 15)

664

Édes Ferim!

Felbontván az átküldött nyalábot, még minekelőtte leveledet
kezembe vevém, megpillantám a nyomtatott gyász levo-
gondolhatod mint meg voltam döbbentve, ön ki viszonyaidat
annyira ismerem s e sors csapását másoknál jobban láthatom
át egész nagyságában. Azonban a változhatatlannak alá kell
magunkat vetnünk, resignatioval; itt nem használ semmi
más; engedj meg tehát, hogy e tárgytól, legmélyebb részvét-
tel elvonulva, hallgathassak.

A philosophiai pályairatokat küld előbb
Heleninek. Bajzának egy pár recensiót igértem s em
bere akarnék lenni szavamnak. Junius végén elvárom
azokat s tüstént hozzájok látok.

A Propylaeumnak négy példányát, mert le fogo
Köteleim ha egyiket megtartott, meg kell tartanunk; el-
kelnek azok procentek nélkül, mert Eggenberger és itt
Miskolczon Grosmann már egypárszor e munka végett

igen kedvesen lepett meg. Alkalmas
írni fog. Ujházy Paulina Kinas
batban szinpadra lépett fel Szirb
nem tudom melly darabjában s szereg
mindennek körét legjobban s mondjá
valóban jelesen adá. Draskóczy a
akar többé Vicespány lenni, a
árra erőltetik, hihetőleg Pesten lak
sát előre látva, mit, gondolom, gye
mekei végett kívált óhajt, máskép a
kat alkalmasint már eddig Pestre
küldte volna.

Dessewffy Aurel halálos
rálom! Ő a maga nemében igen szé
széges, igen hasznos, s ki pótolh
lan polgárja volt hazánknak. Nem
csak a Világ, hanem kis is érzen
veszté.

Tisztelem anyádat, szerető
barátod
Szontagh Guszt

Miskolcz April 11én 842.

Vettem Apr. 15

664

Édes Ferim!

Felbontván az átküldött nyalábot, még mielőtte leveledet
kezembe vevém, megpillantám a nyomtatott gyász lapot –
gondolhatod mint meg voltam döbbentve, én ki viszonyaidat
annyira ismerem s e sors csapását másoknál jobban láthatom
át egész nagyságában. Azonban a változhatatlannak alá kell
magunkat vetnünk, resignatióval; itt nem használ semmi
más; engedj meg tehát, hogy e tárgytól, legmélyebb részvét-
tel elvonulva, hallgathassak.

A philosophiai pályairatokat küld előbb
Helmeinek. Bajzának egy pár recensiót ígértem s em-
bere akarnék lenni szavamnak. Junius végén elvárom
azokat s tüstént hozzá fogok látni.

A Propylaeumnak négy példányát, mert le szerző-
désem ha egyszer megtartott, meg kell tartanunk; el-
kelnek azok procentek nélkül, mert Eggenberger s itt
Miskolczon Grosmann már egypárszor e munka végett

megszólítottak. Küldd el a 4 példányt ide. — A mi Tillisch átküldött pénzét illeti majd számolunk. Eddig Kisfaludy Károly munkáiból 6 példányt adtam el, mi a 3 kötethez az utólsót számítva, 8 huszassal 16 pengő forintot tesz. Majd számolunk. Ha úgy akarod, add tudtomra Tillisch számát s azonnal tisztába hozzuk az egészet. Az egy példányt barátsági ajándékul veszem, mindazáltal még 10 példányt el nem adhattam, mi sikerül, ha azokat elébb kapom.

Az academiai értesítőben hiányzik a 11-ik szám, csak az első és harmadik van meg, magam és Szemere példányaiban. Ha Pestre találnék rándulni talán valamit felolvasásra készítenék.

Székfoglalom corrigálását igen köszönöm s hogy tetszett, örvendek rajta.

Eddig leveledre feleltem. Hagyj szólnom magamról dolgaimról. E levéllel együtt munkám kéziratát kezedhez vetted, hosszú türelmes munkásságom gyümölcsét

Tájra, ha azt veszély érne. Olvasd el tehát kérlek szabad óráidban, pennával kezedbe s corrigáld a hol szükség; azután pedig határozd el nyugodtan, nem foglaltatnak-e benne olly helyek, mik az egészet a censura bírószéke előtt kockáztathatnának, vagy netalán helyzetembe kellemetlenségeket okozhatnának. Célom s a hang, mellyen szólok, úgy hiszem tiszta, üdvös s mérsékelt — ez iránt önmagammal tisztába vagyok; mindamellett azonban nem mondhatnám, hogy kéziratomat nem féltem s életem egyik legboldogabb percze leend, ha tőled hallhatom, hogy a censurán szerencsésen keresztül ment. Ha a másik példány leírására, megtekintésére, vagy más czélokra egy pár aranyra volna szükséget, szólítsd meg nevemben Kiss barátomat s contomra úgy hiszem kezedhez szolgáltatandja a szükséges mennyiséget.

Kinyomatására több út nyílik. Tán Gaibl vagy Heckenastot meg lehetne véle kinálni, ambár nem hiszem hogy érte annyit adnának mint kivánnék; mert e munkával írói fáradságom bérét aratni akarom, meg levén győződve hogy vételni fog. Ha magam nyomatom,

kedves tárgyad, itt Miskolczon-e vagy Budapesten
Tóth Lajos, itt lévén, meglátogatott s kért nyomatnám
ki műhelyében, többeket is megszólított, kérésének ra-
ő azzal typographiájának egy kis hírt akar szerezni.
Egy nyomtatott ívért, papirossal kívül 1000 példány
28 váltó forintot kíván. A betűk közül belől Kutty
politicai munkájához hasonlók s én meg volnék véle e-
gedve. Mennyiért lehetne 1000. példányra számítva
egy ívet Budán nyomatni? Készpénzem, mint elő-
a nyomtatásra fordíthatnék mintegy 180 fr. pengő. Le-
hetne-e ezzel valamit tenni? Az első példányokból
pedig 200 azonnal el tudnék adni, a költségek fede-
zésére. Kevesebbet mint 1000 példányt pedig nem nyo-
matok, ha több pénzem volna 1500 próbálnék sze-
rencsét. Ha első munkámból fél év alatt 500. példány
el kelt, ebből elkelhet 1000; az összes azután két
év alatt elkelne.

Nagy alkalmatlanságot okozok, de azért csak el ne
hagyj Ferim, nézd át munkámat s a censorávali lépéseidet fo-
lytasd meg jól. Szükség esetében magam is felrándulok Pestre
[illegible] kikelőleg a nyárban is. Tisztelt anyádnak kezet csókolom ma-
radván

Hű barátod Szontagh [illegible]

Miskolcz Jun 19. 842.

665

Édes Ferim!

Hivatalosan felszólítsál küldjek pénzt elnökünk
mellszobrára. Mennyit küldjek, aránylag a
többihez? Ezen bizonytalanságban íme hozzá
mellékelek itt 5 f. pengőt, vedd belőle ítéleted
szerint a mennyit illőnek hiszed s ha a summá-
ból valami felmaradna, jegyezd azt fel ma-
gadnak s add elő ha majd számolunk. Én
Kisfaludy munkáiért 5 példányért tartozom
neked. Le az Erdélyből jött pénzzel és a fenn-
maradottal; de jegyezd meg a mennyiséged ma-
gadnak, hogy tisztába legyünk.

Mit csinál kéziratom? Várom levele-
det, mint a zsidók a Messiást; de te nem írsz s egy

bizonytalanságban vagyok. Átadtad-e már
censornak?

Felszándékoztam rándulni Pestre, a
ban mi itt a protestáns iskolákat egyesítjü
s én a terv kidolgozására választott választmá
elnökének vagyok kinevezve, s naptól napra
tartok üléseket. Ha bevégzem, s dinnyeülte-
vényem rendbe lesz s te írsz hogy munkámat
nyomtatni lehet, akkor jelenlétem Pesten s
szükséges is volna. Minden esetre pedig lev
ledet elvárom.

Az elmúlt esős két hét alatt, be sze
pen írhattam volna a Kertbeny recensióját, a
az Árvízkönyv utolsó köteleit nem tudtam me
kapni. s most hallom hogy az „olvasó kör" kön
tárba is meg van, minek még tagja is vagyok.

Miskolcz Jul. 8án 842.
Vett. jul. 14. 842.

Édes Barátom!

Végre megörvendeztettél a jó hírrel, mert már elun-tam a várakozást 's desperálni kezdtem. Nagy köszö-nettel tartozom. A nyomtatást illetőleg az idevaló typographia még drágábban akarta nyomtatni mint a budai, de [illegible] velek ezer példányra 1 ívért cicero betükkel 10 f. pengőt kivannak, a tokaji papirgyár egy bál velint ide szállítással 30 pengőért adna el; így itt ol-csóbban ugyan, de nem olly díszesen nyomathatnám, de viszont azt is meg kell gondolnom, hogy itt leg-felebb 200 példányt tarthatnék meg, a többit Pestre kellene küldenem, mi viszont költségbe kerülne. Ha itt nyomatom, kivált azért teszem, hogy tégedet alkalmatlanságtól megóvjalak.

Kisfaludy munkáira 6 előfizetőm van, a hetedik példányt tegyed végtelenségében kérem

Balog nem csak nem halt meg, hanem
megházasodott s most mézes heteit éldeli.

A pályamunkákat olvasni kezdem, s bírála-
tomat a kiszabott ideig elkészítem. Nagyobb ennél
a szótár. Mi a patvart tegyek azzal? Már
levatorimmot kaptam érte, s én ezt mind a mellett
még most is teljesíthetetlen vállalatnak tartom. Meg-
látjátok, ki nem viszitek, le teltetek bele szakad

Anyád kezét csókolván maradok

szerető barátod

Szontagh Gusztáv.

Miskolcz Jul. 28dikán 842.

667

Édes Ferim!

Megállapodásunk szerint ide mellékelve küldök 105 fr.
pengőben, 70 nyomtatásra 35. az első bál papiros-
ra. Ha nem jól értettelek volna s egy pár forint-
tal több kívántatnék, a Heckenastnál levő
példányok árából talán kipótolhatod. Csak ar-
ra kérlek, nyomtasd azonnal a munkát s ha
még több pénz kívántatnék, add jó előre tudtom-
ra, hogy megtakaríthassam; mert ahhoz értek ha
szükség, de a pénzt meg nem tudom tartani ha
van; kinek is tartsam?

Kisfaludy munkáiból a 4 és 5. füzetből
csak <u>öt</u> példányt küldtél, mindazonáltal pedig
<u>hat</u> előfizetőm van, s egy példánynyal ezekkel sze-
mélyemet szerencséstetél; ~~mind~~ a 4dik füzetből a
hatodik ideküldésével még kettőt várok.

Dinnyeültetvényem pompás, kivált görög szem óriási naggyok. ~~Jövö~~ Ősszel a krisztina vérba rakom át fatörzseimet, a Batmányky kert szomszédságában fekvő molnár utcába; ott Vörös Józseffel, ki ott lakik; dinnyékről írt, együtt vezetendünk, elméletileg és gyakorlatilag.

Kitől levelet kaptam, mellyben némileg szemrehányólag megjegyzi, hogy elutaztam a nélkül hogy mondtam volna: befellegzett! Mi a manó! képpen talán csak spanyol etiquette-lábon nem állunk egymással, s nekem igen kevés időm volt. Tisztelt anyádtól azonban minden esetre el kellett volna búcsúznom, minek elmaradtom elleni elmulasztásáért ~~[illegible]~~ le-re igazítását barátságodra bízom.

Az iskolai egyesületet múlt vasárnapkor az ágost. egyház templomban gyűlvén össze, egyszerre "elfogadjuk" felkiáltással fogadta el; kíváncsi vagyok a reformatusok gyűlésére, melly néhány nap múlva szinte templomban tartatandik.

Tisztelt anyád kezeit csókolván soha meg nem szűnő szeretettel maradok

Hű barátod

Szontagh Gusztáv

Miskolcz Aug 17én 842.

Édes Ferim!

Itt küldöm a philosophiai pályamunkák bírálatát. Nem siettem vele, mert a nagygyűlés határnapja úgy sincs még meghatározva; alkalmasint az elnökséggel akadnak meg.

Az átküldött 105 f. pengőben úgy hiszem megkaptad s munkám, Esztetikám, nyomatik, más része pedig a censor körmei közt nyög. Ha még pénzre volna szükséged, írd meg jó előre hogy szerezhessem ha lehetséges.

Budai szállásom végett alkudozásban vagyok Speer titoknokkal ki ide szándékozik jönni, de még nem érkezett. Ez határozza meg a tél itt töltését vagy már Budán.

Szemere Béla itt van most Erdélyből. Tegnap délből nála mulattam s most Platthyné kocsiját várjuk hogy Szemere Bertalannal oda rándulhassunk.

A nagygyűlésre még mindig semmi kedvem nincs Pestre mennem, de hisz e felől majd később hivatalosan tudósítlak.

Anyádat tisztelem, tégedet ölellek.

Hű barátod

Szontagh Gusztáv

Miskolcz Szept. 12. 1842.

Édes barátom!

Itt küldöm a nagyjutalmat illető véleményemet. Úgy hiszem el nem késett, mert mint látni ez idén alig lesz nagygyűlésünk.

Levelet vártam tőled, Vasza azonban azt mondá: beteg vagy. Már búsultam volna, ha az Athenaeumban „Irodalmi mozgalmaidat” nem olvasom. Ha írsz, úgy véleledtem, ágyba legalább nem lehetsz.

Az átküldött pénzt kétségkívül megkaptad. Nyomtatod-e már munkámat? s a második osztály censura alatt van-e még? Itt rebesgetik hogy ennek korlátai ismét szűkebbre vonattak s így munkám sorsa iránt

ismét aggódom.

Tömérdek dinnyém van s azokkal s a magvak szárítgatásával foly napja. Ma délu estve 5 s hat óra közt az egész folyosó tele van ismerősökkel kiket vendégelek. ...kor negyvenen is. Nevesse megjártam, hogy in Jaice lovi a görög dinnyék termesztésé... ját láthassam.

Budára való átköltözködésem végett Gaallal s Vörös Józseffel, a dinnyéssel állok levelezésben. Ha szállást s kertet hozzá még ez őszkor találnak, összeszedem sátorfámat.

Írj valamit s élj boldogul

barátod

Szontagh Gusztáv

Miskolcz Oct. 28án 842.

Édes Ferim!

Teichgräbertől hallom hogy még mindig rosszul érzed magadat. Sajnállak. Magam is, ha nem testileg, de kedélyre nézve különösen szenvedő álapotra jutottam, igen aggódván tudósítás nélkül hagyott munkáim sorsa iránt. A Kisfaludy munkáinak előfizetői is faggatnak. Írd meg már kérlek, miben áll a baj vagy akadály, mert én felelni sem tudok nekik.

Dinnyeültetvényemmel diadalmaskodtam s örökre essen az első bálban s bé- végeztem a szándéklott dinnyetermesztés-

munkát. Most még csak ki kell javíta-
's ki fűzhetőig benne, leíratom.

Egy franczia munkának borzasztó
rossz német fordítása kezembe, az
eredetit szeretném bírni. Czíme: „Traité
complet de la culture des melons par Loi[...]
Paris 1841." Nem tudok olly szives art se[...]
Geibel vagy akár ki más által megkeríten[...]

A budai szálás ismét nem tudom[...]
alkalmasint nem találtak alkalmasst. Nem bán[...]
ha még egy évet itt maradok. Minden esetre ped[...]
előre tudnom kellene, itt töltöm-e a telet vag[...]
Budán. Majd írok Gaalnak.

E napokban Draskoczyéknál szüre[...]
valék, holnap vagy holnap után pedig egy nap[...]
ra Csetnekre rándulok.

kérlek: írj s küld meg a még hátralévő füzete-
ket Kisfaludy munkáiból.

Ölellek!

Szontagh Gusztáv

Tekintetes Schedel Ferencz
úrnak, a magy. tud. társaság
titoknokának
Pesten.
Úri utcza 455 szám.

Miskolcz Nov. 15kén 842.

Tisztelt barátom!

Fajdalommal tudtodra adom, hogy szem„
gyuladásom eddig még folyvást tart,
's igy orvosomnak itélete szerint útnak
nem indulhatok. Légy tehát olly szíves
Ő Excellencziájának eleve tudtára ad„
ni, miképp minden akaratom mellett ez
évi nagy gyülésben jelen nem lehetek.
A pályamunkáknak vagy még
a pesti levárokelyen, vagy tán nálad
tudtod nélkül valahol letéve„ kell
lenniek. Szükség esetében legitimatió„

mat, hogy itt Miskolczon a gyorsí-
kirre feladtam „Bestre küldeten“

Maradok minden tisztelettel

szerető barátod

Szontagh Guszt

Tekintetes Schedel Fe-
renc urnak, a magy. tudós
társaság titoknokának

Pesten.

Miskolcz. Jan. 7kén 843.

Édes Ferim!

Dinnyészeti munkám be van végezve, le van tisztázva s holnap a censorhoz viszem; jövő hétre pedig elkezdem a nyomtatást. Igy e dolgozattól megszabadulván előbbi munkámra kell figyelmemet fordítanom.

Légy tehát olly szives azonnal tudtomra adni: miben áll eddigi helyzete? Kezded-e nyomtatni vagy nem, s a második osztály, kikerült-e már a censura alól? Valaminek minden esetre történni kell, mert további halasztással a tárgyak elvesztik érdeköket. Add tudtomra, elvégzem e dolgot. Vagy nyomtatod, akkor kiadom a mennyit a censura átbocsátott s visszaveszem kéziratom második részét; ha nem akkor új

visszakérem 's ugyanazon kidolgozván, 'ma-
gam végig járom a censor urakat.

A Kisfaludy munkáira nézv-
ig, az előfizetőknek valami bizonyost mon-
danom kell. Írd meg tehát, miért nem
küldöd vagy nem küldheted? Örökké
azok sem várakozhatnak 's végre te 's
én különös világitásban jelenünk meg
előttök.

Bajza tudtomra adá hogy ha-
fordol. Ezt ugyan olaszul közölhetted
's jobb korábban mint később; de azért ké-
lek felelj azonnal ezen soraimra, hogy a teen-
dőket elhatározhassam.

Tisztelem anyádat, maradván

szerető barátod

Szontagh Guszt-

C. 89.
Tekintetes Schedel Ferencz
úrnak, a magy. tud. társaság
titoknokának

Pesten.
Uri utcza 453. szám.

Bérmentes.

Miskolcz Jan. 11én 843.

Édes Ferim!

Szomorú-víg leveledet megkaptam. Ha az író va-
lamelly mulatságát végzi, rendesen búskomor, most
kimentiti magát. Rossz híred éppen olly állapotban
talált s tegnap estig boszankodtam Czehre s a
censorokra. Ma a tettet történtnek s változat-
lannak tekintvén, arról kell tanakodnunk:
mit tegyünk. Én azt hiszem, adjuk ki a men-
nyi nyomtatva van s szeretném ha te írnád
az előbeszédet, csak egy pár szót, a közönség-
nek tudtára adandó, hogy s miért maradt el
a többi s hogy közölteni fog, mihelyest a kéz-
irat az imprimaturt megnyeri. Ezt óhajta-
nám, mennél rövidebben és nyugottabban.

Motiválni pedig lehetne az előbeszédet azáltal, hogy a
szerző a nyomtatási helytől távol lévén rá
bízta a nyomtatást. Bonitelja az ingeréna
finom szürke papiros volna, s a címet reá
lehetne nyomatni. Végét azután körülír
ta a térinst vissza teszül. — A nyomtatás
beküldése 's. költségek iránt, elvárom tudó
sításodat, hogy pénzre nézve meg ne akadj.

Propylaeumainból még Heckenast
nál van 7, Erdélyben pedig 30 példány
maradt. Nem tudom Heckenasttól fel vetted
a pénzt? Erről tudósíts. Az erdélyi pél
dányokra nézve nem kérek tőled számadást.

Dinnyésiek munkáinak egynap Vadna
Lajossal végig corrigáltuk. Ez szörnyű hasogató
philologus és dühös. Illyenre még szükségem v

Küldd Dinnyésinek munkáját Küldd el minél előbb, és egy példányt az academiai Holyotrakból.

De nekem egyszer Révait ajánlád. Megkaptam
's igen tetszik úgy hogy reményem van végre még
philologgá is válhatni. De nekem a tekintet
ben igen sokat használhattál volna. Nem
tudom te-e vagy én voltunk oka, hogy ez al
kalom haszon nélkül elmúlt. Én többször kérdez
telek, de te mindig mint philologiai grand szól
tál nekem, 's te nem ereszkedtél 's így haszontalan
volt kapogásom. Végtelenül örülnék ha remé
nyeim teljesülnének. Csak kedvet tudnék kapá
hozzá, akkor menne a dolog 's három évi ittlé
tem czélját elérném.

Multkori levelemet nagyon rosz kedvben
írtam 's azért kérlek bocsáss meg, ha némelly so
raiban kedvetlen laconiai hang ütötte volna meg
füleidet.

Dinnyésiek munkáinak itt adom ki, 's

Motiválni pedig lehetne az előbeszéd által, hogy a szerző a nyomtatás helytől távol lévén nem bírta a nyomtatást. Borítékja az irat[illegible] finom fűzde papiros volna s a címet reá is lehetne nyomatni. Végét azután közöl[illegible] ki a kézirat vissza kezül. — A nyomtatás költségei iránt, elvárom tudósításodat, hogy pénzre nézve meg ne akadj.

Propylaeumainkból még Heckenastnál van 7, Erdélyben pedig 30 példány maradt. Nem tudom Heckenasttól fel vetted a pénzt? Erről tudósíts. Az erdélyi példányokra nézve nem kérek tőled számadást.

Dinnyésiek munkáinak egynap Vadnay Lajossal végig corrigáltuk. Ez szőrszálhasogató philologus és dühös. Illyenre még szükségem [illegible]

Küldd Dinnyésiek munkáját [illegible] küldd el minél előbb, s egy példányt az academiának [illegible].

Te nekem egyszer Révait ajánlád. Meghaptam s igen tetszik úgy hogy reményem van végre még philologgá is válhatni. De nekem e tekintetben igen sokat használhattál volna. Nem tudom te-e vagy én voltam oka, hogy az alkalom haszon nélkül elmúlt. Én többször kérdeztelek, de te mindig mint philologiai grand szóltál nekem, le nem ereszkedtél s így hasztalan volt kapaszkodásom. Végtelenül örülnék ha reményeim teljesülnének. Csak kedvet tudnék kapni hozzá, akkor menne a dolog s három évi ittlétem célját elérném.

Multkori levelemet nagyon rossz kedvben írtam s azért kérlek bocsáss meg, ha némelly soraiban kedvetlen laconicai hang ütötte volna meg füleidet.

Dinnyésiek munkáinak itt adom ki, s

ma el viszem a censorhoz. A kézirat, úgy hiszem, 7 ívet adand, de az előbbi számaihoz mérve talán nem lesz 7 ívnyinél vastagabb. Ez is elég Dinnyésről.

Hogy mióta házadról boldognak érzed magadat, örvendek. Szív és ész együtt legyen. Ez elkerülhetetlen vólt, ezt anyádnak még Pesten [illegible] mondtam s Clementinnek is megmagyaráztam, bár eleinte rajta nagyon megütközött.

Academiai beszéded végett sok bajod volt, Néni vigasztalásul szolgáljon, hogy én ezen referenda parentatiói beszédet háromszor négyszer olvastam el. Régen nem olvastam remekebb előadást. Hízelgés ide, hízelgés oda, ha összeszeded magadat nagy stilista vagy.

Tisztelem anyádat s – másikadat. Mond meg neki, ha a Dinnyésiek szerint. Különös kegyességgel viseltessék irántam, mert jövő évre már Pestbudán termesztem reményeimet. Clementinnek nem szólok semmit.

<u>Kérlek felelj minél előbb.</u> hü barátod [illegible]

Miskolcz April 10én 843.

Édes barátom!

Írói pályám egéről végre oszlani kezdenek a felhők. Czikkeimet a Delelőben a deb„receni iratta velem s kitaláltad czéljokat: nem jóvára kiosztandó munkáim ajánlásául s kele„tük előmozdítása végett, irtam azokat. De hadd feleljek előbb első leveledre. – A papirosért 53 f. 39 kr. még fizetetlen. E hó 25-éig egy krajczárt sem küldhetek; gondolhatod két munkának egyszerre nyomtatása kimeríthető úgy is nem bőtartalmú er„szényemet, de 25-én gyorskocsival utasítom el. Addig küldd el minél előbb a kőrajzolat, hogy Dinnyészeti munkámat szétosztogathassam. ak„kor mindjárt lesz pénz, mert itt s Gömörben

várva várják megjelenését. Küsz már elküldé
borítékpapírost, de árát nem közlé velem, te
sem írod mibe jön a kőrajz. Kossel munkája
árát sem tudom. — Politicai munkám el-
dolgozás illetőleg, ha architecturája annyira fe-
ksik szíveden — tedd vele mit jónak találsz
én melléken dolgokban nem vagyok difficilis.
Az előszót azonban jó lett volna ki nem
nyomatni, talán jobb lett volna egyet mást hoz-
zá adni, különösen észrevenni: miképp a munka
még 1842 iratott, s a szerző állapotjainak critica-
ját a kerdő discussio korlátaihoz szabván
ezért várolatokat nem adni, miket az időszak-
ki sajtó azóta részletesebben kivitt, sőt némely
megpendített tárgyak ~~egyenesen~~ már betesül-
tek is, mint a nemzeti nyelv hivatalos ágoz-

hitvallású iskoláirdban sat. Mondd meg, nem le-
hetne-e ezt neked valamiképp kipótolni? A
munka szétosztogatása iránt elfogadom javas-
latodat. De hogy azt Magyarban birony-
san elvégezhetni reméled — no hiszem el-
válik. Nappon meg [illegible] [illegible] ha hallom, am-
bár ha sürgeted, bizony mehet. Adc belőle
200 példányt küldj. — Az Évkönyvet meg
kaptam. — Még mindég munkám ki nem jön,
korántsem folytatom a Jelenkorban czikkelyei-
met, hogy a közönséges vészelre hajlandóbbá te-
gyem.

Hogy el ne feledjem: Az előszóban áll: "
ha megtámadtatom népiratban felelek" Ezt azon
hamis suppositióban mondtam, mivel hivém,
hogy a hírlapokba nem írhatok. Ez alaptalan
hir volt. Töröld azért az egész paragra-

3
16

phulf ki.

Az öreg Prágay e napokban meghalt. Paulina kisasszony Nagy Károly könyvárushoz ment férjez. Szentiványi Károly ellen nagyon sok van ingerelve a közremessség s közvetlenül szóló ... igen kirongos.

Az ide mellékelt leveles legy szíves a Honderü szerkesztőjének átküldeni.

E hó 25kén kapom nyugpénzemet. Előbb tehát a kőrajzot sem fizethetem. Ha sürgettetnél talán addig Kiss adhatna egy pár forintot. Mert csak intézzed el a dolgot a mint lehet. Ha egyszer drámaiszeti munkámat kiadom, akkor azután begyül megint pénz, addig mindig csak kiment.

Tisztelem anyádat s mátkádat. Élj boldogul s el ne feledd bizományimat.

Hü barátod

Szontagh Gusztáv

Miskolcz Máj. 2kán 843

Lelkem Imrém!

Küldök 400 példányt Szenvedelmes drámaszembeli; 200 itt és Gömörbe szétosztogattam, de még a pénz be nem gyült. Ezt a 400 példányt osztogasd szét a pesti könyvárusoknak 20 percenti eladásra; de jegyezd meg jól, külön íven kinek és mennyit, hogy Pestre érkeztemkor a pénzt beszedhessem. A hirdetményt a Jelenkor és Athenaeum tán ingyen közrebocsátják. Ha jónak találod, hirdesd ki még a Pesti Hírlapban is fizetés mellett. A hirdetményt pedig magad készítsd el, ebben te felette erős és szerencsés vagy.

Pénzt kívánsz, vagy 100 f. pengőt,

~~tn~~. Azt állítom, e nélkül munkám nyom-
tatása nem haladhat. De mit tegyek most,
nincs. Egy kereskedő barátom azt a státus forin-
tot egy pesti kereskedő házra akarta assignál-
ni, de én – el nem fogadtam, nem tudom
álszeméremből e, vagy pedig mivel a nélkül
is boldogulhatni hittem. Megáll, most a sze-
rencsétlen dungészt egészen kifizettem s távoz-
tam nyakamról, még is csak mennyi dolog
volna, ha politicai philosophiaimat
nem tudnám közre bocsátani. Csak egy ke-
idől kérek, nem hagylak kárban. Ha Helmecz-
kiffyek academiai díját kifizetné, azonnal e-
légezne 100 ftot. Sőt csak már valahára lesz
pénze hogy kifizethesse. Nem tudom jó volna-e ha

te is Helmeczyt e tekintetben megszólítanád, mert
Kiss nekem ezt ígérte, Helmeczy pedig engemet
egy pár uj czikkek írására kötelezné ha ten-
né. Ne kételkedj [illegible] pénzünk, csak egy kis
idő. Hírlapokból tudom hogy könyvtárnok
lettél. Ez nagy szerencse rád s tán nem kevés
is s talán a magyar irodalomra. Kubinyi
Ágoston kinevezése a Museum igazgatóságá-
ra is igen örvendetes körülmény. Ez en-
gemet arra határozta, hogy nem Budára ha-
nem Pestre vigyem át sátorfáimat. Vártfay
a Károlyi Györgyféle házzal s kerttel meg-
kínált, a majorral hol Luczenbacher is la-
kik s ha a kert kapható s [illegible]
tésre alkalmas, elfogadom.

Ha lészalatt Pesten egynehány jól,

dányt eladhatnánk barátim, jó volna
Kissnek 30ad eladást igérte; add nála te
hát annyit át, hadd bajlódjék vele ha
úgy tetszik.

Minden gondom most az lesz, hogy
pénzt küldjek. Ha hallanád hogy Helmeczy
Kissnek félévi academiai fizetését kiadta
bizvást szólítsd meg, megkapod a 100 ftot

Szerencsés ember, te most a mézes
heteket éldeled, én pedig sohajtozom, hogy
diangeimre nem jár eső! Tisztelem angyalod
nődet maradva

tisztelő barátod

Szontagh Gusztáv

Miskolcz Máj. 15. 1843.

Édes Ferim!

E perselben kapod pénzt; íme tehát írok;
küldök 100 fr. pengőben.

A könyvtári hivatalra concursust hir-
detnek. Hogy volt az tehát hogy nem tudom mely-
lyik hirlap kinevezésedet hirdette. Vagy csak
úgy történt mint a Honderü azon jelentése
mellyszerint Szemere Bertalan és én Al-
manachot szerkesztünk, midőn ő könyvet, én pe-
dig soha Almanachot ki nem adandok.

Bartfay sem ír semmit a szólás vé-
gett. Kissnek a kis tervállítást küldd el neki.

Tehát házas vagy, ó Vörösmarty is! Isten
adjon szerencsét hozzá, kívánja

hű barátod Szontagh Gusztáv

Miskolcz Máj. 23. 843

Édes barátom!

Nagy aggodalomban vagyok. Már jó ideje hogy
Szinészeti munkámból 400 példányt küldtem
a gyorskocsi által s nem sokára utána a tő-
led követelt 100 fr. pengőt. Mindkettő ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ a Sebestyén piaczi Kovácsféle házba
volt utasítva. Kértelek az által hogy Sziné-
szeti munkámat egyszersmind a hírlapokba is
hirdesd. De azóta sem levél tőled, sem hir-
detés hírlapokban meg nem jelent s igy félek
tőle hogy a két küldemény kezedhez nem ju-
tott, talán mivel nem a Kovácsféle házba tet-
ted szállásodat. Ha ez csak ugyan igy vol-
na, küldj levelet azonnal a gyorsszekéri in-
tézetbe, hozasd el a pénzt s példányokat

s intézd el a tenni valókat. Hogy bajod
legyen vele, kiadást dingyességi munkáimnak
egy füzetben, erab a címet, minden hozzátétel
nélkül, engemet pedig ez iránt s a pénz
vétele iránt mennél elébb tudósítsd, mert
igen igen nyugtalan vagyok. Ha a ház nevé
el is felejtem volna, nehezen hiszem hogy
a gyorsutazási intézet a magyar tudós tár-
saság titoknokát fel nem tudná kereste-
ni!

Gömörbe a viszonyok Draskóczyra s
Kertére iszonyúan rosszul állanak, mi itt
dásokon megoldozódva igen helyesen vittük
dolgokat, ambár a ... szerkesztője az
rását nem helyesli. Ha kedvem volna, írását
an megcáfolhatnám. De mi a patvarnak írj
hírlapi cikkeket, ha első számom sem jeleni

Propylaeumaim végén, mint ha az hallgatással fogadtatnék.“ Ez nem történt: négy birálat jelent meg rá, s azonkivül volt róla Századunkban, a Literaturai Lapokban, sőt az Allgemeine Zeitung-ban is elég szó; a mellett méltatlan birálat is akadt, mire egyébiránt nem feleltem; mert ha a criticát philosophus nem tűri, ki még azonkivül maga is critizál, ki tűrje azt más? Politicai munkához azonban más a viszonyom: vele ingerleni, zajt ütni, legtávolabb sem szándékom; sőt ha ellenmondásra akadok, arra nem is felelek, nem a polemiátoli irtózás miatt, mert a közönség tudja, hogy szükség esetében síkra szoktam szállani; hanem mivel azt helyzetem úgy kivánja; folyóiratokban pedig épen nem — ezeket szabadon nem használhatom — hanem legfölebb, in casu extremae necessitatis, röpiratban. Az ellenvéleményüek azonban gondolják meg, hogy az itt nyilvánított nézetek egy magányos gondolkodónak eszméi, ki visszavonúlva a gyakorlati élet zajától, Diogenesként hordójából tekinti a világot, s kinek meggyőződéseit ennélfogva személyes érdekek nem határozhatják, ha-

nem csak az igazság s a közös haza szeretete. Ezen meggyőződése pedig abban pontosúl össze, mikép az öntudatos haladás korában, feladatunk létesitésére csupán a *cél* világos eszmélése nem elegendő; hanem arra kivált *minmagunk, intézeteink s belviszonyaink hagyományos előitéletektől ment ismerete* szükséges; mit elősegitni, minden, nemzete javát őszintén szerető publicisticai irónak egyik elmellőzhetlen kötelessége.

Miskolc, aprilis 9-kén 1842.

A szerző.

---

meg. Egy betűt sem irok.

Tisztelem őket – de barátom, mérey lőtök ide, mérey lőtök oda, életbéli álláspontunkban még is csak tudnunk kellene hogy határt nem üthetünk benne; s hogy más dolgaink is vannak. Így hát mennél előbb

hű barátodnak

Szontagh Gusztáv

Tekintetes Schedel Ferencz
urnak, a magy. tudós társaság
titoknokának
Pesten.
Lemendre.

Miskolcz Jun. 26. 843

Vett. júl. 2

Édes Ferim!

Zúg az eső kifogyhatlanúl, dinnyéim rothad-
nak, test s lélekileg rosszúl érzem magamat.
Eddig valamikép még egy dolgozattal mulattam,
mellyet hivatalosan a kisdedóvó intézet választ-
mánya, mint igazgatóra, rám bízott, ki szándé-
kozom azt nyomatni a közleményekben: azon-
ban e dolgozatot is ma végig írtam s mit
tegyek ezentúl? Eszmevilágba akarnám ma-
gamat sülyeszteni valami 4–6 hétre. Itt
azonban nincs arra könyv. Hiszen te könyv-
tárnok vagy. Nem tudnál valamit küldeni?
Könyvtárodból vagy az egyetem könyvtárá-
ból? Huszonnégy óra alatt itt van s jól
bepakolva baj nem érheti; én pedig örömest

Tekintetes Schedel Ferencz
urnak, a magyar tudós társaság
titoknokának

Pesten.
Sebestyén piacz Kovács ház

bérmentes.

Miskolcz Aug. 11kén 843.

Édes Atyám!

Gömörbül visszatérvén hová a tűzvész után azonnal kirándultam, két leveled adatik kezembe mellyeknek egyikére azonnal felelnem kell. Hálás szívvel viseltetem nemeslelkű ajánlatodért s azt in casu extremae necessitatis elfogadni szándékom is, de csak ez esetben. Szállásom teteje megégett ugyan, de szobámba a stukatura be nem égett s így csak [illegible] eszközei; ládák, üvegablakok, üvegharangok s.t. égtek meg, károm valami 230 vforintra megy. de nélkülözhetlen dolgokban vesztességem nem lévén, könnyen elviselhető. Itt Miskolczon azonban maradásom nincs. A város szine elégvén, itt a lét felette kellemetlen; nem is volt soha szándékom maradandóan

e város falai közt sátort ütni. Ez ösztön[...]
tehát minden esetre Pestre teszem át lak[...]
somat vagy Budára. De ha szállást kap[...]
hatok, másnak kár volna alkalmatlankod[...]
Azon esetben azonban, hogy illy szerencsé[...]
nem akadna, nagytekintetüségednek kegyeit ve[...]
s addig bátor leszek szállásodat használni, [...]
alkalmast szerezhetek. E célból még e hón[...]
ban felrándulok Pestre.

Hogy a kormánytól birodalomra szán[...]
tó hivatalos kedvezéssel tiszteltetél meg, örve[...]
dek. Az országgyűlési tudósításokkal a kö[...]
ség meg van elégedve s ha a beszélő egyed[...]
zevei nyomtatottnak is, más nem is kíva[...]
na s az országgyűlési ujság hiányát nem é[...]
ne. Annyi most az olvasni való, hogy a pé[...]
ztemet kevés használná s az előadás in[...]

[...] szükségeinket kielégíti.

Munkám vásár előtti megjelenését való-
ban már ohajtanám. A szerkesztőnek küldhetsz
egy példányt, de a hirdetést ne egyszer, hanem
legalább háromszor nyomtassák. Irodalmi mun-
kásságommal nem vagyok megelégedve s ha Pesten
leszek, előbbre kell rugtatnom.

Nődet tisztelvén, gyermekeidet csókolván
maradok

hű barátod

Szontagh Gusztáv.

Tekintetes Schedel
Ferencz úrnak a magy. tud.
társ. titoknokának
Pozsonyban

Miskolcz Sept. 11kén 843.

Édes barátom!

Pesten voltam Aug. 23kától Sept. 3ig. Elhozám
Ajánlatodhoz képest majd elfoglalom szálláso-
dat, de kissé nem kér, hogy nála szálljak le
s tisztelt anyádnak alkalmatlankodni nem tar-
tóztatom. Haboztam állandó szállást fogadjak
-e Pesten vagy csak ideiglenest s végre az
utolsóra határoztam magamat, a Czukor ut-
czában fogadtam szállást két szobájut 100
pengő forintért s egyszersmind pro nunc &
hodie a miskolczit is megtartottam a la grand
seigneur élvén míg erőddel nem fenyegetnek.
Az a pesti rossz víz s por úgy is nyárban a szép
szikszerékhez hajtott volna, s ez még többé le-
rül, az idő pedig olly fontossággal hogy
Pestet egészen mellőzni nem lehet.

61

Tekintetes Schedel
Ferencz úrnak, a magyar tu-
dós társaság titoknokának

Pozsonyban

Miskolcz Sept 11kén 843.

Édes barátom!

Pesten voltam Aug. 23kától Sept. elsejéig. Ajánlatodhoz képest majd elfoglalom szállásodat, de kissé nem kér, hogy nála szálljak le 's tisztelt anyádnak alkalmatlankodni nem tartózkodom. Haboztam állandó szállást fogadjak-e Pesten vagy csak ideiglenest 's végre az utolsóra határoztam magamat, a Császár utczában fogadtam szállást két szobájut 100 pengő forintért 's egyszersmind pro nunc & hodie a miskolczit is megtartottam a la grand seigneur élvén míg erőddel nem fenyegetnek. Az a pesti rossz víz 's por úgy is nyárban a szép jobbszinekhoz hajtott volna, 's ez még többé le-rül, az idő pedig olly fontossággal hogy Pestet egészen mellőzni nem lehet.

fő dolgom Pesten, tudnivaló, munkám vé-
gig nyomattatni szerencsésen, a czímlapot
kivevé, s már most kitelt rendeletezzel, hogy
könyvkötőhöz jöhessen s végre a kereskedés-
be. Eddigi szándékom szerint October
elején ismét Pestre rándulok s ott töltöm
a Novembert is.

Propyläumaim ellen megjelent
Téreytől: Elmélet és szemlélődés. Ez bí-
rálat Hegel állapontjából. A munka úgy
hiszem Terraytól iratott s ámbár természetes
ítéletében nem kedvező, hírnevemet tegyesztő,
minélfogva röviden s jókedvűleg felelend-
ra legkisebbet az Athenaeumba. Eddig x
olvastam, mert csak tegnap kérten haza
boltból, de ez lesz első foglalatossá-
gom. Második politicai propyläumaim
átolvasása, határozandó, mi tévő legyek

hogy a kimaradások mostani állapotunkhoz
képest kipótoltassanak. Végre a Magyar
Gazdában ez évi dinnyetermesztésről s e-
köiben nem tapasztaltaim - s utaimról
szólok.

Szállásomat még mindig fedik s ez
eltart még vagy két hétig. Örökös dörm-
bölés s ha esni talál, kiönt a víz szobám-
ból mint az ürgét.

Fáj-e még szemed? Egészséges jó egész-
séget s szerencsét kívánva maradok

hü barátod

Szontagh Gusztáv

Péczel Jún. 2án 848.

Édes Ferim!

A péczeli és csabai nemzetőrökből összeállít-tattak egy teljes századot s azt én most gyakorolom fegyverben. Hazai comando szavaink még nagyon rosszak; idő kell ezeknek kimívelésére is. E tekintetben mi ketten, ha kezet fogunk, valami czélszerűt lendíthetnénk s a magyar nemzetnek szük-sége van rá. Gaalnek műszavai egészben el nem fogadhatók, nem is hangzanak jól ~~nem~~ ~~sem~~ s gramaticailag sem helyesek. Te nemzetőr vagy s philologus; én szolgált katona, bennünk kettőnkben tehát nyelv és tárgy tekintetben összesítve van, a

Tekintetes Toldy Fe-
rencz úrnak
Pesten.
Borz utcza Gröglethoz

ínél e

682

Kedves barátom!

Szalai kéziratát megkaptam és a hozzá-
mellékelt prágai lapot. A czikket a magyar
philosophiáról alkalmasint Wenzel írta.
Abban nagyon nincs igaza, hogy Hetényi
s én eclecticusok vagyunk, hogy én
philosophiai nézeteimet változtattam, hogy
philosophiánk Kanton túl nem emelkedik;
a magyar nyelv a Begriff und Urtheilt ki
nem tudja fejezni, mert a „tétel és tevés"
szintén tárgyat jobban fejezi ki mint a
német szavak; végre hogy Horvath Cyrill
concretismusa valami eredeti mélységes
philosophia.

De miféle munkámnak érdemét
tűzzem el? Ezt pusztán elmésségnek tar-
tom. mert nekem semmi feldolgozni való

Tekintetes
Toldy Ferencz úrnak
Helyben

68?

Tekintetes
Toldy Ferencz úrnak
Helyben

Pest 1850 Sept 17én

Tisztelt Barátom Uram!

684

Őszinte hálaköszönetemet nyilvánitván Tisztelt Barátom Uramnak Év,, könyvünk részére tett buzgó és érdekes fáradozásiért, szerencsém van egyszersmind tisztelettel ide mellékelve küldeni a Kir. Magyar Természettudományi Társulat munkálatainak rö,, vid kivonatát, a közelebb le,, folyt Junius, Julius és Au,, gustus hónapokról, úgy a mint ezt az „Új Magyar Museum" Octo,, beri füzetébe iktatás végett, hivata,, losan, elkészitettem:

Változhatlan tisztelettel

őszinte barátja

Szőnyi Pál mk.

Pest 1850 Sept 17én

Tisztelt Barátom Uram!

684

Őszinte hálaköszönetemet nyilvánitván
Tisztelt Barátom Uramnak Év-
könyvünk részére tett buzgó és
érdekes fáradozásiért, szerencsém
van egyszersmind tisztelettel
ide mellékelve küldeni a
Kir. Magyar Természettudományi
Társulat munkálatainak rö-
vid kivonatát, a közelebb le-
folyt Junius, Julius és Au-
gustus hónapokról, úgy a mint
ezt az „Uj Magyar Museum" Octo-
beri füzetébe iktatás végett, hivata-
losan, elkészitettem.

Változhatlan tisztelettel

őszinte barátja

Szőnyi Pál mk.

Pest 1850 Nov. 11.

585

Tisztelt Barátom Uram!

E héten Szombaton óhajtanék a k. Ma„
gyar Természettudományi Tár„
sulat részéről egy évnegyedes
gyülést tartani, a nyert kegyes
engedelem nyomán, a Magyar Aca„
demia termében. Ez csak rendki„
vüli eset, hogy most Szombatra
tevének a gyülést, máskor ezen
nap nem is poltunk tartani
valamint Hétfőn sem; s ugy tu„
dom e két nap főleg érdekelt
hely tekintetéből, az Academiának.

Ha tehát ezen héten Szomba„
ton az Academia terme szabad
lesz, minthogy egy gyülését ma
tartja az Academia: legyen szives

tisztelt

Tekintetes Toldy Ferenc
Magyar Academiai Titkár Urnak
stb. a barátos tisztelettel
helyben

Egy mellékelettel.

Tekintetes Toldy Ferenc
Magyar Academiai Titkár Urnak
stb. stb. teljes tisztelettel

helyben.

Pest 1851. május 11.

606

Tekintetes Titkár úr,

Megkülönböztetve tisztelt Barátom Uram!

A Kir. Magyar Természettudományi Társulat Évkönyveinek második kötetéből egy példányt, ide mellékelve a Magyar Tudós társaság könyvtára számára, s a nevezett társulat korhatározata szerint s annak nevében átküldeni szerencsém levén, teljes tisztelettel ajánlom magamat a Tekintetes úr nagybecsű jó érzéseibe s maradok

őszinte tisztelő
barátja Szőnyi Pál
mk.

Egy másikat pedig a kir. Egyetem könyvtára részére.

Tekintetes Toldy Ferencz
Magyar Academiai Titkár
Urnak s.t.b. megküld.
különösebb tisztelettel
helyben
Könyvvel

687

Pest 1854 Nov. 8.

Tekintetes Titoknok úr,

Tisztelt Barátom Uram!

A Természettudományi társulat nem tarthatván tovább azon szállását a Balik-Ucsevnyi házban, melyben a közelebb lefolyt időben gyűléseit is tartá: bátor vagyok nevében tisztelettel kérni: legyen szabad ritkán tartandó gyűléseinkre, jövőre ismét, a Magyar Academia gyűléstermében jönnünk össze, az Academiai Elnök ő Nagy Méltóságától erre egykor nyert engedély nyomán, melynek akkor is Tiszt. Barátom Uram vala szives inditványozója s egyik kieszközlője. Gyűléseink napjait így választandjuk, hogy az Academia gyűléseivel egybe ne ütközzenek; s legközelebbi

relebbi gyülésünket épen ezen a heten Szombaton dél utáni 5 órakor kivánnánk megtartani.

Mely kérésemre adandó kegyes válaszát óhajtva várva, megkülönböztetett tisztelettel vagyok

Tisztelt barátom Uramnak!

öszinte barátja
Szönyi Pál

Tekintetes
Toldy Ferencz Urnak
mint a Magyar Academia
Titoknokának stb.
helyben

688

Tekintetes Titoknok úr,
Tisztelt Barátom Uram!

Szerencsém van valahára küldeni a Zimányi József által írt „Testgyakorlat" cimü munkát, arra tett birálatommal együtt.

A dologgal szokatlanul elkésésem-nek — azonkivül, hogy az egész lefolyt 1860/1-dik tanéven át orvosi kezelés alatt voltam; 9 évig birt és 28 szobából állott szállásomból költöztem egy uj rendezést igénylett házba; egészségem tekintetéből Karlsbadba kellett 6 hétre utaznom; s onnét megérkeztem után mindjárt az uj tanév szokott terhei tették az ilyes dolgozást rám nézve hetekig lehetetlenné — fő oka volt az, hogy a kérdéses kézirat első része orvosi, tehát nem közvetlen

azén

azén nevelői körömbe vágó, nál[...]
még csaknem országszerte uj külf[...]
dön pedig a közelebbi években ír[...]
dalmilag zaklatott tárgy is; me[...]
hogy Akademiánknak becsületér[...]
válólag járhassak-el, előbb m[...]
felette birálatot mondhattam v[...]
több idevonatkozó munkát meg[...]
horatni s az ügyet minden olda[...]
komolyan tanulmányozni valék [...]
telen.

Most vele tisztában vagyo[...]
sazon meggyőződéssel irtam le bí[...]
lasomat, hogy csak az fesend össze [...]
részben Akademiánk tekintélyével, [...]
e Kérivattal az történend, mit [...]
válaszomba[...]

válaszomban ajánlani bátor valék.

Többire magamat megkülönböztetett tisztelettel ajánlva maradtam

Tekintetes Titoknok úrnak,
Kedves Barátom Urammak!

Pest, 1861 Nov. 24.

őszinte tisztelő
barátja
Gönyi Pál m.k.

Tekintetes Toldy Ferenc
Magyar Akademiai Titoknok
úrnak teljes tisztelettel
2 csomaggal helyben

Marius 10d 848

670

Tekéntetes titoknok Ur!

Hálás jennő köszönet a fáradtságos türelmes siker végett . . . a leg nagyob készséggel fogok tisztelkedni utolsó Juniusba s a pénzt le tenni ment akkor fizeti Férjem az jövedelmét adig ha méltoztatnék oly kegyes lenni sö ket meg nyugtatni hogy tisztel adig várakoznának

Különös tisztelettel maradok

Tekéntetes Urnak

Hálás lekötelezettje
Izsakay Katalin

Martz 21dik 848.

641

Különösen tisztelt
Tekintetes [illegible] Úr!

méltóztatna tisztel egynehány sor által engem meg nyugtatni: hogy mit remény[l]hetek kedves boldogult fiam által vett munkája végett:

Mennyiben, és mikor teljesíthető kegyed meleg pártolása: és kegyes igérete szerént:

Annak kegyed által életbe léptetése, nem csak engemet: de férjemet is a leg mélyebb hálára fog le kötelezni: ő mihelyt tudtára esett által adásom — — ugy is válaszolni kellett nékie az Ezredhez: melyben azt irta: ... Ich bin sehr ein unglücklicher Vater, einen solchen Sohn verloren zu haben: er war ein Genie: [illegible]

Nachdem während seines Urla
hat in der Ungarischen Sprach
ein Dank über Bestätigungen
geschrieben: das in Dank vo
war seind: . . . Most már
Olasz Ilon le tenderedett a pá
minden órában várom az Eredm
a 250 ft p. kezem fogom tartani
a szükséges költség ne hátráltassa
munka ki adását.

Ilyen zavaros időben ezen szám
dása által: méltóztasson meg
őrizni: mint reám nézve a leg
nagyobb kincset: a képével a
rajzokkal mint egyetlen Emléke
engedelmet ezen kérésemért
a leg nagyobb tisztelettel magam
ajánlva vagyok

Sekérdetes tisztelnek Ur — Hálás lekötelez
Szerokay Antal
Szül: Keller Kat

Vissza keletre Magyar fordulj hol láttál apád,
Láthatod Árpádnak viruló ivadéka miként küzd,
Meglátod falait Beyruthnak, tengeri parton
Nagy szirtek tetején, sasnak mint fészke magoslik;
Meglátod Saidát jobban már délre feküdve
A Libanon mellék heglyántzot eresztve feléje.
Itt Frederic hertzeg fölséges Austria házunk
Egymike, hirt szerzett, önnön diadalmi erövel.
Bal keze a Zászlót ragadá, harsogva: Barátim!
Gyertek utánnam! aczél kardját jobjába szoritva.
Utját a Kontyos gátolni, hiába törekszik,
Eltét itt hagyván sok száz, Mahomettel ebédel.
Födve fejét, haladott bátor léptekkel elöre,
A lobogó Zászlót, bástyára letüzve, - felállott.
Bámulták tettét katonái, tsudálta az Angol,
A magyar azt mondá Árpádnak, - vére kinem
halt!

Sztrokay Elek.

1sö iv.

Sztrokay Elek cs. kir. 5 számu Sardinia Király-
nevét viselő Magyar Huszár Ezred főhadnagy-
nála készen fekvő munkájának műszavait köz-
re bocsátja, ugymint következik:

Erődítni, befestigen. Eröde, Festung. Erődités, Be-
festigung. Erődítési tudomány, Befestigungs-
kunst. Erődített város, Befestigte Stadt. Ter-
mészeti erődités, Natürliche Befestigung. Mes-
terséges erődités, Künstliche Befestigung. Szabály
szerinti erődités, Regelmäßige Befestigung.
Szabálytalan erődités, Unregelmäßige Befesti-
gung. Táborerődítési tudomány, Feldbefestigungs-
kunst. Ideiglenes eröde, Provisorische Festung.
Állandó erődítési tudomány, Beständige Be-
festigungskunst. Gátony Feldschanze. Harcz-
gát, Verschanzung. Gátonyolni, verschanzen.

Alapraiz, Grundriß. Átmetszlet, Durchschnitt. Jelvonat, Relief. Oldalnézet, Seitenansicht. Belsőnézet, Innere Ansicht. Képlet, Figur. Alapvonal, Grundlinie. Mértékló, Maßstab. Kisebbitett mérték Verjüngter Maßstab. Modorszerinti Mértékló, Normalmäßiger Maßstab. Modormérték, Normalm Közönséges Gátony, Eine Schanze mit gewöhnlichem Profil. Viárkos Gátony, Eine Schanze mit laufgrabenartigem Profil. Mellvéd, Brustwehre. Háttér, Hinterer Raum, Árok, Graben. Sikam Gla Lőpad Brustwehre über die Bank. Gyapjuzsák, Wollsack. Mellvéd magasság, Brustwehrhöhe. Mellvédvastagság, Brustwehrdicke. Mellvédelőmagasság, Vordere Brustwehrhöhe. Hosszitott vonal, Verlängerte Linie. Golyóhatás, Eindringen der Kugeln. Nagy fegyver Grobe Geschütz. Behatási Mérték, Maß des Eindringens. Vastagság, Dicke. Rendszerinti vastagság Normaldicke. Lejte Böschung.

Jelület, Fläche. Bellejte, Innere Böschung. Küllejte, Äußere Böschung. Lejteszög, Böschungswinkel. Lejte hajladék, Böschungsanlage. Hajladék, Anlage. Természeti Lejte, Natürliche ~~[illegible]~~ Böschung. Tüzelés, Lődözés, Feuern. Béllet, Bekleidung. Rőzsekéve, Wurst. Gyepszelet Rasenziegel. Gátkosár, Schanzkorb. Sövényzet, Flechtwerk. Sövény, Hürde. Gyepzet, Placage. Gúzs, Wiede. Orom Krone. Mellvédorom, Krone der Brustwehre. Közegyenes, Parallel. Vízirányos, horizontal. Tetőirányos Perpendikulär. Oromomlás, Kronenfall. Lesodrani az ormot Abkämmen der Krone. Metszlékvonal, Durchschnittslinie. Taraj, Kante, Tarajvonal, Kantenlinie. Vázlat, Umriß. Sövényzsák Sandsack. Sövénykosár Sandkorb. Viárkos háttér, Eingeschnittener Hinterer Raum. Falkatter, Erhöhter Hinterer Raum. Falzat, Wallgang. Feltöltés, Aufschüttung.

Tüzvonal, Feuerlinie. Hágcsó, Bankett. Védelm
magasság, Vertheidigungshöhe. Tutam, Anla
Lépcső, Stufe. Jekpad, Kreitsche. Lebőröázkö
abgeretzen. Ágyutalp, Stirnriegel. Felmenés,
Auffahrt. Lőrés, Schießscharte. Réstalap, Schar
sohle. Irányvonal, Directionslinie. Közha
ta, Merlons. Felemelt lőrés, Bonnetirte S
ten. Réspofadék, Schartenbacken. Szárnyh
ta, Flügelmerlons. Ágyazat, Bettung. Fecs
farku ágyazat, Bettung mit Schwalbenschw
Szükségágyazat, Nothbettung. Földhányadék
Erdaufwurf. Keresztvéd Travers. Lőszer
Munition. Lőszertár, Munitionsmagazin
Daszka, Pfosten. Bemenet Eingang. Résvak
tó, Schartenblende. Árokfenék, Grabensohle
Hátlejte, Escarpe. Előlejte, Contreescarpe.
Hátroda Annäherungshinderniß. Árokmé
ség

ség, Grabentiefe. Megtámadás Angriff.
Hosszintané, Nach der Länge bestreichen.
Elősikam Vorglacis. Előárok, Vorgra-
ben. Bemetszés, Einschneidung. Tinye Pal-
lisaden. Tinyezet, Palisadirung. Dobonyat,
Tambourirung. Melltinye Brustpallisaden.
Faragott dobonyat, Gezimmerte Tambou-
rirung. Födék, Deckung. Válvéd, Epaule-
ment. Hátvéd, Rückenwehr. Köbtarta-
lom, Kubikinhalt. Rigya, Verhau. Vont-
rigya Schleppverhau. Természeti Rigya
Natürlicher Verhau. Ágrigya, Astverhau.
Gát, Damm. Czövölke, Zirkelpfahl. Lábtövis,
Fußangel. Farkasverem, Wolfsgrube.
Tompitott kup, Abgestutzter Kegel. Akna,
Mine. Pattogó akna, Flatterminen. Fu-
róakna, Festungsminen. Aknakamara,
Minenkammer

67

Minenkammer. Aknakemencze, Minenofen. Aknatöcsér, Minentrichter.
Aknakut, Minenbrunnen. Egészlen töltött akna, Gehörig geladene Mine.
Gyengén töltött akna, Schwach geladene Mine. Tultöltött akna, Überladene Mine. Jegyzet, Cotirung. Általános szabály, Allgemeine Formel. Reptöltés, ~~Sp~~ Sprengladung. Tüzvezérlet Feuerführung.
Gyujtókéve, Zündwurst. Gyutószekrény Zündkasten. Toló Schieber. Csappantyu, Perkussion. Csappantyukupak, Perkussionskapsel. Bombaakna, Bombenminen.
Kavicsakna Steinminen. Rohamczövek, Sturmpfahl. Alanta, Unterlagsschwellen. Fölönte, Oberlagsschwellen. Spanyollövis,

Spanische Reiter

Spanische Reiter. Védelmitehetség, Vertheidigungsfähigkeit. Kigörbedő szög, Ausspringender Winkel. Begörbedő szög, Eingehender Winkel. Sodrattlan űr, Unbestrichener Raum. Tompitás Abstumpfung. Füreszdomb, Cremaillère. Oldaltüz, Flankenfeuer. Sodrott oldal, Bestrichene Flanke. Sodró oldal, Bestreichende Flanke. Magány harczgát, Isolirte Feldverschanzung. Nyitt magány harczgát, Offene isolirte Feldverschanzung. Zárt magány harczgát, Geschlossene isolirte Feldverschanzung. Torok, Kehle. Belsőtér, Innerer ~~Raum~~ Raum. Szöggát, Redans. Szöggöny, Lunette. Sodrógöny, Ein mit Flanken versehenes Redan. Ragát, Schwalbenschwanz.
Egyszerű Ragát, Einfacher Schwalbenschwanz.
Kétszerű Ragát Doppelter Schwalbenschwanz.

Fogóváramű, Hornwerk. Bástyamű, Kronenwerk. Bástya Bollwerk. Pártazat, Brustw. Félbástya, halbe Bastion. Egész bástya, Ganze Bastion. Arczalék, Bastionsfaze. Oldalék, Bastionsflanke. Közfal, Courtine. Szöges közfal, gebrochene Courtine. Sokszögoldal, Polygonsseite. Szarvasváramű, Hornwerk. Váracs, Redoute. Gömbváracs, Runde Redoute. Ötszögváracs, fünfseitige Redoute. Hatszögváracs, sechsseitige Redoute. Négyszögváracs, Vierseitige Redoute. Keresztváracs, Kreuzredoute. Mozgalom Bewegung. Csillaggát, Sternschanze. Befelé módszer, Construction nach der inneren Polygonsseite. Kifelé módszer, Construction nach der äußeren Polygonsseite. Földvár, Erdfort. Fogós földvár, Zangenförmiger Erdfort. Bástyás földvár, Bastionirter Erdfort

Az erődítés tudományába előforduló műszavak.

A. Betű

Állandó erődítési tudomány Beständige Befestigungskunst.
Alaprajz Grundriß
Átmetszet Durchschnitt
Alapvonal Grundlinie
Árok Graben
Ágyazat Bettung
Árokfenék Grabensohle
Árokmélység Grabentiefe
Ágrigya Aschenofen
Akna Minen
Aknakamara Minenkammer
Aknakemencze Minenofen
Aknatölcsér Minentrichter
Aknakut Minenbrunnen
Általános szabály Allgemeine Formel
Alanta Unterlagsschwellen

672

A Betü

Ágyutalp Stirnriegel

Árzalék Fazn

Árokvédszer Vertheidigungsvorrichtung des Grabens

Állvány Stand

Aknás hajó Minenschiff

Árviz Überschwemmung

Árasztó Dammkasten

Átvágat Geschlagenes Profil.

B betü

Belsönézet Innere Ansicht

Behatási mérték Maß des Eindringens

Bellejte Innere Böschung

Béllet Bekleidung

Bemenet Eingang

Bemetszlett mellvéd Eingeschnittene Brustwehr

Bemetszlett hátter Eingeschnittener hinterer Raum

Bemetszlés Einschneidung

April 6dik 848

672

Tekintetes Tisztnol Ur! 675

[illegible]len levő Csenga: Férjemnel volt Jurátussa; Ki ezen
Kegyednel által adott boldogult kedves fijam
munkáját le inta, arra figyelmeztetet, hogy ezen
munka vábóni erősitéséről is ád utasitást: à mi
à Nemzet Őröknel el Kerülhetetlen szükséges tudni
és tanulni. . igy tehát van reménység à mostani
Körülményékben hogy ezen munkát, magyarul
mint elsőt è féle tudamányban mahon kapnád.
" Tehát igen kérem ha Kegyed oly Kegyes
valna: Holnap mindjárt Ki alkudni ezon egyénessel
Kül leg tökéletesebben képét: rajzokat: szép papiros
ra à munka nyomtatást el Kezitettél minden kiba nél=
Kül bé Kötve 1ső Majus à Könyárosoknál Ki téve
árulnál árra talán 2 ft p. lenne.
Ezen rögtöni Ki adás Költség fizetésére el..
Kép Kötelezném magamat most következő Julius
2dik 50 fl. p. September 2dik 100 ft p. Január 2dik 100 ft p.
így minden fertályban kapom jövődelmem s így à
leg pontosabban Ki fizetném. Ha pedig addig Olasz
Hanból meg érkezne à pénzem: à mit Méltó"
ságos Mészáros Lazár Ezredes Ur: mint fijam

67

Volt Ezredese fog küldeni: akor az egész summát 250
egyszerre ki fizetem: igy à ki adasi költség t[illegible]
egyedül engem terhelne. . à be vétel fele eny[illegible]
fele Kegyedé: mint hálás tisztteletem kötelessé[illegible]
telyesitése. . . Ha ezen modon Célt nem ér[illegible]
akkor méltoztasson holnap Vachot Imre Urnal
érsekezni: ki à Pesti Hirlap által tegnapel[illegible]
à közönségnek hirdette: minden Irományokat m[illegible]
vezen s azonnal ki adja: . . Egy Zigoniu [illegible]
lojö levél mellett rázi el adni hogy minden
hiba néltül, leg tökéletesebben à munka ki à[illegible]
jon Majus 1.ő napig. . . A Czimen talán egy[illegible]
Ezen munkát irta Nemescsoi Szenokay Ele[illegible]
~~Oe~~ Oscár. Cs. K. Szardiniai Huzárokhnál f[illegible]
Hadnagy. . Ki adta Vachot Imre. . tul igy [illegible]
mint tulajdona. à Summát melyet le tenne f[illegible]
enyim: fele Kegyedé: leg forob köszönetem me[illegible]
Nem ajánlanánd már az általam emli[illegible]
Grofnak: hanem Had Ügy Minister Mészáros Lá[illegible]
Urnak: ki eránt à Fijam ugy is sok hálával
volt le kötelezve: ha z illendöség meg eng[illegible]
né ö részi tudtára tom adni: è minden esetre m[illegible]
tisztelletést: mert ily meze van Olaz Honban [illegible]
nem is igen tudni most hogy hol: ilyen hábarga[illegible]

[illegible]ában: késön jöhetne à felelet vissza egyébiránt à mint
méltoztatik gondolni: azon esetre + Deák Ferentz
Urnak méltoztasson ajánlani mint Magyar Hon
leg szeb Lelkü Emberének . . . talán az ajánlás
ban meg lehetne emliteni: hogy Kis Károly és Karpo
nai Urak: zolitották fel fiamat egy ily tudományi
munka ki adására.

Ha ezek szerint Kérésemet ohajtásomat mivel
sietös: meg terhelt munkái végett Kegyed nem
telyesithetné à mit igen. igen sajnálnék - - méltoz
tasson jelen Cserge által tudtomra adni - - tizd
egy fél oráig Hon maradni: azonnal tisztelerése
leszek az által adottat által venni.

Ki egyéb iránt különös tisztelettel magamot
ajánlva maradok

Tekintetes Tisoknok Ur

le kötelezettje
Szenokay Kelen Katalin

Tekintetes Toldy Ferentz
titoknak Urnak egész tisztelettel

Pesten

May 19. 848

646

Tekintetes Titoknok Ur!

Méltóztasson ezen jegyzéseimből, virágzó szép szójlása szerint fel használni a mennyi szükség.

Az édes anyai szeretet nem tett semit hozzá a mi nem úgy volna: ezen ide mellékelt verseket irómanyai közt találtam gondolom ö készitette ha jók: én tudom meg itélni, ha kegyed helyesleji hogy a könyvébe ki jöjjön — sokát méltoztasson belé tenni.

Kis Károly kapitány Ur által szólitatott fel egy mutatása ki adására: ha kegyednek tetzik fijam tisztelete jeléül át megemlíteni — Ezen 6 könyvet méltoztasson tölem, mint tsekély ajándékot el fogadni: Sillernek egy kéz irata is

Van benne. Különös tisztelettel
maradok

Szerkesztő Úr

Hálás le kötelezettje
Lyerkóczy Kálmán

Szirokay Elek Oscár: született 1818 évben August 12dik Pesten
Gyermek évei: à szerető gondosan ápoló édes Atyának szárnyai alatt remény dús ifjúra mutattak: mint Physikaj mind morális tekintetben . . . Tanulásait végezte à Pesti Evangelica Gymnasiumban à leg nagyob szorgalommal.
1833 évben 15 éves korában jött à Pesti Tüzér sereghez mint kadet: ki tünö szorgalma: erkölcsös viselete által közös tiszteletben részesült — — innend ~~egy~~ három év mulván 1836 évben mint szorgalma díjul: jött à Bombardier Corphoz Bétsbe.
" Innand egy év mulván, 1837 évben: igen jeles Conduitél jött à Királyi magyar Test Őrsereghez: mint à tudományok igen buzgó búvárját 1839 meg tiszteltek könyvtárnokséggel à Test Őrök könyvtáránál; különössen à Matematicát nagy ... mellyben két jel adatott meg is fejtett Zuskauer Ujságba: ... Vicencába egy 19dik Rüstiges Lösungen sandten ein; Schram k.k. Ober Lieutenant: Alexius v. Szollay könig[l] ung. Garde Lieutenant und Professor Edelsbacher: magáéva tette à Test Őrseregnél létekor az Angol: Frantzia Olasz nyelveket
. . Innend 5 év mulván 1842 évben jeles maga viselete, s ki tünö érdemeiért ~~mint~~ fö Hadnagyi ranggal jutalmaztatott.
Ugyan azon évben által tétetett Olasz Honba à cs. kir. 5dik számú Szardiniai király nevét viselö Magyar Huszár Ezredhez — mélt. — Mészáros Lázár mint Ezredesse iránt hálával s mély tisztelettel volt le kötelezve à forró Egalj: nem tett jót vérmes testalkotásának . . .

Meg halt Veronában 1847 évben Septemb 23 dik Szüleinek
Barátinak enyhithetlen fájdalmára
Veronába à Katonai Sir Kertbe nyugszik földi teteme. Az
Egyed egy piramis forma: nagy Sir követ tétetett à mi Költé,,
günkön: az édes Atya ezen Sir verset küldötte oda hogy
vésödjön rea.

Pest Szült: Szarkaij à nevem à pap Elekre
keresztelt: Veronán mint Fö Hadnagyot ére halál
Itt ezen emléket Szüleim gyászolva emelték
Hogy Siratlhessék Tüs rokonim Síromat.

Pesten Junius 26án 848

Különösen tisztelt
Tekintetes Ur!

Megjára fogja á Haza-
fiui közös el ismerés
hanam szerelett boldogult
fiam munkáját méltatni
azt nem tudom.

De á felől meg vagyok
győződve: hogy á hazai
Emlékezetére melyet kegy-
ged szelleme, és szép
Lelke, lengi át: arra
á mostani és egy utókor
á nefelejts virágait fogja
hintani!

Az Edes Atya pedig ki jót nem talál: csak áldásért könyörög a Magy Urakért! nagyjaiért: és szeretett övéinek; ki meg nem szűnik hálás tisztelője maradni örökig!

Szentkay Kilen Katalin

Pest Január 1ü 849.

648

Tekéntetes titoknok Úr!

…y nagy fergeteg közelget felénk mely talán a pénz betrét is bizonytalanságba hozza: Méltoztasson oly kégyes lenni Holnap az el kelt Könyvekért a pénzt bészedni; s ennek felét magánál meg tartani: felét pedig nékem meg küldeni. .

Kedves Családját szivesen tisztelvén: boldogabb napokat reményleve ohajtva: mint a jelen — —

Különös tisztelettel magamat ajánlva. maradok

Tekéntetes titoknok Úr

Hálás le Kötelezettje
Sztrokaÿ Kéler Katalin

680

Tekintetes Uram!

Le kelletett volna mennem Pestre. Ennél fogva Fenséges Uram István Főherceg, közelebbi levelében kegyelmesen megbizott: vinném meg a' Tekintetes Urnak szóval, hogy igen becses munkáját vette, örömmel fogadta és szivesen köszöni.

Lerándulásom pár hétre elmaradt. — Nem akartam addig a' Tekintetes Urat várakoztatni.

Megkülömböztetett tisztelettel maradván a' Tekintetes Urnak

Pozsony, 1846[ki] Junius 13[án]

alázatos szolgája
Kubinyi Ágoston (?)
titoknok

3

3

16

681

Tekintetes Uram!

Schaumburgban levén, az ide mellékelt levelet hoztam
./. magammal. Tudom tartalmát. Éppen azért
vagyok olly bátor megjegyezni, hogy Husvét
után lejövök Pestre, 's az alkalommal a'
Tekintetes Uraál is udvarlásomat teendem.
Addiglan is mély tisztelettel maradok

a' Tekintetes Uraak

alázatos szolgája

Pozsony, April 12-n 862.

Szaboriss Antal

682

Tekintetes Uram!

Bocsánat; de nagyon lekötelezne, ha néhány sorral szíveskednék velem tudatni, valljon van-é; és minő kilátás ajánlkozó egyénekre nézve? — Fenséges Uram szeretné az üresedésbe jött helyet — a mennyiben lehetséges — minél előbb betölteni.

Megkülönböztetett tisztelettel

a Tekintetes Uraknak

alázatos szolgája

Stubovics Anna

Pozsony, Junius 5-én 862.

683

Tekintetes Uram!

Igen köszönöm szives tudósitását.
Ugy hiszem, Ő Fensége minden esetre
bevárja Schmidt Dr. feleletét, mert
szerintem is tökéletesen áll a' Tekint.
Ur azon nézete, hogy különösen olly
egyeniség, mint a' millyen D. Schmidt,
volna Schaumburgba való.

A' mi D. Gaal Gusztávot illeti:
nagyon becsülve érzem magamat a' Tekint.
Ur bizalmas közlése által. Őszinteén
és minden tartozkodás nélkül felelek.

Minden egyéb megjárna – és ha
itt ott valaki egyik vagy másik
körülményben szálkát találna, el-
-bánnék vele, – hanem ott a' bökkenő,

hogy

hogy Gaal Gusztav Ur nem tud magyar

Német volna oss helyben elég, olyan

is többen, kiket á' Fenséges Ur ne

rokonai és barátjai ajánlottak,

á' Fenséges Ur avval tért ki előlün

hogy az Ő Könyvtárának á' magyar

nyelv nélkülözhetetlen. — A' Fens

Ur tehát mihelyt á' nyelvre néz

tágitsana, kénytelen lenne á' ném

ajánlottakat is számba venni

akkor aztán az ajánlókra is tek

-tettel lenni. Az eredményt fejteg

felesleges volna á' Tekes Ur irány

Fogadja még egyszer köszönő me

kézszoritásomat; különös tisztele

maradván

á' Tekintetes Urnak

Pozsony, Junius 15ᵉⁿ 862

alázatos szolgá

Szuborits Ant

Vett. oct 19/862.

Nagyságos Uram! 684

Bocsánat, hogy már megint terhére vagyok, de nagyon óhajtanám tudni, valjon akadt-e eddigelé valaki, ki azon bizonyos állomásra alkalmas lenne?

Ne vegye rossz néven gyakori kérelmemet; engesztelődjék meg mély tiszteletemben, melylyel váltig maradok

Nagyságodnak

alázatos szolgája

Pozsony, Octob. 18 862.

Szabonicz Aurél

688

Nagyságos Uram!

A' Fenséges Úr közelebb Brüsszelben
lévén, lephotographiroztatta
magát, karöltve Kedves Hugá-
-val Fenséges Mária Főherceg
Asszonyal, a' Brabanti Herceg
Nejével.

Mint igértem volt, mihelyt
./. lesz, – íme a' fénykép; – Ő Fen-
-sége saját küldeménye Nagysá-
-god számára.

Mély tisztelettel változat-
-lanul maradván

Nagyságodnak

alázatos szolgája

Pozsony, Dec. 17. 862. Kubovics Antal

686

Nagyságos Uram!

Fogadja szives köszönetemet becses közleményeiért, de kérem, engedje meg, hogy az utóbbit is, mint azt az előbbivel tettem, Fenséges Urammal közölhessem. Még ma utnak bocsátom. Kevés napok mulva azután határozott válasz-szal szolgálandok. Addig is vegye mély tiszteletemet, melylyel mindenkorra maradok

Nagyságodnak

alázatos szolgája

Pozsony, Januar 12^{n} 863.

Szuborics Antal

687

Nagyságos Uram!

Veszem éppen Fenséges Uram válaszát,
és sietek azt – Lindner Úr levele
./. visszaszolgáltatása mellett –
Nagyságoddal közölni.

Ő Fensége átlátja a' nehézsé-
-geket, mellyekre óhajtásának telye-
-sedése akadt, – igen is jól tudván,
minő nehezen hagyja oda szülő földit
a' magyar –; oda határozta tehát
el magát, hogy a' Könyvtárnak
magyar részét saját maga keze-
-lése alá veendi, míg az egyebekre
nézve alkalmatos egyénekből hely-
-ben nincs szükség.

Fogadja

Fogadja Nagyságod eddigi
fáradozásaiért Tenségés Uram
és meleg köszönetet; fogadja
tőlem is határtalan tiszteletem
őszinte kifejezését, melyel vál
maradok

Nagyságodnak

alázatos polgája

Pozsony, Febr. 9. 863.

Kubovits Anta

688

354/pr No 3

Vett nov. 5. 1838

Tekintetes Titoknok Úr!

Néhai Galvátsy László Úr halála után – ki a' Hazai 's külföldi Tudósitások szerkesztője vala – annak Özvegye Gebler Krisztina Therézia, a' maga 's két árvái részekre, a' víz által kárositott, 's az élelembeliekre nézve meg szükült Pest városába életmódjára nem találhatván, mást egyebet tenni nem tudott, ha nem említett férje még életbe lévő szüleihez ide Szabolts Vgyebeli Tákó Helységbe olly czélból jött le, hogy azoknak szárnyok alatt, maga 's árvái tartások végett alkalomra kaphasson. De fájdalom ezen egyetlen egy, remény sem egyéb hanem csalo kivány képzelet vala! Ezen szegény özvegy, Szász országból való nemes születésü személy lévén néh. férjének szüleivel, 's azoknak sorsával ugyan egy időbe 's lejövetele által, mával ismerkedett meg, – 's akkor tanulta azt ki, hogy azok szinte olly ügyetlen sorsnak mint ő maga. Ugyan is az Ipa – a' mellett hogy már elöregedett – belső hájog borítván szemét, sem eget sem földet nem lát, következésképpen dolog tehetetlen lévén magáról 's háza népéről nem gondoskodhatik; a' Napánál pedig maga háza népe 's világtalan férje tartása elég dolgot ád. miből élniek pedig nints, mert azon szük lakhelly és ház mellyben illy elöregedett állapotjokban szoronganak illy csekély faluba semmi jövedelmet nem ád – ezen a' vidéken pedig az élelem módja a' gazdál=

todás, gazdálkodni pedig földtől lehet egéssegés e-
bernek. az említett szegény özvegy Apa és Anyja pe-
bár ha ennek előtte jól bírták is magokat, az elöregedés
miatt é ? vagy más okból nemesi birtokjokat, földj-
ket elidegenitvén most már nints miből éljenek, ko-
tekéskeppen az említett szegény Özvegyet és árváit s-
tarthatják. Varrásából sem élhet itt mert ezen a'
déken a' Fejér személyek úgy vannak nevelve, hogy az o-
magoknak a' magok kőrekhez keppést varni tudnak, és
divat nállok Gebély befolyással lévén, nem szorulna-
másra divat szerénti varrásért. Illy keteshellyheze-
szegény özvegy kétségek között tőzi az özvegység
nyerét. - Az ö sorsa ugyan Tekintetes Titoknok Ú-
nem érdekli; de azért reménylem hogy reá nehezte-
nem méltóztatik, ha általam Tekintetes Tagjához
Titoknok Úrhoz folyamodik alázatos kérésével!
mert hiszen illy elhagyattatott állapotjába hova
folyamodjék ? Ezen szegény Özvegy Galváusiné Ma-
gyarul, én pedig németül keveset értvén, kérését
ssal annyiba adhatom elö, a' mennyibe tölle st-
ross figyelem, és sokszori tudakozás által kitanu-
hattam - sorsát rossz Magyarsággal előadott dol-
gainak. Ha tehát hibás lesz előadásom előre
engedelmet kérek, és erössen hiszem azt hogy oly
bölts férfiu mint a' Tekintetes Úr jóra fogja
érteni a' rosszat is.

Úgy értem az Özvegy előadásából hogy enne-
lötte esztendővel az ö néhai Férje egy maga
által kidolgozott Theatrumi darabot adott ál-

a' Magyar

a' Magyar Tudós Társáság egy Tagjának: hason-
loán maga az Özvegy is adott által a' Férje által
kidolgozott egy Spanyol Grammatikát, és azt tölt-
le olly igéret mellett vette által a' Magy. Tudós
Társaság Tiszelt Tagja, hogy akkor a' mikor a'
munka nyomtatás alá menénd, minden árkusért
más fél arany jutalom díjjt fog érte a' Magyar
Tudós Társaság rendelni. minthogy pedig ezt a' mint
előadásából gyanítom Tekintetes Titoknok Úr ita-
sitásából tette: alázatosan folyamodik általam Te-
kintetes Titoknok Úrhoz, hogy tekintetbe vévén
az ö nyomorúlt tengadozó özvegyi sorsát, az émli-
tett jutalom pénzt, mellyre neki olly nagy szük-
sége van - hovahamarább kezéhez szolgáltatni,
is az ahoz való jutás módja, és ezen dolga miben
létte felöl ötet értesiteni méltóztassék. erössen
igéri ara magát hogy ebbeli szivességéért esdez-
ni fog a' mindenek Urának, hogy a' Tekintetes
Titoknok Úr életét hosszú idöre nyújtsa, s ezer
áldásokkal jutalmaztassa meg.

Én pedig - kit az özvegy néh. Férjéhez való
rokonságunk tekintetiből ezen Levél írására meg
kért - magamat kegyeibe ajánlott mélly Tiszteletel
vagyok Hodászon Szathmár Vármegyében Sep-
tember 22d Napján 1838

Tekintetes Titoknok Úrnak

alázatos szolgája
Tunyogi Szüts Ignátz
Hodászi közbirtokos.

Tekintetes Orvos Doctor 's Acade„
miai Titoknok Ur
Nagy Kegyességü Jó Uram! 691

Van szerencsém Tekintetes Uraságo„
dat az ide zártt példányok köz„
zül eggyel megtisztelni; 's a töb„
biekre nézve pedig alázatosan
kérni bátorkodom, hogy azokat
az illető helyekre eljuttatni
méltóztassék.

Ki egyebaránt nagy becsü
kedvezéseibe alázatosan aján„
lott, megkülönböztetett tiszte„
lettel maradtam Debreczenben
Januar 18ᵃⁿ 1841

Tekintetes Urnak

alázatos szolgája
Szücs Istvány
Collegiumi Jogtanitó

Tekintetes Titoknok Ur!

692

Mélyen tisztelt Uram!

Örömmel ragadom meg az alkalmat, melly könyvárus Csáthy Urnak Pestre menetelével ajánlkozik á végett, hogy tekintetes Uraságodnak, sajtó alúl csak múlt Napokban kikerült dolgozatim egy egy példányával kedveskedhessem, alázatosan kérvén, hogy ezen példányokat igaz tiszteletem zálogául kegyesen elfogadni méltóztassék. –

Ugy vagyok értesülve, hogy azon nyolcz példány közöl, mellyeket külön külön, mindenik munkámból, á t. cz. könyvbirálói hivatalnak általadtam, egy egy á Magyar tudós társasági könyvtárához fog járulni, és ezen ez az oka, á miért ez uttal az academia részére külön nem küldök; ha azonban á fentebb kitett nyolcz példányból az academiának nem jutna: esedezem, méltóztassék Tekintetes Ur, levelemet általadó Csáthy Ur vagy más bárki által engemet értesittetni, hogy az academia részére is tüstént kedveskedhessem, s az által e részben is teljesithessem hazafii kötelességemet. –

Dolgozatimat

Dolgozatimat illetőleg magam érzem azoknak hijányos-
gát, 's hiszem, hogy bennök, azon egy pár botláson kivül
mellyet magam fedeztem fel, — többek is lehetnek, mik
sza értő férfi általi figyelmeztetésemet óhajtom; azonba
á körülményekből itélve, hinnem kell, miként dolgozatim
á kor' szükségihez valának mérve, mit megszületése ó
lefolyt néhány napok alatti jó keletökön kivül, onnan is
bad következtetnem, hogy e tiszántuli helvét hitvallásu
főtiszteletü Egyházkerület' kebelében folytonosan müköd
t. ez. tudományos Választmány méltóknak találá mun
mat arra, miképen azok á főtiszteletü Egyházkerület
által, iskolai könyv gyanánt szerte ajánltassanak
á kebelbeli iskoláknak. — Ezeknél fogva szabad re-
mény lenem, hogy mindkétnemü dolgozatim, jövő tavas
második megjavitandó, 's á netalán szükségesekkel
tolandó kiadásnak fognak örvendhetni. —

Külsejöket illetőleg nem kiméllettem semmi
költséget, hogy á lehető legolcsóbb ár mellett, mun
im, á lehető legcsinosb alakban állittassanak ki; óhaj-
ván, eddig homályban levő, 's parlagban heverő könyvnyo
dánk részére, ez által is á t. cz. közönség' figyelmét
megnyerni. —

Ki

Ki egyébaránt magamat nagy becsü kedvezésibe aláza-
tosan ajánlott, minden kor megkülönböztetett tisztelettel
maradtam. Debreczenben September havának 8-ik Napján
1845-ik Esztendőben.

Tekintetes Titoknok Urnak

alázatos Szolgája
Szücs Lóránd mk
Professor.

Válaszolva

690

Tekintetes Titoknok Ur!

Szeméremmel ugyan de legőszintébb bizodalommal is vagyok bátor a' Tekintetes Urhoz jelen soraimmal folyamodni.

Még Januar havában inditani volt el Karczag Kalap Kereskedőtől a' Tekintetes Urhoz intézett első hivatalos levelemet, mellyben megirtam volt, miilep az academiai megbizatásokban eljárni, s az Academia érdekei előmozditásában munkás részt venni kivánok. — Majd ujolag Május havának 15ik napján az akkor Debreczenből Pestre menő könyvárus Telegdy Lajos Urtól felküldöttem volt a' Tekintetes Urhoz második hivatalos levelem mellett academiai törvény tudományos osztályi beköszöntő értekezésemet illy czim alatt: a' tevőleges jog philosophiájának történeti fejlődéséről, 's honunkban a' polgárzat javára kivivott haladásáról.

Az általam megkért könyvárus Telegdy Lajos Urnak a' csomót olly megbizással adtam volt által, hogy ő azt Tekintetes Titoknok Urnak személyesen kéz beadván, a' csomó kézhezjutásáról egy pár sorból álló nyugtatványt, a' Tekintetes Urtól részemre kérni szives lédjék.

A' megbizást elvállaló Telegdy Ur, a' csomót Pestre elvitte, 's visszajöttével a' tárgyra vonatkozó kér-

désemre

désemre azt válaszolá, hogy a csomót kéz lezadá, de nyugtat-
ványt nem hozott. Én a mint megütköztem az ő nemlem-
e tárgyban ímmel ámmal adott nyilatkozatában: úgy
még inkább nem foghatám azt meg, miért hogy Telegdy
Ur nem övendeztetett engemet meg a csomó kézhez ju-
tatása iránt egy kis nyugtatványnyal, mit pedig – tu-
dtom szerint – a Tekintetes Ur, ha Telegdy azt kéri va-
la, nem fogott volna megtagadni. –

Később ismét több ízben kérdést tevék Telegdynél a kérdéses csomó iránt, s ő a csomónak kéz be-
sitését ismételé. –

Sok okom levén azonban aggodni az ö-
csomónak kézhez menetele iránt, a mai napon, ujo-
lag komolyabb alakban kérdést tevék a csomó felő-
l Telegdynál – nagy bámulásomra nyilat-
tatá, miképp ő a csomót a Tekintetes Urhoz el nem
vivé, hanem azt Pesten, az akkor ott fent tartóz-
kodó Szücs Lajos öcsémnek – annak saját kérelme-
re kézbesítésre – adta által.

Most már eddigi okaimhoz ujjabb és pedig
fontos okát járult, a miért aggódjam azon csomónak
a Tekintetes Ur kezeihez lett jutása iránt. –

Ha

Ha azonban – aggodalmom ellenére – a Tekintetes Urnak
valahogyan kezeihez jutott volna azon érintett csomó: távol
legyen mintha sokalodó kívánnék lenni kérdésemmel,
hogy mi történt legyen eddigelé, az Academia körül
azon beküldött értekezésemmel: – csak azon meg-
nyugtató válaszáért esedezem a Tekintetes Urnak: vaj-
jon méltóztatott e Május havában – és ha igen ki
által méltóztatott venni, azon, a Tekintetes Urhoz
czimzett, s többszörösen lepecsételt csomót, mellyben
Május 15-kéről szóló hivatalos levelem mellett, aca-
demiai beküldött értekezésemet: a törvényes philo-
sophiájának történeti fejlődéséről, s különösen
a polgáriat javára kivívott haladásairól: felküld-
öttem vala?

Azon nem várt esetben ha azon csomó úgy
sikkadt volna el hogy a Tekintetes Ur nem is lát-
ta: legközelebb – nagybecsü válaszának vétele után
gyors kocsin a Tekintetes Urhoz felküldendem.

És mivel magam azon értekezés felolvasására
meg nem jelenhetek: esedezem az iránt is tudósítta-
tásomért: kelletik e részemről megkérni valakit
a Pesten létező tudós férfiak közül, értekezésem'

nek

nek felolvasása végett?

Alkalmatlanságomért engedelmet kérve s adandó kováramasabb kegyes válaszáért esedezven nagyrabecsült Uri kedvezéseibe ajanlott, mindenkor megkülönböztetett tisztelettel maradtam Debreczenben Julius havának 5ik Napján 1847

Tekintetes Titoknok Urnak

alázatos szolgája
Szücs István
jogtanár

694

695.

Tekintetes, s tudós Titoknok Úr!

Szerencsés valék academiai Elnök Ő Nagy Méltósága leveleiből nyelvtudományi pályamunkámat mennél előbbi kiadhatás végett sajátommá kinyerni; hova ugyanakkor Hegyed' azon megelőző szivessége is járult; miszerint feledve a' vállaira nehezülő hivatalos terheket, munkám nyomatásának gondjait átvállalni kegyeskedék.

Midőn gyönge törekvésem irányában tanúsított eme szép lelkűség a' tiszteletet, mellyel Hegyed' érdemeinek már régről adózom – ha lehetséges – még magasbra emeli: szives készsége egyszersmind azt hálára köt le, mint ki az által részént helyhez kötő hivatalom, részént a' nyomatás körüli járatlanságom tekintetéből, gondoktól menekedtem meg.

Szivességéért tehát addig is, míg személyesen tehetem, hálás köszönetet mondva, egy úttal bátorkodom Hegyednek áttekintett, s bevezetéssel bővített munkámat, 200 Vforintban pedig a' nyomatási költség egy részét (másik harmadát folyó hó végén fogván beküldeni) tisztelettel megküldeni; s munkámat illető kérelmeimet őszinte bizalommal ide mellékelve, azokat tisztelt Hegyednek szives figyelmébe ajánlani; miszerint

1.) Ezer példányban nyomatandó munkám körül, tiszta betű, s papirost illetőleg, inkább a' díszes kiállitást, mint költség kiméllést méltóztatnék nézni.

2.) A' nagyobb betűkkel nyomatandó főbb szabályokhoz talán a' Fogarasi-nyelvtané félét lehetne használni; papirost pedig az eddig megjelent pályamunkákénál minden esetre jobbat parancsolni; – azonban

3.) Száz példányt egészen finomra kivámét nyomatni.

Többit pedig egészben Hegyed bölcs intézkedésére hagyva, midőn terhelő kérelmeimért bocsánatot kérnék: magamat, s munkámat nagy becsű hajlamába, s pártolásába ajánlom, s különböztetett tisztelettel vagyok

Hegyednek
Sz. Fejérvárt Jan. 7én 1846

igaz tisztelője
Szvorényi József
k. Tanodai Oktató

Tekintetes, 's tudós
Schedel Ferencz Úrnak
a' M. t. Társaság' érdemes Titoknokának, kir. Könyvtár-igazgató, 's a' Kisfaludy-társaság' Igazgatójának
(t. cz.) különbözteten tisztelettel.

b.

Pesten.

Vett. jan. 8. 1847

696

Tekintetes, tudós Titoknok Úr!

Hogy múlt évi april' közepén vett becses megbízásában illy késő, 's még most sem egészlen járok el, mentsen ki tisztelt Hegyed előtt azza csak hamar (maj. 10én) bekövetkezett, minden munkálkodást eltiltó, 's igen hosszúra nyúlt súlyos betegségem. – S' milly örömmel vevém é megbízást akkor, épen olly örömmel nyujtom ezennel be részletét gyüjtött adataimnak, mellyeket tán kissé messzéről is kezdtem, t. i. hogy annál szivesb jelét adjam készségemnek. Körülményeimben mind a' mellett is a nyelv- és összeállítás tekintetében csak így tekerém azt, mint Hegyed itt veszi, több gondot igérvén a' következőkre. – Nem hivém idétlenségemet adataimhoz a' régi Fejérvárnak véletlenül kezeimhez jutott rajzát is kapcsolni; egyúttal pedig Szász György rend-társam, 's jelenleg Előszállási Lelkész megbízásából Hegyed' 's az academiai Könyvtár részére, sőt tapasztalt szives készsége által bátorítva tt. tt. Czuczor és Vörösmarty Urak számára is, csak é napokban megjelent „Nyelvtana” példányait ide mellékölni, esedezvén, hogy mind é béli bizalmamat jó néven venni, mind küldeményemet szivesen fogadva a' következő részlet' megérkezéseig – melly Hegyedet inkább érdekelné – türelemmel lenni kegyeskedjék.

Többire magamat kegyeibe, 's szives vonzalmába ajánlván, teljes tisztelettel vagyok

Tekintetes, tudós Urasagodnak
Sz. Fejérvár, jan. 4én, 1847

lekötelezett kész szolgája
Szvorényi Józsefmk.
kir. tanodai tanár.

Érk. dec. 9. 1880.

697

Tekintetes, tudós Titoknok Úr!

Sajnálattal írom, miszerint felsőbb rendelet következtében, iskolánk csak négy osztályú Gymnasiummá alakíttatván, hol az új tanrendszer értelmében, egyedül a Nyelvtanra terjeszkedhetünk ki. Annál sajnosabb pedig ez rám nézve, hogy az egyszer ajánlkozott szerencse sem lehetett enyém: tiszt. Ön irányában szolgálatkészségemet tettleg is tanúsíthatnom. — Minthogy azonban az 5- és 6-ik osztály tanítását, ez évre lyceumi tanárok magokra vállalták; a megjelenendő jeles műre figyelmeztetem Makáryt, ki örömmel ígéré: a kellő számú példányokat tiszt. Önt – mihelyt a mű megjelenendett – tüstént megkeresni. — Jövőre tehát, mint valószínű, hogy mind a nyolcz osztályt szerezzük [illegible] által. Ele[illegible]rra fel[illegible] a szerencsét, a nagy becsű „Magyar nemz. irodalom története" elfogadtatását s kinyomatását eszközölhetni.

Szerencsém van ez úttal, Szász György, rendtársam szívességéből két kötet miscellan-tartalmú régiséget a magy. Academia könyvtárának megküldeni. Egyik, kézirat, a múlt század közepéről. Másik nagyobb becsű, minthogy jobbadán a 16-ik században írt, s később nyomatott műveket foglal magában; melyeket hatalán mind ismeretesek is, mindenesetre méltók, hogy fentartassanak. E félékben nem egyszer, ollyakra bukkan már az avatottabb szem; miket a tudomány örömest kincsül fogad. — Nem

alkalmazom ugyan ezt kis küldeménykémre; de ebben is tekerunk, sőt vann
érdekesek, kiváló nyelvünk' beltörténelmére. 'S ha ollyas nem lánék is bem
a' mi bibliographiánk nyomán, 's előttem legalább-eddigelő" ismeretlen vol
mégis méltónak tartók azt, az ajándékozóval együtt, hogy a' fennevezd
tár számára megküldjük. Semmisem csak egy alkalmi műrecske is ha
meg nem őrzeni. A' mi most kétőleg ismeret új; egykor ritka régiség le
het. Már Sándor Istv. óhajtá „Könyves háza" előbeszédében, hogy, bár az
féle könnyen vesző" rabarélokat könyvekbéni összeköttetésről. El nem
mé az ember-folyvarja-mikénr elsdarnak fel, 's világositanak meg az
féle megtartott 's hárrasalált aprósájából a' legnehezebb kérdések
kérthedések" 'S én, a' mint dicsérem benne az előrelátót; szintúgy tudom b
csülni-tudomás végett legyen említve-Szabó János, premontr. szerzetes és
hidi lelkész szorgalmát, ki az alkalmi versek-gyászbeszédek 's illyesfélét
majd másfél száz vastag kötetet gyűjtögetett össze. Az illy aprósájnak
megvan a' maga érdeke, kiválót hogy nem ritkán jelesbjeinktől származn
A' közkedvességű „Im arozunkra borulunk" egykánt éneket megintátt ked
lem, hogy tudom, miképen az Anyosunk' tollából került ki, mint egykor
tanítványa, Pyrker, emlegette.

A' küldött régi könyv 9. darabot tartalmaz.

1. szám. Mesés Könyvecske stb. Neinertől ford. Lőcse, 1629.

2. —. Ilosvai Péter Toldijának 1620-ki kiadása (az első kiad. 1574-ből
különös, hogy Laczfi András, Nádor-ispán emlegetett, kiről a' historieny
hallgatnak.

3. sz. Istvánfi Pál „Szép rövid Cronikája az ifjú Volter királyról s
(l. Czwittinger Bibliot. hung. 137. lap). Sándor Ist. szer. megj. 1580. Kol

4. sz. Csonka, 's úgy látszik „a' hon fiakhoz intézett fölhivás" kivánt az le ... i. Bocsánat a' szétszórt gondolatokért,
hogy azokat Bethlen Gábortól — kinek a' kés magy. hazára romlására igen sietteten az alkalom.

vezető törekvéseit rajzolja — elsrakasztai, 's Ferdinand részére megnyerje.
A' 44- és 66-ik levélről világos, hogy író egykorúja Bethlennek; az 52-ik levé
len pedig látható, hogy ugyanaz nem erdélyi magyar. A' Saragossában meg
jelent „Machiavellisatio" czimű könyv szinte hasontartalmú, — emigy ere
deti volt, habár-a' mint hár nem láthatván eddig — belőle semmit sem köve
tkeztetek a' jelen töredékre.

5-ik sz. Icon vicissitudinis humanae vita' czime alatt magyar Régyesek
ben „Ali, budai Basáról versel. Tinódinál „Budai Ali Basa" históriája
tárgyában; de ezt sem láttam még. Különben e' darabb legrégibb jel
lemű".

6. sz. Töredék, 's úgy tartom Veres Gáspár „Szép rövid históriája két
nemes ifjaknak barátságokról (l. Sánd. Istv. Könyv. háza 7. l.).

7. sz. Káboni Pétertől „Igen szép historia Cirus királyról stb. Lőcse 1628.

8. sz. Barizi András „Szép rövid históriája Susannáról stb. Lőcse, 1628.

9. sz. Csonka. Eredetileg spanyolul iratott (l. a' 25. lev.), magyarra
szerzetes által fordittatott (l. a' 40. lev.). Nagyobb része: gyermeknev
velésről értekezik. —

Fogadja szivesen tisz. Tóbluob úr a' csekély küldeményt; ki nagy
érdekességűnekkel kedveskedhetik sem örülhet jobban nálam, ha még olly csekély
i, mit az Academ. javára eremmel tehetem; csak azért: mert tehetem.

Ki többire nagy becsű hajlamába ajánlott, maradok

Ttes, tudós Tóbluob Úrnak, Egerben, Nov. 19. 1850

köteles szolgája
Szvorényi [signature]

648

Tekintetes tudós Titoknok Úr!

Igen megtisztelteknek érzem magamat, vevén nagy becsű levelét: mellyben
o, „Uj-muzeum" számára küldendő valamelly dolgozat végett felszólít. – Egy
en jött bizalom sokkal ösztönzőbb rám nézve, mintsemhogy annak ellenállhat-
k, ha körülményeim – nyujtanak legalább – ebbeli készségemet föl nem tar-
tóztatnák.

Octóberi Pesten-létemkor t. Horvát Cyrill azon kedves dologgal lepett
eg: miként a' „magyar nyelvtannak" a' gymnasiumbani célszerű felosztásáról,
n tisztelt Kegyed és ő közötte levén szó, – Kegyed az 5-ik osztályra a' „nyel-
v' szabályai- 's a' szép-irásművek' rövid elméletének" rövid előadását, 's egy-
szersmind egy illyen kézikönyv' kidolgozására felszólítandónak, csekélysé-
gemet ajánlá. Úgy lett, – és munkám e napokban elhagyja a' sajtót. Szán-
dékban is [?] vettem, hogy amazt nyomban egy másik kövesse, mellyet oskoláink-
ban még érezhetőbb hiányt vélek pótolhatni. – Tartozom ezzel az oskolának
mind állásom szerint; mind más okokból is. 'S ezekből mentsen ki Kegyed, hogy
nyira becsült felhívásának, még egy időre, meg nem felelhetek.

Fejérvár' régi templomairól adott jegyzeteimet, beküldésekor nem szántam
nyilvánosságnak; de ha Kegyed arra, hogy megjelenjenek, nagyon töredéke-
k- és pongyoláknak nem találandja, örömmel fogom azokat látni az „Uj-
muzeumban". Egyébiránt méltóztassék velök egészen tetszése szerint bánni. Részem-
ről csak a' következőket kivántam rájok nézve megjelelni: a, hogy a' 6. 8. ré-
szén: Nagy Lajosnak, János érsek [?] ellen kiadott decretuma el lenne hallga-
tandó, leginkább azon jó tanárom kebelezésétől [?], kinek szivessége által, a' püspöki

levéltárhoz – honnét többi közt ezen odiosus adatot is nyertem – igenis nag
áron jutottam; – b, szinte a' 6. §-ban, a' Corvin-kápolnai Hollóvúl csal
nyit lenne jó említeni: hogy az Radványi, temesvári kanonok kezébe k
jutott eladatva az olly könnyeden ajándékozó Luxemburg' neve, habár min
többé életben; – c, a' 7-ik §. végén: a' Sz. Anna-kápolnáról adott ige
szinte mellőzteték; minthogy fáradságos kutatásaim mellett sem akad
eredetének valami nyomára; – ennek némi pótlásául, az adatokhoz csa
végett, ezennel a' kápolna 's budai kapu rajzát mellékelem ide; – d, Corvin-kápo
a' bal, Nagylajosé jobb szárnyát tette a' főtemplomnak, 's nem meg
fordítva, mint a' jegyzetekben áll; – e) a' nem rég' Fejérváron felvett
rajzi terem teljesen igazolja azokat, miket a' főtemplom' fekvéséről
jegyzetekben mondvák; – f) végül: t. Érdy úrnál bővebb latin k
nataim vannak még a' „régi Fejérvár' és mostani templomainak
rületéről, miket átnézni talán nem lessz fölösleges.

Sajnálom, hogy mindezekből magam nem alkothattam egy terjedelmesebb
gészet; de időm rendkívül meglevén jelenleg osztva, csak örülném leker
azok Kegyed által vagy alkalmasaknak találva, vagy némi észrevételeir
illyenekké téve, minél előbb köz-olvasmányúvá lehetnének.

A' „Magyar nemzeti irodalom' történetének' terjesztését, jövő októ
elején kedves gondomnak fogom tartani. Ha én tanitanám, érkövi be
tatalós ív megküldésében, habár ez nehézségekkel jár; jövőre a
ban-reménylem – az illetők is könnyű lessz arra hajlandóvá tennem.

Nagyra becsült barátságába ajánlott, vagyok

A' Tek. tudós Toldy Ferencz Urnak,
Egerben, febr. 24-én 1851.

igaz tisztelője
Szvorényi József m.

Tekintetes, tudós Titoknok Úr!

Sajnos, hogy á sors oly gyakran máskép akarja, mint magunk! Tervezett nagy-gymnásiumunk á szerzetfőnökünkkel egyezkedett alapító félnek visszaléptével, megint dugába dőlt, s így az óhajtott szerencse, á „Magyar nemzeti irodalom történetét" tanithatnom s az e' című becses könyvet ifjuságunk kezébe adhatnom újolag kikerült; de hogy nem örökre, reményem alapos.

„Az ó-classica literatura vagy görög és római remek-irodalom történelmének főbb pontjai" fölirású munkám nem sokára elhagyja á sajtót s aztán Eger várostörténetéhez szándékom látni, hahogy az „Új Muzeumhoz" méltó adatokat össze tudnék szedni. A' kutatás eddig elég meddő.

Használom ez alkalmat, egyik rendtársam által megbizatva, nem rég megjelent munkájának beküldésére. Fogadja szivesen Hegyed á mellé csatolt oskolai értesítvénynyel együtt saját számára.

Kitünő tisztelettel

Hegyednek, Egerben 6ik Oct. 1851.

alázatos szolgája
Szvorényi József
gym. tanár.

u.i. Bátorságot vettem Hegyed' szivességét á Czuczorhoz intézett küldeménynek átadatása iránt fölkérni.

Vett ápr. 14.

700

Tekintetes, tudós Titoknok úr!

Igaz tiszteletem' kíséretében mutatom be újabb munkálkodásom' csekély gyümölcsét. Csak olyan az, milyet rendkivül lekötő hivatalomtól elcsenhetett, megszaggatott óráim hozhattak; de valahára csak segítnie lehetett már, a' hogy úgy, a' kiáltó iskolai szükségen! Fogadja, könyörgök, azon szivességgel példányomat, mellyel fölajánlom.

Bátorságot veszem egyúttal a' Kegyed' körében levő helyekre szánt más három példányt, úgy szinte az előbb rendtársam, de most már egri fő-egyházmegyei Pház György Gábor által tiszteletre nekem küldötteket is ide mellékelni. Kegyeskedjék azokat t. t. Titoknok úr az illető helyekbe áttüldeni; — mindkét munkácska szerzőjét pedig nagy becsü hajlamaiban továbbra is megtartani.

Szivbeli tiszteletem' kifejezése mellett

Kegyednek,
Egerben, Apr. 5-én, 1852.

lekötelezett szolgája
Szvorényi Józsefmk.
Gymn. tanár.

Tekintetes, Tudós Titoknok Úr!

Akademiai tag, t. Repiczky János úrnak minap[...] [kap]ott levelében arra szólíttatám fel mellesleg: tud[...]nám ki, igaz-e bizonyos török lap szövegírójának a[...]a átirása, miként Egerben – valahol – török ere[d]eti okiratok léteznének?

Utána jártam a dolognak, s miután az ér[...]ki, káptalani, megyei s városi levéltárakban [...]ől nem lehete azokat találnom, pár hét előtt a [...]ímet szövegírására vonatkozó választ küldék a fentisz[...]elt úrnak.

Eszembe sem jutott, hogy ilyes valamit a ly[...]umi irattárban is keljen keresnem. Épen a jelen[...]n foglalkozván annak rendezésével t. Albert Fer[...] könyvtárnok úr, három darab olyan régiséget ta[...]ált ott fel, – és ugyan egy levelet és két könyv[...]e kötött terjedelmesebb török kéziratot.

Sietek ezt kegyeddel, még annak kíséretében [tu]datni, miszerint a fölött lelkes Érsekünk, a Gyön[gy]ös-patai lelkészi irattárból nem régiben rendelt[...]be közel 60-70 török kéziratdarabot, melyek azon[...]an eddig még meg nem érkeztek.

Méltóztassanak a dolog iránt, a mennyiben kö[...]ebbe talán én is eljárhatnék, rendelkezni velem; kö[...]eles szolgálatomat a legszívesebb készséggel teljesítem.

Nem lehetne-e szerencsés, épen sajtó alatt levő Ékesszólástanom javára, a kegyedtől nyert becses értesítést (a közleményeket oktatására vonatkozó) ha[...]

csak

a legegyszerűbb névoktatás és példa-czímek szerint is
megkapni. Igen nagy hálára fogna Kegyed szivese
selezni.

E napokban az a kis lepett meg Fánkány
társammal együtt bennünket: hogy még e hó folyt
lesznek szerencsések Kegyedet körünkben üdvö
lesni. Sőtöbbre kedve, lenne mindkettőnkre sok
lése.

Fogadja szokott őszinte tiszteletem kife
sét, ki vagyok

Kegyednek
Egerben, máj. 17-én, 1859

alázatos
Szvorényi J
gym. tan

70

Igen tisztelt Könyvárus úr!

Megengedi ön, hogy a rám szakadt sok [fo]glalkozások közül nem szabadulhatván, csak [mo]st értesítem egy kellemetlen ügyben, - mely [ta]lán minél később jövend és jó ezennel Önnek tudtára, annál jobb.

A mag. Ministeriumnak már a múlt [sz]eptember utolján érkezett leiratának ér[te]lme szerint Toldy „Chrestomathiája" [sz]igorúan tiltatik iskoláinkban, úgy, hogy annak daczára, hogy jelenleg épen semmi magyar olvasó könyvünk nincs, még csak ideiglenesen sem szabad azt alkalmaz[n]unk.

Sajnálkozással kell tehát tudatnom, miképp annak kiosztását ily körülmények közt teljességgel nem eszközölhetem; s ennélfogva a részint még múlt évről fenmaradt, részint újabban érkezett példányokat kénytelen vagyok Önnek le-endő jó alkalommal visszaszolgáltatni.

702

Igen tisztelt Könyvárus úr!

Megengedi Ön, hogy a rám irhatlan sok [fo]glalkozások között nem szabadulhatván, csak [m]ost tudósítom egy kellemetlen ügyben, — mely [t]ehát minél később jövend is jő ezennel Önnek tudtára, annál jobb.

A mag. Ministeriumnak már a múlt [s]eptember utólján kelt leiratának ér[t]elme szerint Toldy „Chrestomathiája" [s]zigorúan kitiltatik iskoláinkban, úgy, hogy annak daczára, hogy jelenleg épen semmi [m]agyar Olvasó könyvünk nincs, még csak ideiglenesen sem szabad azt alkalmaz[n]unk.

Sajnálkozással kell tehát tudatnom, miképp annak kiosztását ily körülmények közt teljességgel nem eszközölhetém; s ennélfogva a részint még múlt évről felmaradt, részint újabban érkezett példányokat kénytelen vagyok Önnek leendő jó alkalommal visszaszolgáltatni.

Midőn így e dolog miben létéről referálni bír, teljes tisztelettel ma-
radok.

Egerben, ber. 26. 1853.

Kész szolgá[ja]
Szvorényi J[ózsef]
gym. taná[r]

Vett nov. 14. 1853

763

Lelkemből tisztelt Sógorasszonyom!

Hogy köszönjem meg a te gyengédségedet, mely
...l nekem egy egész életre jólelkűnknek ajánlkozni mél-
...tóztatol! Minél ritkább az ily igazlelkű szeretet, an-
...nál drágább, és annál méltóbb az a szív igaz hálá-
...ra. És ez legyen Neked általam örökre szentelve
és vajha életem is lehetne jóságod jutalma!
Mily szerencse s boldogság lenne rám nézve:
...rnánysod alatt lehetnem, Tőled nem csüggedni, s ked-
...ved közelharcánál gazdagulhatnom. A közeppontom
...le, Pest volt főlfejlődésem fészke - még a fő-
...bb - legszebb életerőimnek célja, vágyaim Mekkája,
...s mégis, midőn most nemeslelkűséged által maga
...rdul hozzám a szerencse: nem fognak-e környe-
...zetim attól elütni? S.i.
Én nem magamé vagyok. Szerzeményeket adtam
... életemet, és vele majdnem egészen a kezemnek is.
...nem mit használna alattam, ha jövőben megta-
...gadná az elbocsájtó engedélylevelet?
Ebből érzendő, hogy miként én igen is forrón ohaj-
...t a kérdéses áttevés folyamodni; de, hogy tovább
... okozzak, azt majd csak akkor tehetem, ha Apá-
...mnál, kit az ügyről rögtön értesítettem, megka-
...pom a választ a szükségesekkel. Nem lesz-e majd
...késő, nem tudhatom; de ennek ismét helyzetem les-
...z oka. Azon is meg kell majd nyugodnom.
Kérlek tehát hálás szeretettel, ha lenne mód
... kinevezésemet lassé halasztani, legyes kedvéjel lenne ebbe
...mi. Teréza igen jó asszony, ő talán addig is hathatna

ügyenben; de ő is hogy keressen meg a bizonyala
Mihelyt kivezvől érvesítetem, azonnal ezt is meg
vem a lépést.

Szívből sajnálom, hogy a „Chrestomathiána
ve nem ékhatott kivánatosé. Azon most ha szo
ze azt ítt, hogy a még „ideiglenes használatra"
leírásra felül, a szeptemberben iis időtől fősélügy
lő elősírval is nyomatékot adott annak, – mi an
rosszabb, hogy Igazgatónk kezdésére volt az ra
Most tehát szab újabb kérés, s arra adandó e
dély határozatánál fel Igazgatónkat a könyv ro
bi használatára, mint ki egymaga felelős a m
nyájimbéve. A kísérletet azon alapon fogadók m
tehetni: hogy minden olvasó-könyvet teljességgel
külötünk. Fog-e ezen, általam indítványozott
eljárás használni, nem tudom, – mivel a fő
ügyelő, a Sz. István-társulatnál maga is tag jó
lett a „Chrestomathia-szerkesztő válaszrá nagy

Magamat, ügyemet kegyességedbe, pártolá
ba ajánlván, vagyok

Egerben, nov. 11, 1853.

igaz híved
Szvorényi

U. i. Ha megint szerencsém lesz
becses soraid vehetni, kérlek lássad
számának stb. följegyzésére is

Eger, [illegible] 2. 1853.

Lelkemből tisztelt, szeretett barátom!

Vettem Szemeréné bánfalvi levelét és abban ö-
[...]re becses, örökre megőrzendő meleg szavaidat – s meg-
[...]bbentem rajok!

Hidd el, soha nagyobb, soha drágább váratlanság
[...] lepett meg e szivélyes, gyöngéd megjelenésednél, amennyire
[...]y ha visszemlélek, mily nagynak szerettelek meg téged
[...]melségem óta, mint nőm irántadi tiszteletérzetem köze-
[...] és közelebb ismeretségünknél: nem tudok szót lelni a
[...]ynél, hol – nem tudom mi érdememnél fogva – nemes
[ön]feledséggel először barátodul vallsz.

Lelkesnek, kik talán nem látják távolról, mint én ma-
[...] oly nagyon ismerek, s egykor, közelebbről, őt is ismerni
[...]hatnak: az én végtelen parányiságomat, kivált ott,
hol Toldy is van. Azért, vajha ne legyen okod pirulni
[...]a, édes barátom, midőn a névvel nevezesz, melyet
[...]led összes irodalmi nagyaink és dicsőségünknek tárhaz-
[...] és tartóját, – és midőn én is azzal merlek talán
[...]szólítani, mint most e papírra írni sem vagyok még
[...]pes átallás és belső zavar nélkül.

Büszkeségem volt nekem eddiglen csak annak el-
[...]ndolhatása is: hogy ismersz; mivé tettél, mivé töre-
[...]zél most akár túlbecsüléseddel, akár túlzó lebo-
[...]ártkozásoddal! Ilyen, csak a szivnek lehet gondolata.

Áldjon meg érte a jó lelkek Istene!

Szvorényi

706

Mélyen tisztelt Barátom!

Tegnapelőtt vettem a' budai Tanácsság le-
velét, mely tudtomra adja: miképp a' Mag. Hely-
tartóság engem is azon Commissio' tagjául ne-
vezte ki, mely a' Te elnökleted alatt az iskolai
könyvek magyar terminologiájának megálla-
pításával vagyon megbízva.

Nem mondhatom ki, mennyire örvendek
kitüntetésének, és méginkább annak, hogy
Te elnökleted alatt ily kedves tárgyam-
mal lesz alkalmam, szerencsém foglalkozhat-
nom.

Ezekre vártuk e' hó' 15-re igen meg-
keresésedet. Ez oka, hogy napra várom, a' hogy
ügyelemben csak most fordulok Atyád szíves ke-
gyelmemmel, miszerint méltóztatnál, kérlek, csak
e' sorral tudósítani: vajjon szükséges-e jövő hétfői
elmenetelemmel úgy készülnöm, hogy Pesten le-
gyek, vagy talán hazaban is tölthetnek; vagy pe-
dig csak néhány nap dolga lesz a' szükséges ma-
gyarításoknak megnyerése, melyekért felsőbb hely-
ről Atyád vagyok küldve? Jövő vasárnapig
még vehetném becses tudósításodat, hahogy az időd
engedi, és kegyességed megadja.

Gábor itt volt a' napokban. Igen örült j
teledeli feldicsekvésünknek. Szemeréken Lolna
kérem Kánfolvára, 's Lanbara térek viss
hogy vasárnap Pesten készülhetnek, hétfőn ped
nonak is induljak.

Szákárod számára is könyörgök.

Sárkányi erenkén csókol és ölel velem
gyüen, ki válvenkuokban tisztelettel vagyok

Egerben, aug. 16. 1854.

Látá, lelkes
ted
Lvorény

Pest. Sept. 20, 1854.

704

Mélyen tisztelt Barátom!

Im én még most is Pesten vesztegelek, [f]ájdalom! mult 13-ki elváltunkkor a du[n]afürdőben meghűtöttem magam, miből gyu[l]adásos baj fejlett ki. 16-ka óta nem hagy[t]am szobámat; ebből légy kegyes magyará[zn]i, hogy igért látogatásommal elmaradtam.

Tudósítám Apátomat költözködésemről. [V]álaszában pár sornyi megismertetését kíván[j]a a Codex árverésének. Légy kegyes kér[l]ek valakid által megküldeni jövő szom[b]at-estig, mivelhogy ottan a jövő vasár[n]api elutazást megengedvén, ha Isten akar[j]a, akkor Egerbe mozdulok.

Textblau[?]-t, gondolom, megkaptad. A könyvárusi hivatalnál adatám be.

Szemenecktől[?] tegnap előtt vettem le[v]elet. Csak e hó 15-kén hagyták el Zsám[?]falvát, s így egész négy hetet élveztek a kedves kedves körben. Írják, hogy Kazinczy naponként is epedve várt.

Ég áldja Lajost s szeidet!

igaz tisztelőd
Szvorényi

Mélyen tisztelt Jóbarátom!

Örömmel láttam a „Pesti Napló" valamely közelebbi számából, hogy átdolgozott „Chrestomathiád" megjelent.

Annak reményében, hogy könyved is a felsőbbség jóváhagyásától függőben, tartattam itt a felgymnasiumi osztályok Chrestomathiájának megrendelését. Mondott kérdeményesnek tudomására jőve óra hangoztatva kérdeztetnek most könyved megérkezéséről. Méltóztassál hát, kérlek, pár sorral értesíteni: miben van a dolog; és vajjon remélhetem-e, hogy az legfölebb jövő hó végéig megérkezik? Azon különben kénytelenek leszünk Vagaihoz fordulni.

Elképzelheted, mily feszültséggel várom már pesti ügyemnek ide vagy oda dűlését, el azt is, mily botrányt okozott itt minden ép látásúnál a tiszti apát kezeihez aluli eljárása. Ha helyzetemben volnál, most látnád, most éreznéd igazán mi az a botránkozás! Hálásan fogom tisztelni, ha a dolognak legalább pesti mibenlétéről kegyeskedtél valamit tudtomra juttatni.

Áldjon meg a jó Ég!

Kegyeld, mint eddig, szivéből könyörög

Egerben, oct. 26, 1854

hálás tisztelőd

Szvorényi

U. i. Mátyásnak tisztességesen átadtam a levele végi papirokat.

S. d. kiállása: [illegible], 1855 szept.

Tekintetes, tudós

Toldy Ferencz urnak

magy. akademiai titoknak s. cs. kitün-

tetett tisztelettel

Pesten

Márc. 19. 1855

709

Mélyen tisztelt Barátom,

Fájdalom! oda kellett magamat kiálmodnom: hogy ittlen vesztegeljek. Így nincs egyéb, mint hogy kedves útadra áldását, szerencsét kivánjak, és arra kérjelek, hogy közös tisztelőjeink- s kedvelőjeinknek szives üdvözletemet vidd.

Vannak azonban egyéb kérelmeim is.

Kazinczy egy iratot küldött hozzám, még a mult hónap folytában. Mentsd ki, kérlek, nála hosszas gyöngélkedésem, s nagy elfoglaltságom szempontjából, hogy a visszaküldésre ezen jó alkalmat nem használhatom még.

Másik, hogy kegyeskedjél ide zárt nyugtatványomat aláírni, hogy, ki hónapról hónapra élek, pénz nélkül ne maradjak a jövő aprilisra.

Személyesen óhajtottam volna mindezekben eljárni, de hogy kivánhassam, kivált az útra készülőnek megszámlálhatatlan perczeit rabolni.

Kisérjen az ég áldása oda és visszautadban. Őszinte vágyával óhajt viszontlátni

igaz tisztelőd

Szvorényi J.

Pest, sept. 29 1855.

710

112

Mélyen tisztelt Barátom,

Vajha fogadó üdvözletemet személyesen tehetném meg Nálad! Fájdalom! már haladja a két hetet, hogy utczán nem voltam. Bajom – orvosom szerint – a vak aranyér ezer fejű szerzetei, melyek nem kötnek ugyan az ágyhoz, de igen a szobához, – s ez már elég nagy baj, ha azt nem veszem is, hogy a gonosz látogatás majd fejemen, majd mellem- vagy hátamon, majd gyomromban, s végül néha még szá-zaimban is anatomizálgat. Legkinosabb pedig, hogy nem dolgozhatom, mint kellene – s ott a felelősség terhe. Egyébként már jobban.

Isten áldása Rád.

tisztelő híved
Széchényi

U. I. Tudósítalak, mihelyt munkaképes leszek.

orvos-
...ram,
...ütbeliké
...lyenos
...lélvrán
... néhá
...lelve.
... nem
...égem, ad-
...nak nem
...volna
...ken le-
... a nagy
...mrenén-
...lnem.

Pest, sept. 29. 1855.

710

Mélyen tisztelt Barátom,

Vajha fogadó üdvözletemet személyesen tehetném meg Nálad! Fájdalom! már haladja a két hetet, hogy utczán nem voltam. Bajom – orvosom szerint – a vakaranyér ezer fejű szeszélyei, melyek nem kötnek ugyan az ágyhoz, de igen a szobához, – s ez már elég nagy baj, ha azt nem veszem is, hogy a gonosz látogatás majd fejemen, majd mellem- vagy hátamon, majd gyomromban, s végül néha még szá-zaimban is anatomizálgat. Legkínosabb pedig, hogy nem dolgozhatom, mint kellene – s ott a felelősség terhe. Egyébként már jobban

lőfelben vagyok.

Elképzelem, mily jól viseli kiládé és tedresidre nézve a falukás. Alig várom, hogy színről színre láthassalak.

Addig is maradj friss egészségben, s legyél üdvözölődve.

Szvorényi J.

Oct. 16. 1855.

711

Tisztelt Barátom!

Sajnálom, hogy meglátogatásodnak eleget nem tehetek. Még e napiglan sem hagytam el szobámat, — csak levegőn szintem! Az ön hosszas szobaőrzés annyira elgyöngített, hogy a felolvasásra, sőt csak a hosszasabb ülésre is alkalmatlan vagyok, idegeimet még a beszédhangok is ingerlik. Máskor egy lécre — ha Isten engedi — olvasok.

Fogadd forró köszönetem az igen igen becses adományért.

Az nemcsak a műszavak, úgy a valamikép hozzám szóló philosophiák is. Légy szíves egy kevés papirostul deni-a Horváthhoz hasonló nagyságú, hogy kedvig a magyar, kiegészítő műszókat is összeírhassam.

Isten áldjon meg!

tisztelő híved
Szvorényi

Pest, oct. 22. 1835.

712

Szívből tisztelt Barátom!

Utoljára is kénytelen voltam más orvoshoz fordulni. Kovács Endrét ma hivattam, minthogy tegnap nemcsak fájdalmaim súlyosbbakká s erősebbekké kezdtek válni; hanem folytonos borzongatást és lázt is kelle egész délután szenvednem.

Kérdésemre: vehetnék-e holnap részt hivatalos foglalkozásunkban? – felelte: hogy még várakoznunk kell. De ha nem mondá is, mindennél elsőbb lévén egészségem, addig, míg a munkálkodásra alkalmasnak nem érzem magamat, visszatartóztattam volna. Ha még Kovács sem segít, kénytelen leszek hova vándorolni; mert lehetetlen a nagy költségeket, mik még élelmi szükségeimre nézve nincsenek megadva, tovább is viselnem.

Isten áldása Rád!

tisztelő híved
Szvorényi

U. i. Tudósítalak, mihelyt munkaképes leszek.

Tekintetes, tudós

Toldy Ferencz Úrnak

különböztetett tisztelettel.

Helyben

Febr. 1. 836.

Szívből tisztelt Barátom!

Légy kegyes, kérlek, az ide menő Quittanciát vidimálni. — Egészségem nem akar megjőni; de lelkem eped már menekülhetni ezen örök elhagyatottságból, — azért parancsolj velem, és megyek. Különösen: tartatik-e a jövő kedden ülés? Ha kéznél volna a 200 ftról nyugt. küldd meg; majd kendezésemből értesítelek a dolog mibenállásáról. Isten áldása rajtad.

Szv.

Előszállás, máj. 27. 1856.

714

Mélyen tisztelt Barátom,

A szabad természet élvezéséről remélt egészségi javulásom, daczára kértéri kimaradásomnak, mégmindig majdnem észrevehetlen. Öszhös alternatiók a jobbra, rosszabbra, és viszont, kisérik még oly epedve óhajtom kiépülésemet.

Ily állapotok közt, s az unalmas Apámnak komoly meghagyása szerint is, kénytelen vagyok kissé – legfölebb jun. első hetéig – meghosszabbítani kimaradásomat, bizonyos levén fölteheni, miként távollétem munkálkodásaink sem haladásából, sem becséből nem vonhat el semmit.

Megérkezésemkor szép vendégkoszorút találtam itt együtt, melynek minden tagja egyképp sajnálkozott elmaradásodon. Haas prépost az szinte itt időzött. [illegible] [illegible]

hassza el bennünket.

Ide mellékelve küldöm, igenigen szives könyörgésem mellett, a májusi nyugtámat méltóztassanál azt aláíjegyezni, s Emődi álta havi díjamat meghozatni, s megjöttömig magadnál tartani.

Isten áldása mindnyájatokon, s több szerelem az élethajókkal, mint mennyire lefoglyon már engem

örök tisztelőd
Szv.

Eger, jan. 15. 1857.
Vett. — 18.

715

Mélyen tisztelt Barátom,

Teljesítem végre rég táplált óhajtásomat: hogy írjak, s megköszönjem gyöngéd figyelmedet, miszerint a családodat ért gyászról engem is értesíteni siettél. Győződjél meg, a legbensőbb részvéttel osztozom veszteségedben, és azon meleg óhajtásomban: vajha a kedvező Gondviselés Neked legalább is azt a szép kort, sőt annál is szebbet, magasabbat adja érned, szeretett családod boldogítására, tisztelőid örömére, irodalmunk megtisztelésére!

A Neked s Irmáidnak megígért szép énekdarabkát ide zárva különösen régen elküldhettem; de nem tudom, az ilyes, főleg Irmára nézve, nincs-e még is hamar?.. Különben

Árván vagyok én is. Elképzelheted, mily veszteség ért engem Tárkányi?! Nem az fáj annyira,

hogy elment, — kis úgy önkéz volna — hanem hogy
úgy ment el. Keserves! és annál keservesebb,
hogy az ásmánytudás még most sem elégszik
meg. Így tudnak még szint oly szép, mint ma-
ző ohajtásink!..

Hogyan hogy van a szótár-ügy? Hidd el,
nem egyszer nehezül lelkemre azon ki nem ke-
rülhetett kényszerűség, mely miatt az ügy,
hiszem, hátrább van, mint különben volna.
Ez lehetlen volna boldogulnom vele. Hivata-
lom majdnem hasonvehetetlen apróra szagga-
ja időmet. — Vehetném-e már idő felküldeni
kézbesített féliveket? Ha nem, vedd meg,
kérlek! Nagy jót teszesz velem. Nem tudod,
mint nyomnak engem is a családi, édes, de an-
nál érzékenyebb terhek. — A papír mellé a
ttt levél, mely felhívatásomról szól, sze-
retném, ha leveleim közé visszakerülhetne.
Kérelmem ellen, úgy hiszem, nem tesz-
nek kifogást. Egy terület talán csak nem jár-
szik valósdit.

Nagyon kérlek végre, mélyközzanát az „Új
Muzeumot" nevemre is megküldeni. A legjobb
bizalom kérelme ez hozzád; mert fizetni
csak február végén tudok. De előre mondom,
hogy ajándékpéldányt el nem fogadhatok. Most
küldeném a pénzt; de kölcsön még soha sem kér-
tem, — legfölebb előleget, mint Nálad. A
múlt évit, bezárólag, csak júliusig bírom;
ha hevenyő példány akadna, végtelenül lekö-
nél a nagybecsű liegéskirövel.

Midőn bocsánatod kérem a sok, a messze
menő bizalmaskodásért, kérlek — megint kér-
lek — tarts meg oly drága vonzalmadban

igaz tisztelőd
Szvorényi
J.

Tisztelt, drága Lázárom!

A mai dolgok egészen váratlanul, kecskemétiekkel folytak le, – s ezek szavaimat el ismét. Olvasta-mit lefele rendelkezésre; de a későbbi ervelevésből, igen kérlek, menj fel. Reggel 4-kor már ismét akarnék lenni, hogy egy rendű vonaton még aznap Egerben lehessünk. Csütörtökön nála találkozom 7–8kor már bizonyosan kell Tőled. Ha Egerbe küldeni valód lesz, küldd el.

Isten áldjon meg

János.

Márc. 7. 1888. Szvorényi soraimikor Zircről visszajött

Eger, marc. 15. 1858
Vettem 18.

717

Mélyen tisztelt, kedves Barátom!

Tegnap (vasárnap) este vettem becses soraidat. Megértvén belőlük kívánságodat, megvallom, igen nehezen estem az első pillanatok aggodalmain túladnom; mert egyrészről igen nehezen tudok a jóknak bármit megtagadni; másrészről pedig majdnem maga, a tiszta lehetetlenség álla előmbe. Reggeli 6 órától 12-ig, ettől délesti 4-ig szám[illegible] az idő, s ekkor még 15 évecskén összehajhászni, átolvasni, s ebből valami nem-nevetségeset mondani — olyanok, hogy csak Néked, kiért [illegible] meg: hogy Nemzetünk [illegible] nemtől magamtól valamit.

Főpapunkéhoz hasonló [illegible] kerdrem[illegible], [illegible] lett az eredmény, meglátod. Gyarló bár ettem van, tegnap már pályára bocsátván adni, a mit lehet. Annyiról, amennyi idő alatt, nem várhatod azt, miben köszönet lett; gondoltam végig[illegible] csak, mit tehetek, és azután valóban gyenge valami [illegible]. Ha tehát volna még embered, nagyobb bizonyságért, fordulj ahhoz. Az én írásom csütörtökön reggel okvetlen [illegible] leszen, de azért ha elveszed sem veszem tőled néven.

A „M. Nyelvészet” 2-ik és 3-ik folyamát nem bírom; kölcsönösen lett használtam. Küldj, ha van, hegenyaközöd, mint a többiét. Isten áldása ránk!

[illegible]

Eger, Sept. 24. 1858.

106

Mélyen tisztelt Barátom!

Küldöm a „Magyar nyelvészet" hiányosan kapott füzeteit, – és pedig, hogy alkalmazhatóbbak legyenek, a kapott ujabból választva ki azokat, melyek a már birtok- s használatomnak megfelelnek. Méltóságát, kérlek, rólam jövőre is kegyesen megemlékezni, s a megjelenő füzeteket, azon költségemre, időnként megküldeni.

Candidatiónkról egy árva légy sem dong már. Mintha nem is történt volna! Jobb is; csak egyszer adjanak valakit.

Mit szólsz a pesti gymnasium sorsára? Jó, hogy egy meg [illegible] remélni – – Én tele vagyok legjobb reményekkel; csak hogy majd egy későbbi emberöltő számára.

Ölelünk s minden tisztelőid [illegible] [illegible] [illegible].

Áldjon meg a Mindenható Isten

[illegible]

Eger, Sept. 24. 1858.

106

Mélyen tisztelt Barátom!

Küldöm a „Magyar nyelvészet" hiányo-
san kapott füzeteit, – és pedig, hogy alkalma-
sabbak legyenek, a kapott ujabból választ-
va ki azokat, melyek a már birtok- s hasz-
nálatnak megfelelnek. Méltóságodat, kér-
lek, rólam jövőre is legyen megemlékezni,
s a megjelenő füzeteket, a'én költsé-
gemre, időközönként megküldeni.

Candidatusainkról egy árva légy sem dong
már. Mintha semmi sem történt volna! Jobb
is; csak egyszer adjanak valamit.

Mit szólsz a pesti gymnasium sorsá-
ra? Én, hogy úgy megtörtént reméllni – –
Én tele vagyok legjobb reményekkel; csak
hogy majd egy késöbb [illegible] számára.

Ölelkünk s minden tisztelőid friss
és körében.

Áldjon meg a Mindenható Isten

[illegible]

Eger, okt. 28, 1858.

Vett. nov. 1. 858

718

Szívből tisztelt, szeretett Barátom,

Midőn az Akadémiai Közlönyt kívánalmá-na a szükségesekkel indítom, sok bajlódá-saim közt sem mellőzhetem, hogy egy szíves jónapot ne mondjak Neked, kellemes kirándulásod! Elképze-lem t. i. mennyire van jelenleg lelked a hivatalo-sak közt bilincselve, s azért, hogy nem árt meg, ha azt egy kissé elvonom a munkálkodás örök egy-formaságától.

Ős nyelvtanulmány között magam is nagyon terhelve bár, megtakarítható perceimet mind az utolsóig „Grammatikámra” fordítom; mert nagy szükségét látjuk egy jobbnak, az eddigiek-nél. Azt, a mi készül, azonnal az iskolákba viszem, s ily gyakorlati kipróbálás és próbál-tatás után mégis azt remélem, hogy előbbre viszi majd nyelvtanításunkat.

Társházaink már fölépítkeztek, sőt, és érzelmünknek mind több-több kegyelmi nyilat-kozataiban részesült.

Áldjon meg a jó Ég minden szere-tetteli áldásokkal!

Józsi

Eger, febr. 4. 1859.

719

Szívből tisztelt Barátom,

Vettem becses figyelmed által a „Magy. Nyelvészet" IV. folyama 1 s 2-ik füzeteit, miért midőn szives köszönetem kifejezném, engedd, hogy a III-ik évfolyam hiányzó 6-ik füzetének megküldésére is kérhesselek. Sajnálnám, ha a szép Gyüjteményemnek csonkán kellene maradnia. E sorok átadója, Schill tanártársam, ha most nem, Pestről visszajövet, febr. 13-kán átveendi azt, ki akkorra tér meg Igazgatónkkal a Bélnek apáti beigtatási ünnepéről.

Egerben semmi új a napokban kézi által terjedt híren kívül: hogy Egerbe kiszülnek. Vajha lenne Isten!

Érsekünk frissen van. Tárkányiról keveset hallani; tudom mégis, hogy pompásan fölépitkezett, s meg van elégedve.

Isten adjon erőt, állandó nemes fáradozásidra!

Öreg híved
[illegible]

U. Marczafy a Akadem. könyvtárának küldi az ide mellékelt füzeteket.
Schillét az Angolkirálynénál találhatod.

Eger, oct. 3. 1859.
Vett. — 5.

720

Tisztelt Barátom,

Falujárásaimból csak nem rég jövén meg, kedves soraidra előbb nem válaszolhattam.

Azon tiszt. úr, ki a római Theiner-nél közbenjárását felajánlotta „Begovchevich László, hittudor, s az egri főmegyei papnövelde lelki igazgatója".

Örvendek, hogy a pécsi kirándulás nem minden szellemi haszon nélkül történt. Csak jöjjön aztán várva-várt Kazinczyd, hogy újra közelebbről lássuk és — szeressük, mint eddig is szerettük.

A küldött epigrammért hálás köszönet!

Szívből üdvözölve drága Nejedet, forrón ölellek, s maradok

igaz híved
Szvorényi J.

Oct. 4. Megkeresett ismét Begov. Kérjelek meg, hogy a forduló postával levelét tegyes átküldeni megbízásodat, minthogy mielőbb írnia kell Rómába.

Eger, Sept. 12. 1860.

Tisztelt Barátom,

Tegnap érkezvén meg tátrafüredi utamból, a Nyelvtud. Osztálynak Általad vett megsürgető felhívásáról csak imént értesültem.

Ne vedd, és ne vegye a t. Osztály rossz néven ezen késő nyilatkozatomat, melyre erkölcsi kényszerűség vezet.

Az 1857-ki Sámuel-díjért pályázó értekezésekre nézve is szerencsés valék az Osztály által kiváltólag megbízatni. E megbízást vettem, ma előre jött, s holnap már 16 darabról kellett véleményt mondanom, hogy ez negyednapra Pestre menjen s bemutattassék. Véleményezésemben Hunfalvy „A magy. igeidők használatáról" című értekezése dicsérő kiemelésre, Imre Sándoré pedig „A magy. igealakok, egybevetve a gör. és lat. igealakokkal" jutalomra méltónak jelöltetett ki.

Engem mindkettőben főleg az általok elvégre

Holnap Egerbe indulok; ott töltök egy hetet. Vajha Szegeden is ott lenne, ölelhetne

tisztelőd, híved
Szvorényi

A Tátra-füredre menetemben Kazinczy-nál töltöttem félnapot. Megdöbbentem beteges tekintetétől. Bárcsak rábírhattam volna, hogy Lefere, valamely jó orvoshoz fölmenjen! Hallani sem akart róla; igen izgatott, és – mondom – megdöbbentőn beteg.

Eger, októb. 2. 1860.

Tisztelt, szeretett Barátom,

Ujabb felhívásodnak nem állhatom ellen. Itt megy, a hogy mehet, a Jelenés. A tanévi kezdet bajai, tanári s jegyzői tisztbeli elfoglaltságom, nem engedhették máskép. Mennyi, kérlek, a bizottmány előtt – ki-után a bizottmányi jelentés együttes, ha a többiek megneveztetnének, magam nevét sem kérem eltitkoltatni, nehogy épen e-zen titkolózás keltsen majd figyelmet.

Mint óhajtanék IX-re feljönni! Még ez azonban mindeddig nagyon kétes és attól függ: felcserélhetik-e óráimat társaim magok közt s szivesen teszik-e? Irásbanyi ott lesz.

Áldjon meg az Ég! Ölel, csókol

tisztelőd
József

Eger, dec. 26. 1860.

72

Mélyen tisztelt Barátom!

Gymnasiumi könyvtárunk „Régi magy. nyelvemlékeinek" II-ik kötete szegény Ma-táynál odaveszett. Legujabban keresgettük Pesten; de könyvárusi uton többé nem kapható. Nagy baj; mert szerencsétlen véletlen által nekem is épen e példányom veszett el, még Székesfehérváron. Nem tudnál-e egynek nyomába igazitni, édes Barátom! Nagy hálára fognál kötelezni.

Epedezve kérlek tovább: ajándékozz meg egy Vörösmartyféle autographummal, kivált, melyen neve is ott állna! Hát ha még Bajza, Kisfaludy K. vagy épen Kazinczyról is jutna egy darabka!!

Azonban oly sok már, hogy végkép valme-rőségnek is beillenék, ha kipusztithatatlan jó-ságod

Eger, jun. 29. 1861.

724

Mélyen tisztelt Barátom!

Legyen szabad a közöttünk beállt csendet azon szives levelemmel megszakasztanom: fogadd az idezárt könyvet szokott kegyességgel, s tarts meg magamat is jó indulatodban, melyekért soha nem szüntem, és soha nem szünöm tisztelettel s szeretettel lenni

igaz híved
Szvorényi

U. i. Juttasd, kérlek, a mellékelt példányokat is az illetők kezébe.

Eger, nov: 8. 1863.

725

Mélyen tisztelt Barátom,

Nagyon jól esett lelkemnek Ipolyinkhoz minap küldött soraidban rólam tett emlékezésed. Azonegy becsességeddel mind saját szeretetedről biztosítasz, mind ama derék férfiúba beajánlasz! Fogadd az én rendíthetlen szeretetem, tiszteletem megujított kifejezését is.

Augusztus elején alig állottam meg Pesten, hogy a fürdő-napokból Balaton-füreden ki ne fogyjak. Mily veszteség, hogy akkor föl nem kerestelek, szept. 16-án pedig nem találhattalak! Mennyi kérdéssel ostromoltalak vala munkálkodásaid iránt, melyekről ez egész év folytán mitsem hallhattam, láthattam. Az „Irodalomtörténet" befejező része? az „Ómagyar Grammatika?" a „Régi hymnarium?" a „Codexek" folytatása?.. Cyrilltől hallottam, hogy epitomált Irod. történelmed nyomatásának végén vagy; lesem azóta a lapokban, de szó sem hangzik róla. Múltkor Ipolyinál véletlenül akadt kezembe tavaly megjelent I–II köteted. Ott láttam előbb! Mint lehet az, hogy a lapok nem emlékeznek róla? Ez-e az, melynek befejező ré-

széhe

Pest, márc. 29.

126

Tisztelt Barátom,

Bajom visszatérésével fenyeget. Hogy egy pár jónak nappal több vagy kevés megváltozhat, szándékos nyugalomban maradnom, s így ma az ülésbe menetelről fölmentésére kérnem.

Ha kegyesek lesztek ide fáradni, itt ülve, nem hiszem, hogy kárunkra lenne. Egyébként kedden, ha csak az Isten különösen tiszteni nem akar, okvetlenül a rendbe állhatok.

Isten oltalmazzon és áldjon meg mindnyájunkat.

Szerencsényi
3

Tekintetes, tudós
Toldy Ferencz
urnak
m. academiai titoknok
úrnak.

Helyben

727

Mélyen tisztelt barátom!

Köszönet kegyességedért. Kérlek szívesen, méltóztassál helyettem a nem-tudott milyenségű bélyeget rá tétetni a küldött nyugtatványra. Hálás köszönettel fogok minden (bérkocsi-stb.) költségeket viselni. Egészségem visszatért; csak a kedvetlen idő tart még zárva e héten. A jövőn, remélem, folytathatom elvégre dolgomat.

igaz tisztelőd
Szvorényi

2

MTAK - KÉZIRATTÁR

MAGYAR IRODALOM

LEVELEZÉS

97.

4°

TOLDY FERENC LEVÉLTÁRCÁJA

XLII. „SZ"

2

VÉGE